

SIIRTOLAISUUS MIGRATION

1/2011

Suomi Sydämessä

Turussa 1.–4.7.2011
Sirtolaisuusinstituutti järjestää juhlan
Tule sinäkin ja ota ystäväsi mukaan!

Siirtolaisuus – Migration

1/2011

38. vuosikerta / 38th year
ISSN 0355-3779 (painettu)
ISSN 1799-6406 (verkkojulkaisu)

Julkaisija / Publisher

Siirtolaisuusinstituutti
Migrationsinstitutet
The Institute of Migration
Eerikinkatu 34, 20100 Turku, Finland
Puh. / tel. (0)2-2840 440
Fax (0)2-2333 460
email: kirsai@utu.fi
<http://www.siirtolaisuusinstituutti.fi>
<http://www.migrationinstitute.fi>

Pohjanmaan aluekeskus
Österbottens regioncenter
Regional Centre of Ostrobothnia
Keikulinkuja 1, 61100 Peräseinäjoki, Finland
Puh. / tel. (0)44-2592447
email: siirtolaisuusinstituutti@netikka.fi

Päätoimittaja / Editor-in-Chief

Ismo Söderling

Toimitussihteeri / Editorial Assistant

Sisko Tampio

Toimittajat / Editors

Krister Björklund, Elli Heikkilä

Toimituskunta / Editorial Board

Siirtolaisuusinstituutin hallitus
Administrative Board of the Institute of Migration

Taitto / Layout

Kirsi Sainio

Tilaushinta 2010 / Subscriptions 2010

4 numeroa / nummer / issues

15 €/vuosi/år/year

OP 571113-11117

IBAN FI54 5711 1310 0011 17

OKOYFIHH

VAMMALAN KIRJAPAINO OY

Sisältö • Contents

- *Ismo Söderling*
Pääkirjoitus: Ovatko ruotsinsuomalaiset kuokkavieraita?
- *Maija-Liisa Punta-Saastamoinen*
Australiansuomalaiset etsivät itseään
- *Andrei Kalinitchev*
Talo elää tavallaan, vieras lähtee ajallaan
- *Ilkay Südaş*
Two Distinct Groups of EU Immigrants in Coastal Turkey
- *Tarja Laine*
Uusi maa – uusi elämä
- *Markku Mattila*
Aluepäällikön palsta
- *Ismo Söderling*
Paperittomat-kirjan kirjoittaneen Kaisa Viitasen haastattelu ja Olgan tarina
- *Sirkka Komulainen*
Tutkimustuloksia afrikkalaisten kiintiöpakolaisten kotouttamisesta Pohjois-Englantiin
- *Tellervo Lahti*
Siirtolaisuusmuseon kuulumisia
- **Seminaareja**
- **Kirjat • Böcker • Books**
- **Siirtolaisuusinstituutin tiedotuksia**

Kansi: Kesä 2006.

Kuva: Krister Björklund.

Ovatko ruotsinsuomalaiset kuokkavieraita?

Ismo Söderling

Nimittely on siirtolaisuudessa arkea. Kukapa ei olisi kuullut, että afrikkalainen on neekeri, venäläinen rysiä ja vietnamilainen viekku. Lempeimmästä päästä nimittelyihin kuulunevat hurrit, heinäkengät ja ruosut.

Siirtolaisuus henkisenä prosessina on useimmalle muuttajalle raastava: matkat mitataan usein tuhansissa kilometreissä, kielet ja kulttuurit muuttuvat, asunnot saattoivat vaihtua savimajoista betonikerrostaloihin. Erilaisuus on alati läsnä, ja sitä käytetään surutta lyömäaseena.

Tällaisten tahallisten nimittelyjen ja erottelujen ohella on myös hienovaraisempaa leimaamista tai erottelua. Se on usein sisäänrakennettua, yhteiskunnan järjestelmään kuuluvaa. Tällainen erottelu voi olla myös puettu tutkimuksen tai kulttuurin kaapuun. Itse koen olevani aika lailla ”paatunut” nimittelyihin: enemmänkin se kertoo nimittelijästä kuin nimitelyn kohteesta. En voi kuitenkaan mitään sille, että pulssini on hieman noussut, kun armaassa kansallisessa TV:ssämme mainostetaan ja esitetään 8-osaista sarjaa ”Kansankodin kuokkavieraat”. Sarjassa tuodaan dokumentein esille ruotsinsuomalaisten elämää 1960-luvulta nykypäivään.

Sinällään dokumentti on laadukas ja informatiivinen. Mutta tuo nimi! Suomalaiset siirtolaiset eivät olleet kuokkavieraita. Kuokkavieraalla tarkoitetaan kutsumatonta vierasta. Muistan hyvin, kun ruotsalaiset värvärit kiersivät pitkin Lappia ylipuhumassa suomalaista työvoimaa Ruotsiin. Naapurimaassamme telakat kukoistivat ja autotehtaat kävivät ylikierroksilla. Siinä rytkäksä löysin itsenikin Göteborgista Volvon autotehtaalla liukuhihnan ääreltä. Monissa tehtaissa maksettiin palkkiota, jos pystyi houkuttelemaan Suomesta sukulaisiaan tai kavereitaan töihin Ruotsiin.

Näistä suurista suomalaisten joukkomuutoista on kohta kulunut 40 vuotta. Tuolloinen muuttanut työväki alkaa olla eläkeiässä. Jos sarjan nimenä olisi ”Kan-

sankodin tukipylväät”, niin voisivatpa ruotsinsuomalaiset kokea saavansa ansaitsemaansa arvostusta myös kotimaastaan.

Toki muuallakin maailmassa asuvia suomalaisia on nimitelty ansiottomasti. Kun lukee Pohjois-Amerikkaan 1800-luvun lopulla muuttaneiden suomalaisten elämästä, nousee sieltä silloin tällöin esiin suomalaisten maine rähinöitseinä sosialisteina tai juoppoina puukkojunkkareina. Suomalaisten kohtalona oli joutua siirtolaisuuden jälkijunassa mainareiksi lähinnä Michiganin ja Minnesotan kaivoksille. Viimeiset vapaat farmialueet menivät aikaisemmin tulleeille skandinaavisille serkuillemme. Työ oli kovaa, vaarallista ja yksinäistä. Suomalaiset olivat muihin kansallisuuksiin verrattuna hyvin koulutettuja (luku- ja kirjoitustaitoisia), mutta kielitaidottomia. Kova työ vaati kovat huvit – poikaporukoissa kun elettiin. Uudistuksia saatiin vain pitämällä yhtä. Kun aikanaan kierteilin entisillä kaivosalueilla haastattelemassa jälkipolvia, en voinut kun ihmetellä suomalaisten sisukkuutta, ahkeruutta ja selviytymistä. Kukahan muu olisi ne ankarat selkoset selättänyt?

Toiseuden ja erilaisuuden hyväksymisessä meillä suomalaisilla on pitkä ja kivinen tie. Tällä hetkellä maahanmuuttajia asuu Suomessa noin parisataatuhatta. Kohtapuoliin luku lienee kaksinkertaistunut. Olen usein todennut, että kansana olemme pragmaattisia: Karjalan evakkojen (pakolaisten) asuttamiseen ei kulunut montakaan kuukautta. Nokian kännykkä oli – ainakin vielä vähän aikaa sitten – lähes jokaisen taskussa. Miksi meidän olisi tehtävä samoja virheitä kuin muiden länsimaiden, joissa jonkin sortin mellakoita muuttajien ja kantaväestön välillä syntyy säännöllisin väliajoin?

Parhaillaan pohditaan peruskoulun uutta tuntija-koa. Samalla tehdään ehdotuksia uusiksi oppiaineiksi. Opetusministeri Henna Virkkunen on esittänyt draama-aineiden opetusta peruskouluun. Uudistus tekisi

hyvää aika lailla teoreettispainotteiselle opetuksellemme. Mitäpä, jos tuohon draama-opetukseen liitettäisiin olennaisena osana erilaisuuden kohtaaminen? Sitä opetusta tarvitsevat kantaväestön ohella toki yhtäläillä myös maahanmuuttajalapset. Me olemme heille niitä toisia.

Sweden-Finns – gatecrashers?

Being called names is commonplace for immigrants. Who hasn't heard Africans be called negros or Sambos, Russians Russkies, or the Vietnamese Dinks or slant-eyes? On the slightly less pejorative end of the scale, in Finland there are terms like "hurri" for a Swede, "heinäkenkä" (sedge shoe) for the Sami, and "ruosu" for a Finland-Swede.

Apart this type of intentional name-calling, there is a more subtle variation of discrimination. Frequently it is built-in, already incorporated into the social system. Finnish television is showing a eight-part series on "Gatecrashers of the people's home" (i.e., Sweden). The series documents the life of Sweden-Finns from the 1960 to the present. Sweden-Finns were pillars of the Swedish "people's home", not its uninvited guests. Their powerful contribution helped keep the shipbuilding industry and automotive plants operating.

Finns all over the world have been called all kinds of derogatory names. The image often circulated about first-generation Finnish immigrants in

North America is one of rabble-rousing Socialists or drunken, knife-wielding troublemakers. The fate of Finns, who arrived as latecomers in the great migration wave to America, was to end up as miners, mostly in Michigan and Minnesota. The last areas of farm land had been taken up by our Scandinavian cousins, who arrived earlier. The work was hard, perilous and lonely. Compared to other nationalities, the Finns had a better education (i.e., able to read and write), but lacked English-language skills. Working in all-male communities, the hard work came with hard partying, and improvements in working conditions were only possible if everyone stuck together. When I used to travel around the old mining areas, interviewing the subsequent generations, I came to marvel at the tenacity, industriousness and survival of those first Finns. How many others would have made it against the tough odds?

Here in Finland we are presently considering a new curriculum distribution in our comprehensive schools. Suggestions for new subjects are also being offered. The Minister of Education, Henna Virkkunen, has proposed including the dramatic arts as part of the curriculum. The reform would be a welcome injection to a curriculum that is rather woodenly dominated by theoretical subjects. What if, as part of teaching drama, we incorporated the art of encountering otherness as an essential part of the teaching? These are skills everyone needs, from the children of the majority population to the children of immigrants. For the latter, we ourselves are the 'other'.

Australiansuomalaiset etsivät itseään

Maija-Liisa Punta-Saastamoinen

Kulttuurisen identiteetin määrittäminen australiansuomalaisessa kirjallisuudessa¹

Aineistonkeruumatkoillani Australiassa vuosina 1999 ja 2001 korostui heti alkumetreiltä lähtien australiansuomalaisten kirjoittajien oman kulttuuri-identiteetin pohdinta ja oman paikan hakeminen kulttuurien ristivedossa. Sama teema nousi yhtä lailla australiansuomalaisesta kirjallisuudesta kuin kirjoittajien haastatteluistakin. Kun eri kulttuurit kohtaavat siirtolaisuudessa, siirtolaisen oma elämä näyttäytyy eri valossa: on tehtävä tiliä menneestä ja katsottava tulevaa uusin silmin, uusista lähtökohdista.

Millaisen tilinpäätöksen australiansuomalaiset ovat kulttuurien kohdatessa sitten tehneet? Avoimia kysymyksiä on ollut paljon: Kuka minä olen? Miksi olen täällä? Millaista minun elämäni on ollut – millaista se on nyt? Entä, jos en olisi lähtenyt? Mitä tulevaisuudelta on lupa odottaa? Teinkö oikein lapsille, kun toin heidät tänne? Teinkö oikein, kun ylipäänsä lähdin? Olenko nyt onnellinen? Olisinko sittenkin onnellisempi Suomessa?

Kaikki nämä ovat hyviä ja relevantteja kysymyksiä – osa suorastaan eksistentiaalisia. Vastausten löytäminen niihin on prosessi, jonka jokainen siirtolainen joutuu käymään läpi yrittäessään löytää oman elintilansa ja äänensä sekä oman kulttuurisen identiteettinsä uudessa tilanteessa. Se on monelle elinikäinen prosessi.

¹ Artikkelin perustuu tekijän samannimiseen väitöskirjaan, joka julkaistiin Siirtolaisuusinstituutin sarjassa joulukuussa 2010 (Siirtolaisuustutkimuksia 34).

Kirjoittaja on filosofian tohtori, väitellyt 29.1.2011 Itä-Suomen yliopistossa Joensuussa. Väitöskirja on nimeltään "Australiansuomalaiset etsivät itseään; kulttuurisen identiteetin määrittäminen australiansuomalaisessa kirjallisuudessa".

Ensimmäinen tutkimustavoitteeni oli kartoittaa australiansuomalaisten kirjallisuuden kenttä. Australiansuomalaista kirjallisuutta löytyi Siirtolaisuusinstituutista Turussa jonkin verran, etenkin 1800-luvun lopun ja 1900-luvun alun merimiesten päiväkirjoja ja muistiinpanoja. Australiaan tekemilläni kahdella tutkimus- ja aineistonkeruumatkalla uusia teoksia/käsikirjoituksia löytyi 50–60. Paljon löytyi myös muuta materiaalia, runoja, pakinoita ja tekstikatkelmia. Haastattelin matkoillani noin 50 kirjoittajaa ja hankin uutta kirjallista aineistoa. Yhteensä kirjoittajia löytyi noin sata. Muu materiaali, kirjoittajien haastattelut ja videoinnit/diakuvat ovat tutkimuksessani tausta-aineistona.

Australiansuomalaisen kirjallisuuden kentän kartoitettua luin aineiston ja tarkastelin sitä kulttuurisen vuorovaikutuksen näkökulmasta. Kulttuurinen vuorovaikutus australiansuomalaisessa kirjallisuudessa laajeni ja täsmentyi aineiston lukemisen jälkeen kulttuurisen identiteetin määrittämiseksi (suomenkielisessä australiansuomalaisessa kirjallisuudessa). Merkityksellisenä kontekstina tutkimuksessa on siirtolaisuus, muutto maasta toiseen, kulttuurista toiseen.

Methodisena ohjenuorana tutkimuksessani olen käyttänyt Anthony Giddensin (1976) kaksoishermeneutiikan periaatetta: kulttuurin ja yhteiskunnan tutkijan on yhtäältä tavoitettava ne merkitykset, jotka ihmiset antavat erilaisille asioille, tarkasteltava ikään kuin noiden ihmisten silmin ja puhuttava maailmasta heidän kielellään. Toisaalta tutkijan on myös otettava etäisyyttä tutkittaviin ja puhuttava asioista teoriakielen avulla. Tutkimuksen teoriakielen olen muodostanut käymällä läpi siirtolaisuutta, kulttuurista identiteettiä, suomalaisen nyky-yhteiskunnan sukupolvia ja erilaisia kirjallisia tekstejä käsitteleviä tutkimuksia. Näin muodostamani teoreettiset oletukset ohjaavat tapaan analysoida ja tulkita käsittelemiäni tekstejä.

Australiansuomalainen kirjallisuus on verraten runsasta, kun otamme huomioon siirtolaisten suh-

teellisen vaatimattoman määrän. Suomalaisia on muuttanut Australiaan vuosina 1945–1998 kaikkiaan noin 22 000 henkeä, ja paluuprosentti on ollut tutkimusten mukaan melko suuri, jopa 40–50 prosenttia. Australiansuomalaiset ovat kirjoittaneet siirtolaisuuteen liittyviä omaelämäkertoja, muistelleet lapsuuttaan ja pitäneet päiväkirjaa. He ovat kirjoittaneet myös fiktiivisiä teoksia, historiallisia teoksia sekä lyriikkaa. Merkille pantavaa on kirjallisuudesta nouseva oman kulttuurisen identiteetin määrittely, oman paikan etsiminen kahden erilaisen kulttuurin välimaastossa, kodista neuvottelemineen. Osa teoksista/käsikirjoituksista vain sivuaa tematiikaltaan siirtolaisuutta, ja osassa teema ei tule esiin ollenkaan. Suuressa osassa australiansuomalaista kirjallisuutta siirtolaisuusteemaa käsitellään tavalla tai toisella, joissakin teoksissa se on hyvin keskeisessä roolissa, kuten esimerkiksi tutkimuksessa primaariaineistoon kuuluneissa Niilo Ojan omaelämäkerrassa *Koralliranta ja Spinifex* (1972), Olavi Erosen omaelämäkerrallisissa teoksissa, etenkin teoksessa *Kuuromykänä Australiassa* (1996), Kati Ojalan fiktiivisessä teoksessa *Läskisooasia ja katkarapuja; suomalaiselämää Australian helteessä* (1999) sekä Seppo Jokisen fiktiivisessä teoksessa *Ruuppi* (1991). Lyriikan puolella tämä teema löytyy muun muassa Raila Mantereelta, Margit Suvalta, Tuulikki Leviniltä ja Alpo Koitermaalta.

Segers ja Viehoff (1999, 34–35) jakavat kulttuurisen identiteetin kuuteen eri ulottuvuuteen. Ensimmäisenä on kansallinen ulottuvuus, toisena etninen, uskonnollinen ja kielellinen ulottuvuus. Kolmantena ulottuvuutena he näkevät ihmisen seksuaalisen käyttäytymisen ja itsemäärittelyn sekä roolit sosiaalisessa elämässä. Neljäs ulottuvuus pohjautuu saman sukupolven samanlaisiin kokemuksiin maailmasta. Viidennen ulottuvuuteen sisältyvät ihmisen perhe- ja ystävyysuhteet, ylipäänsä hänen paikkansa sosiaalisessa hierarkiassa. Viimeiseen eli kuudenteen ulottuvuuteen sisältyy työelämä, ihmisen asema työelämässä ja hänen verkostonsa siellä. Olen käyttänyt näitä kulttuurisen identiteetin ulottuvuuksia analysoidessani australiansuomalaista kirjallisuutta kulttuurisen identiteetin määrittelyn näkökulmasta. Merkittävimmäksi australiansuomalaisessa kirjallisuudessa osoittautui kansallinen identiteetti. Tärkeimmät lajiteoreettiset käsitteet työssäni ovat olleet omaelämäkerta, fiktiivinen proosa ja lyriikka.

Nostalgia elämän voimavarana

Kansallinen ulottuvuus näkyy australiansuomalaisessa kirjallisuudessa vahvana. Se näyttäytyy suomalaisina maisemina ja traditioina, rituaaleina sekä symboleina. Perinteiset suomalaiset tavat ja esimerkiksi ruokakulttuuri, juhlat ja suomalainen musiikki ovat niitä elementtejä, joista kansallinen identiteetti rakentuu – ja joista sitä rakennetaan myös tarkoituksellisesti esimerkiksi Suomi-Seurojen kautta. Kansallinen identiteetti on tietoisesti rakennettu, ja tietoisesti sitä myös halutaan ylläpitää – ainakin jälkipolvia ajatellen. Muuten kansallista identiteettiä on vaikea tiedostaa, sillä se piiloutuu muistoihin, maisemiin, kietoutuu tunteisiin ja arvoihin. Kansallinen identiteetti on mukana erilaisissa rituaaleissa ja symboleissa, joiden kautta merkitystä konstruoidaan. Kulttuurisen socialisaation tuloksena sisäistämämme kansallinen identiteetti pysyy meissä lujasti. Kansallisella identiteetillä on emotionaalinen status; se pohjautuu henkilökohtaisiin rakkaisiin muistoihin Suomesta, lapsuuden maisemiin ja kauniisiin kuviin.

Australiansuomalaisessa kirjallisuudessa suomalainen elämänmuoto edustaa ihmiselle kotia, pysyvää ”hyvää”, lapsuuden onnelaa, ”Karjalaa”. Todellisuudessa sitä ei tässä ideaalimuodossa ole olemassakaan. Suomalaisen elämänmuodon rakennusaineet, muistot ja kuvat entisestä kotimaasta, toimivat lähinnä mentaalilla tasolla, ajatuksellisena pakopaikkana siirtolaisuuden ongelmista. Suomalaisuus on siirtolaiselle tällöin lähinnä vain haavekuva menneestä. Suomalaisuus on kaunista – mutta niin tarpeellista – fantasiaa. Paikka voi auttaa voittamaan tunteen lakkaamattomasta ajassa virtaamisesta; se vastaa pysyvyyden tarpeeseemme.

Tutkimuksessani tarkastelin australiansuomalaisten kansallista identiteettiä Roosin (1987) sukupolvi-teorian perusteella. Kussakin teorian neljässä sukupolvessa kansallinen identiteetti oli säilynyt vahvana. Eroja luonnollisesti on esimerkiksi eri sukupolvien koulutuksessa, jolloin erot voivat näkyä muun muassa korkeakulttuurin puolella, kun puhutaan kansallisista korkeakulttuurin symboleista. Siirtolaisen ihanteellinen ”Suomi-kuva” ei vastaa ehkä todellisuutta, mutta paikkansa se täyttää: sen avulla rakennetaan kansallista identiteettiä, joka siirtolaisuudessakin tarjoaa (pysyvän) pohjan elämälle. Kansalliseen identiteettiin liittyy vahvasti nostalgisuus: kiinnitytään menneeseen tilanteeseen, jossa elettävä elämä on toisaalla.

Nostalgia on voimavara, jonka avulla siirtolaisen arjen murheet unohtuvat, se on mahdollisuus itsensä rakentamiseen vierauden keskellä. Kansallinen kulttuuri elää vahvasti siirtolaisen elämässä.

Yhteenpunoutunut kulttuurinen identiteetti

Kulttuurisen identiteetin toinen ulottuvuus Segersin ja Viehoffin luokittelussa on etninen, uskonnollinen ja kielellinen ulottuvuus. Kulttuurisesta näkökulmasta etnisyydessä on kysymys kollektiivisesta merkitysjärjestelmästä, joka konstituoiti tietynlaisen yhteisön aseman omassa ympäristössään. Etninen identiteetti on nähty itsemäärittelyn tuloksena, psykologisena itsensä paikantamisena suhteessa sosiokulttuuriseen muodostelmaan.

Australiansuomalaisessa kirjallisuudessa etnisyyttä määritellään usein kansallisen identiteetin kautta ja sen kanssa yhdessä. Suomalaiset ovat olleet etniseltä identiteetiltään melko homogeeninen ryhmä Australiassa. Yhteisen kansallisen ja maantieteellisen alkupeuran, saman kulttuurin ja tapojen, usein uskonnonkin, yhteisen kielen ja yhteisten arvojen lisäksi suomalaisilla on ollut yhteisiä instituutioita, kuten omia Suomi-kouluja, seurakuntia, Finlandia Village eli oma etnisesti painottunut lepokoti, Suomi-Seuroja ja omat ”haalinsa”. Suomalaiset ovat muodostaneet yhteisen siirtolaisryhmän Australiassa. Maahanmuuttajasukupolvi on endogaamista ja sekä työelämässä että vapaa-aikanaan samaa etnistä taustaa suosivaa. Esimerkiksi Mount Isaan syntyi todellinen ”pikku-Suomi”, jossa oli mahdollisuus viettää suomalaista sosiaalista elämää vaikkapa ”Mannerheim-linjalla” Mount Isa Hotellissa maanmiesten rinnalla. Kulttuurinen integraatio oli vähäistä, sillä suomalaiset toimivat paljon omassa piirissään. Maahanmuuttajasukupolvella suomalainen identiteetti säilyy pitkään ainoana – bikulttuurinen kompetenssi eli taito elää kahdessa kulttuurissa, vaihtaa arvoja ja aatteita tilanteen mukaan on luontevaa usein vasta seuraavilla sukupolvilla.

Australiansuomalaisesta kirjallisuudesta välittyvä kahtalainen suhtautuminen uskontoon. Osa kirjoittajista perustaa teoksensa/käsikirjoituksensa juuri uskonnollisen vakaumuksensa pohjalle, kuten esimerkiksi Taisto Salmela, Rauni Waris, Jaakko Tuovinen, Lahja Eemil Hanhiniemi, Kerttu Pekki, Eero Aukeela, Liisa Pitkänen ja Keijo Paunasalo; osa taas suhtautuu

uskontoon epäillen tai välinpitämättömästi. Kaikille kirjoittajille yhteistä on Suomesta tuttuun uskonnollisten traditioiden ja rituaalien kunnioitus sekä niiden vaaliminen. Siirtymäriitit, esimerkiksi hautajaiset, ovat tästä hyvä esimerkki. Uskonnollinen identiteetti on pitkälti punoutunut kansalliseen identiteettiimme. Merkille pantavaa on, että kriittinen katsantokanta uskontoon lisääntyy Roosin (1987) luokituksen kolmannella sukupolvella.

Kielelliseltä identiteetiltään maahanmuuttajasukupolvi on ollut hyvin homogeeninen joukko: Roosin (1987) suomalaisen nyky-yhteiskunnan ensimmäinen ja toinen sukupolvi separoitui usein niin pitkälle kuin se oli mahdollista. Englannin kielen vajavainen taito nakersi itsetuntoa ja vaikutti negatiivisesti jopa identiteetin kehitykseen, mikä tulee hyvin esille australiansuomalaisten teksteissä. Mutta vähemmistöryhmän alueellisen keskittymisen, vahvan yhteisön on todettu lisäävän jäsenten mielenterveyttä ja suojaavan jäseniään valtakulttuurin paineesta. Maanmiesten seuran merkitys korostuu myös australiansuomalaisessa kirjallisuudessa.

Vaikka teoksissa, etenkin niiden alkupuolella, korostuvat kielitaitoon liittyvät ongelmat Australiassa, todelliseksi ongelmaksi muodostuu usein siirtolaisen heikko itsetunto. Toisaalta odotukset esimerkiksi kielitaidon kehittymisestä ”itsestään ajan kanssa” ovat olleet epärealistisia. Tässä todennäköisesti näkyy australiansuomalaisten kirjoittajien sosiaalinen tausta: useimmat australiansuomalaiset kirjoittajat ovat kuuluneet työväenluokkaan. Kielitaidon syvällistä merkitystä ei siirtolaiseksi lähdetessä ole todennäköisesti realistisesti edes pohdittu. Toisaalta moni on ajatellut lähtevänsä vain muutamaksi vuodeksi onneaan koettamaan Australiaan, eikä maahan ole ollut aikomustakaan jäädä. Tämän vuoksi kielen systemaattinen opettelu siirtolaisuuden alussa on monella jäänyt arjen jalkoihin. Kirjoittajista osa suhtautuu teoksissaan realistisesti kielitaitoonsa, ja alkuhankaluuksien jälkeen muut asiat ovat tärkeämpiä kuin kieli. Kyseessä on todennäköisesti tilanne, jossa odotukset ovat olleet realistisella tasolla.

Roosin (1987) kolmannen sukupolven australiansuomalaiset ovat esimerkiksi Kati Ojalan teoksessa pitkälti kaksikielisiä tai ainakin tulevat toimeen hyvin molemmilla kielillä. Poikkeuksena ovat alkoholi-soituneet ja mielenterveysongelmaiset, joiden kohtalona on ollut marginalisoituminen.

Seksuaalinen käyttäytyminen ja roolit sosiaalisessa elämässä muodostavat Segersin ja Viehoffin mukaan kulttuurisen identiteetin kolmannen ulottuvuuden. Roolit sosiaalisessa elämässä liittyvät läheisesti perheen ja ystävyysuhteiden ulottuvuuteen sekä asemaan työelämässä. Sukupuoli-identiteetit muotoutuvat aina sosiokulttuurisessa vuorovaikutuksessa. Seksuaaliselta käyttäytymiseltään ja rooleiltaan sosiaalisessa elämässä henkilöt vaikuttavat australiansuomalaisissa teoksissa hyvin traditionaalisilta: miehet käyvät töissä, naiset ovat kotona tai tehdastyössä, vielä enemmän Australiassa (maan tarjoaman mallin mukaisesti) kuin Suomessa. Naisen rooli hoivaajana ja kodin hengettärenä on ollut Australiassa vahva, ja osittain tämä on vaikuttanut heikentävästi australiansuomalaisten kotiäitien kielitaitoon ja myöhemmin työnsaantimahdollisuuksiin.

Poikamiehet näyttävät seksuaaliselta käyttäytymiseltään kirjoittajan omiin kokemuksiin pohjautuvien tekstien valossa traditionaalisilta. Perinteinen rakkaus ja rakkausavioliitto on heillä kurssissaan, ja rahalla ostetaan nainen vain tosi tarpeeseen. Tilanne on samanlainen, kuin se oli jo 1900-luvun alkupuolella esimerkiksi Suvannon päiväkirjan mukaan. On ollut realiteetti, että Australiassa jokaiselle australiansuomalaiselle poikamiehelle ei ole ollut tarjolla Suomesta vaimoa. Endogamiahan on ollut yleinen käytäntö australiansuomalaisilla kirjallisuuden perusteella ainakin kolmanteen nykysukupolveen asti.

Neljäs ulottuvuus Segersillä ja Viehoffilla (1999) yhdistää saman sukupolven samanlaisiin kokemuksiin. Australiansuomalaisessa kirjallisuudessa näkyy kirjoittajien sukupolvi, ja taustalla teoksissa ovat samanlaiset kokemukset Suomesta lähtömaana ja Australiasta uutena kotimaana. Australiansuomalaisista kirjoittajista 80 % edustaa Roosin luokituksessa (1987) suomalaisen nyky-yhteiskunnan ensimmäistä tai toista sukupolvea, joiden tausta on ollut samantyyppinen. Ensimmäinen sukupolvi, sotien ja pulan sukupolvi, on kokenut työn raskauden ja nälänhädän sotien varjossa, toinen sukupolvi taas lapsuuden hädän ja puutteen jälkeen sodanjälkeisen jälleenrakennuksen sekä nousun. Suomi on ollut monelle maa, jossa ei ollut mahdollista rikastua omalla työllään, jossa verotus on estänyt rehellisen työnteon tai joka ei ole tarjonnut työtä tekijälle. Eroa kolmanteen sukupolveen on ollut enemmän. Tämä sukupolvi, suuren muroksen sukupolvi, on kokenut maaltamuuton, koulun-

käynnin pitenemisen ja ammattikoulutuksen merkityksen kasvun. Ihmissuhteiden merkitys on lisääntynyt. Tälle sukupolvelle on kulttuurinen integroituminen ollut helpompaa kuin edellisille polville. Sama koskee myös neljättä sukupolvea, joka ei ratkaisevasti enää eroa kolmannesta sukupolvesta.

Taloudelliset tekijät eivät olleet australiansuomalaisilla kirjoittajilla tärkein syy lähteä Australiaan. Tärkein motiivi on kyselylomakkeiden vastausten perusteella ollut seikkailunhalu. Taloudelliset syyt tulevat toisena. Kolmantena ovat olleet terveydelliset syyt ja sääolot, neljäntenä syynä on ollut mahdollisuus ”aloittaa uusi elämä”. Kokemukset Australiasta ovat olleet sekä kielteisiä että myönteisiä. Osa tulijoista on tullut vain pariaksi vuodeksi, mutta matka on venähtänyt usein, varsinkin varhaisina aikoina, rahanpuutteeseen, kun ei ole ollut varaa ostaa paluulippua. Useille se on antanut lisää aikaa punnita uutta asuinmaata kotina. Vaikka moni on jäänyt, moni on myös palannut Suomeen. Ja taas palannut takaisin Australiaan. Suomi, josta oli lähdetty, ei enää vastannutkaan odotuksia ja toiveita. Vetävinä voimina Suomessa olivat sukulaiset, ystävät ja tuttu kieli ja kulttuuri, työntävinä voimina olivat muun muassa työttömyys, suomalainen mentaliteetti ja sää.

Poikkeuksen ”missä on kotini” -pohtijoista muodostivat ne karjalaista alkuperää olevat, jotka eivät tunteneet Suomea kodikseen; heillä ainoa oikea koti jäi aikanaan rajan taa. Karjalaisten teoksissa/käsi-kirjoituksissa toistuu usein kaipuu ”todelliseen kotiin, Karjalaan”.

Viides kulttuurisen identiteetin ulottuvuuksista on Segersin ja Viehoffin mukaan perhe ja ystävyysuhteet sekä ylipäänsä paikka sosiaalisessa hierarkiassa. Riippumatta sukupolvesta, australiansuomalaisilla kirjoittajilla samasta kulttuurista oleva perhe ja puoliso toimivat suojaavana yksikkönä siirtolaisuudessa. Australiansuomalaisilla aviollinen separoituminen on ollut kurssissaan kaikilla Roosin luokittelemilla sukupolvilla. Tämä näkyy kautta koko kirjallisuuden. Yksinäisyys vieraassa maassa on usein vaikea kestää. Perhe on voima, jonka avulla jaksetaan.

Perhe ja ystävät sekä mahdollisuus hyvään elämään muokkaavat kertojien suhteita heidän elämänsä eri paikkoihin. Siirtolaisuudessa heidän merkityksensä on tavallista suurempi, sillä ihminen on reväisty juuriltaan ja hän etsii uusia juurtumisen paikkoja. Jos siirtolainen ei löydä tuttuja sosiaalisia kiinnikkeitä uu-

dessa ympäristössä, kodista ei tule ”kotia”, ja kodista neuvottelemisen estyy. Koti voi eri aikoina olla erilainen. Kun iäkkäät vanhemmat kuolevat Suomessa eikä muita lähisukulaisia ole, ”koti-ikävä” voi hellittää. Koti on omien lasten myötä uudessa maassa, kiinnikkeet yllättäen Australiassa. Kodista ja siihen kuulumisesta neuvotellaan aina – tulos voi olla yllätys neuvottelijalle itselleenkin.

Kuudes Segersin ja Viehoffin ulottuvuuksista muodostuu ihmisen asemasta työelämässä ja hänen verkostoistaan siellä. Siirtolaiskirjallisuudessa työ on usein tematisoitunut merkittäväksi motiiviksi, sillä työn avulla saavutetaan muita arvoja, esimerkiksi eläminen ja koulutus- sekä vapaa-ajanviettomahdollisuudet taataan ja asuminen kustannetaan sillä. Työ on suomalaiskansallisesti tärkeäksi katsottu arvo: työ on ihmisen moraalinen velvollisuus ja työmoraali sekä työteliäisyys kansallisia hyveitä.

Työ ei australiansuomalaisessa kirjallisuudessa osoittaudu elintärkeäksi asiaksi. Siihen suhtaudutaan realistisesti. Työn merkitys on sen tuomassa taloudellisessa turvassa. Tähän tietysti vaikuttavat myös siirtolaisen koulutus ja odotukset Suomesta Australiaan muutettaessa. Työ ei anna välttämättä sisältöä elämään. Australiansuomalaisessa kirjallisuudessa raskas työ ei kiehdo. Puhdasverisiä idealistisia työnkuvauksia löytyy kuitenkin esimerkiksi Kalle Hoipon fiktiivisestä teoksesta ”Australian tähtien alla” (1970).

Suomalaisten asema Australian työelämässä on ollut yhtä huono kuin muidenkin siirtolaisten. Brittien hegemonia on ollut vallalla, eikä siirtolaisille ole ollut tarjolla kuin kausiluontoisesti marginaalisia töitä hedelmäfarmeilla, keininhakkuussa tai rakennuksilla. Suomalaisten työtä on arvostettu, ja se on näkynyt esimerkiksi Mount Isan kaupungissa palveluissa ja virastoissa. Mutta muualla asuvilla tilanne on saattanut olla toinen: suomalaiset ovat olleet pieni ryhmä siirtolaisia muiden siirtolaisten joukossa. Työelämässä on kunnioitettu australialaisten ja brittien prioriteettiasemaa, ja siirtolaiset ovat saaneet sen työn, joka ”isänniltä” on jäänyt jäljelle.

Berryn akkulturaatiomallin (1997) mukaisesti teosten australiansuomalaisten voidaan sanoa monessakin suhteessa separoituneen muusta yhteiskunnasta. Jos ajatellaan Roosin (1987) luokituksen ensimmäistä ja toista sukupolvea, he ovat jollain tasolla assimiloituneet työnsään, mutta osa tulijoista on mennyt töihin muiden suomalaisten farmeille päästäkseen ”tuttuun joukkoon” ja

tuttuun työhön. Kolmas sukupolvi sen sijaan on jo pitkälti integroitunut australialaiseen työelämään.

Kulttuurisen identiteetin ulottuvuudet ovat australiansuomalaisessa kirjallisuudessa punoutuneet toisiinsa. Esimerkiksi saman sukupolven samanlaiset kokemukset muodostavat taustan australiansuomalaiselle siirtolaiselle: lähtijä on ollut todennäköisesti 20–40-vuotias kouluttamaton tai ammatillisen koulutuksen itselleen Suomessa hankkinut mieshenkilö, joka on työskennellyt Australiassa rakennusalalla, hedelmäfarmilla, keininhakkaajana tai mainarina. Etniseltä ja kansalliselta identiteetiltään hän on suomalainen, uskonnolliselta vakaumukseltaan ainakin traditionaalisia siirtymäriittejä kunnioittava, tavallinen suomalainen mies, joka arvostaa perhettään ja suomalaisia ystäviään – ja kommunikoi heidän kanssaan suomeksi.

Elinikäinen etsintäprosessi?

Australiansuomalaisessa kirjallisuudessa korostuu koti ja kuulumisen johonkin. Kodista neuvotellaan pitkän matkaa, omaa paikkaa etsitään. Oman spatiaalisen identiteetin etsiminen on jatkuva prosessi. Kuva Suomesta on siirtolaisuudessa usein kaksijakoinen: Suomi on unelmien kohde ja lapsuuden kotimaa. Se on myös paikka, jossa muuttaja on saanut epäoikeudenmukaista kohtelua, paikka, josta on ollut syytä lähteä. Koti ja kuulumisen jäsentävät suhdetta sekä vanhaan että uuteen ”koti”maahan. Australiansuomalaiset neuvottelevat kodista siis säännöllisesti. Yksi syy tähän on ensimmäisen ja toisen polven suomalaisilla varmasti kieli: uuteen kotimaahan integroitumiseen tarvittaisiin kielitaitoa, jota ei ole. Työtä on ollut, omaisuutta on kertynyt jonkin verran. Mutta mikä tekee kodista ”kodin”? Sitä australiansuomalaiset kirjoittajat käyvät teksteissään läpi. He etsivät vastausta erilaisiin kysymyksiin, joista tärkeimmiksi australiansuomalaisilla ovat osoittautuneet oman kulttuuri-identiteetin määrittelyyn liittyvät kysymykset. Jokainen siirtolainen käy läpi prosessin, yrittää löytää elintilansa ja äänensä sekä oman kulttuurisen identiteettinsä muuttuneessa tilanteessa. Mahdollisuus hyvään elämään on se prisma, jonka läpi paikkoja arvioidaan.

Australiansuomalaisten kirjoittajien teksteissä näkyy lähtömaan eli Suomen ja uuden asuinmaan, Australian, toisiinsa kietoutunut suhde. Muuttaja neuvottelee samanaikaisesti suhdettaan sekä menneeseen et-

tä tulevaan, lähtömaahan ja asuinmaahan. Prosessi ei ole kaikille samanlainen – esimerkiksi ensimmäisen, toisen tai kolmannen polven siirtolaisilla on hyvin erilainen lähtötilanne neuvotteluun. Kirjoittaja on usein herkkä, ja hän voi kokea asiat hyvin voimakkaasti. Siirtolaisuus tuo ihmisestä esille tämän haavoittuneisuuden. Oman tien löytäminen kulttuurien ristivedossa ei ole aina helppoa.

Australiansuomalaisten kirjoittajien teksteissä korostuvat myös siirtolaisuuden riskitekijät. Selkeästi kotoutumiseen ja kodista neuvottelemiseen ovat vaikuttaneet esimerkiksi kieli, ero muista perheenjäsenistä, eristäytyneisyys muista ja epäystävällinen vastaanotto (esim. brittien työhegemonia), ikävaihe Australiaan muutettaessa ja Suomessa koettu stressi. Parhaiten ovat kotoutuneet nuorena maahan muuttaneet.

Tässä tutkimuksessa australiansuomalaisten kirjoittama kaunokirjallisuus, kyselylomakkeet sekä haastattelut ovat tukeneet toisiaan selvittäessä kulttuuri-identiteetin määrittymistä australiansuomalaisessa kirjallisuudessa. Ne kaikki ovat tuottaneet samansuuntaisia vastauksia, joskin tulkinnoissa painottuu australiansuomalaisen kirjallisuuden kautta tullut tieto. Australiansuomalainen kirjallisuus avaa lukijan eteen näkymän rajamaan kansalaisesta, joka käy läpi elettyä elämää ja muistelee (menetettyä) kotiseutuaan, mutta samalla käsitys itsestä syntyy vuorovaikutuksessa muiden kanssa; suhde menneeseen määräytyy nykyhetkestä käsin.

Tutkimukseni on ensimmäinen australiansuomalaisesta kirjallisuudesta tehty tutkimus, ja siinä mielessä merkittävä päänavaus. Tulevalle tutkimukselle lienee myös hyötyä australiansuomalaisen kentän kartoittamisesta. Tutkimuksen tarkoituksena oli tuoda lukija tekstien kautta lähelle australiansuomalaista elämää, auttaa katsomaan kirjoittajien silmin heidän elämänsä. Australiansuomalainen kirjallisuus on ansainnut päästä päivänvaloon. Kirjoittajien keski-ikä on ollut noin 70–80 vuotta, joten aineiston olen kerännyt miltei viime hetkellä: elävää australiansuomalaista kulttuuria ja kirjallisuutta ei enää kauan ole olemassa. Haastattelujen ja kuvadokumentaation kautta välittyy nopeaa vauhtia häviämässä oleva australiansuomalainen kulttuuri. Toki keräämäni australiansuomalainen kirjallisuus jää ainutlaatuisena aineistona elämään vielä kirjoittajien jälkeenkin. Siirtolaiskirjallisuudella on pysyvää arvoa dokumenttina siirtolaiselämästä, vaikka totuudellisinakin kaunokirjallisuus ”valehtelee”, koska se on aina mielikuvituksen tuotetta,

fiktiota. Jokaisen siirtolaisen teos on myös todistajanlausunto; se on kirjoittajan oma näkemys asioista.

Australiansuomalaisessa kirjallisuudessa kuvattu kotoutumisen prosessi on ollut siirtolaiselle raskas. Kielitaidon puute ja marginaalinen asema työelämässä ovat nakertaneet pikku hiljaa monen itsetuntoa. Asema ”migranttina” Australiassa on ollut haastava: vain vahvalla asenteella siitä on selvitty. Vähä vähältä siirtolaisuuden edetessä asema ”rajamaan kansalaisena”, kulttuurien välissä, saa uusia positioita. Prosessin aikana joutuu kysymään itseltään monia kysymyksiä ja toteamaan, että kaikkiin kysymyksiin ei löydy oikeaa vastausta. Jokainen sukupolvi tarkastelee tilannetta omista lähtökohdistaan, oman sukupolvensa kokemuksista käsin. Neuvottelussa korostuu usein muistojen hyvä koti – joka taas ei olisi (ollut) välttämättä nykyisyydessä tai tulevaisuudessa hyvä koti. Myös kodittomuus on yhdenlainen identiteetti.

Australiansuomalaisessa kirjallisuudessa korostuu ihmisten erilainen kiinnittyminen eri paikkoihin. Australiansuomalaiset kokevat kirjallisuuden perusteella nykyisen asuinmaansa hyväksi tai tyydyttäväksi asuinmaaksi. Toisaalta määritellessään omaa kulttuuri-identiteettiään he lähes poikkeuksetta kääntävät katseen koti-Suomeen päin, korostavat suomalaiskansallista identiteettiään, kaipuuta lapsuudenkotiin ja luontoon, jotka määrittävät nostalgisena, lähes paratiisinomaisena paikkana.

Todellisuus ja nostalgia ovat kuitenkin kaksi eri asiaa. Lapsuuden maisema on sydämen ja sielun maisema, joka jättää jälkeensä kaipuun kotiin – huolimatta siitä, että elettyä elämä on toisaalla, Australiassa.

Kirjallisuus:

- Berry, J. W. (1997): *Immigration, Acculturation and Adaptation*. *Applied Psychology: An International Review* 46: 1, 5–68.
- Giddens, A. (1976): *New Rules of Sociological Method; A Positive Critique of Interpretative Sociologies*. London: Hutchinson.
- Roos, J.P. (1987): *Suomalainen elämä; tutkimus tavallisten suomalaisten elämänkerroista*. Suomalaisen kirjallisuuden Seuran toimituksia 454. Helsinki: SKS.
- Segers, R. T. and Viehoff, R. (1999): *Die Konstruktion Europas. Überlegungen zum Problem der Kultur in Europa*. In: *Kultur Identität Europa; Über die Schwierigkeiten und Möglichkeiten einer Konstruktion* Herausgegeben von Reinhold Viehoff und Rien T. Segers. Frankfurt am Main: Suhrkamp.

The European Web Site on Integration

The European Commission's Web Site on Integration can be seen at www.integration.eu

The web site includes for example:

- Funding opportunities for integration projects.
- A documentation library for integration-related documents (legislation, reports, policy papers, etc).
- Examples of integration "good practice" in a range of thematic areas. If you have a project that could be included you can do on "Share Info" page of the site.
- A directory of other members of the integration community around Europe, including potential project partners.

You can also do a search across relevant integration web sites from around the EU; useful if you want to widen your information search to include EU national and civil society sites.

The web site is in English, French and German. It is possible to have there materials in other languages, too, like in Finnish.

Institute of Migration, Finland, and me as a designated Country Co-ordinator for Finland is willing get materials for this web site (good practices, research reports, news, events etc.).

I can add them to the web site. Other possibility is that you register yourself as an active user and propose and send there in the web site different materials dealing with integration.

Thank you in advance for your materials for this
European Commission's Web Site on Integration!

Best regards,

Elli Heikkilä
Research Director
Institute of Migration, Finland

Finland's country coordinator: Elli Heikkilä, elheik@utu.fi

For more information for submitting materials for her:

http://www.migrationinstitute.fi/vkal/siport.php?subaction=showfull&id=1295944527&archive=&start_from=&ucat=&

Talo elää tavallaan, vieras lähtee ajallaan

Eri muuttajaryhmien liikkuvuus Luoteis-Inkerissä
1800-luvun loppupuoliskolla

Andrei Kalinitchev

Artikkelissa tutkitaan muuttoliikettä Luoteis-Inkerissä mikrohistoriallisen lähestymistavan avulla ja selvitetään paikallisen ja alueelle muuttaneen väestön sosiaalista profiila. Luoteis-Inkeri sijaitsee Karjalan kannaksella Vanhan Suomen rajasta itään. Pohjois-Inkerin itäosasta tuli Pähkinälinnan kihlakunta. Muuttoliike oli työvoimaperäistä, joten artikkelissa tarkastellaan 1800-luvun loppupuoliskolla eläneen väestön elinkeinoja ja alueen taloudellista kehitystä. Samalla selvitetään lähtö- ja tulomuuton kulttuurisia ja etnisiä taustatekijöitä. Osa tulomuutoista liittyi venäläisten orpolasten sijoittamiseen inkerinsuomalaisiin perheisiin ja naisten itsenäiseen siirtolaisuuteen. Lähdeaineistona käytetään Pietarin kihlakunnan itsehallintolaitoksen (semstvon) kokoelmia ja suomalaisten kansatieteilijöiden teoksia.

Luoteis-Inkerin väestöryhmiin kuului inkerinsuomalaisia, inkeroisia, venäläisiä, saksalaisia jne. Inkerinsuomalaiset olivat Inkerinmaalle siirtyneitä suomalaisia, joita oli kaksi subetnistä ryhmää. Äyrämöiset olivat suomalainen väestöryhmä, joka muutti Inkeriin Ruotsin vallan aikana Karjalan kannaksen länsiosista, Äyräpään kihlakunnasta. Savakot olivat toinen suomalainen väestöryhmä, joka muutti Inkeriin samana aikana Savosta, Jääsken ja Lappeen kihlakunnasta. (Sihvo 1992, 179–181). Inkerikot taas olivat ortodoksinen Inkerin kantaväestö, itämerensuomalainen kansa (Uino 1992, 20–33). Venäläiset, saksalaiset sekä muut kansallisuudet muuttivat Inkeriin sen jälkeen kun alue oli liitetty Venäjän keisarikuntaan.

Kirjoittaja, FL Andrei Kalinitchev on virallinen kielenkääntäjä. Tällä hetkellä hän toimii Turun yliopiston tutkijana ja valmistaa väitöskirjatutkimustaan.

Muuttoliikkeen muodot ja vaiheet

Inkeri oli monikansallinen alue, jossa asui useita kansoja ja kulttuureja. Inkerinmaan väestön etninen koostumus vaihteli enemmistö- ja vähemmistökansojen muuttaessa. Ajan kuluessa etnisissä yhteisöissä syntyi uusi kansallinen identiteetti, jonka pohjalta paikalliset kulttuurit pääsivät kehittymään.

Inkeriin suuntautuneen muuttoliikkeen luonne vaihteli eri aikoina. Vapaaehtoiset, pakolliset, ammattipohjaiset, kansalliset väestönmootot ja poliittinen siirtolaisuus muovasivat alueen etnistä kuvaa. Uusien kansojen muutto tapahtui vaiheittain: kun Inkeri kuului ensin Novgorodin ja Moskovan alaisuuteen (1200-luvulta vuoteen 1617), Ruotsin kuningaskuntaan (Itä-Inkeri vuosina 1583–1595, koko Inkeri vuosina 1617–1702) ja lopuksi Venäjän keisarikuntaan (vuosina 1702–1917).

Inkerin siirtyessä Ruotsin alaisuuteen suomalaisen maanviljelijäväestön muutto Savosta ja Karjalan kannaksen läntisistä osista suuntautui itään (Saloheimo 1992, 68–82; Saloheimo 1991, 1–54; Saloheimo 1993, 1–105). Samanaikaisesti tapahtui ortodoksinen inkeroisten ja karjalaisten poismuuttoa Venäjän sisäosiin uskonnollisten vainojen vuoksi. Nämä kaksi prosessia viimeistelivät Inkerin etnistä kuvaa 1700-luvun alkuun mennessä (Sivonen 2007, 1–237).

Uudenkaupungin rauhan astuttua voimaan vuonna 1721 siirtolaisvirtojen suunnat muuttuivat. Inkeri muuttui syrjäseudusta nopeasti kehittyväksi keskukseksi. Maakuntaan perustettiin uusi pääkaupunki Pietari ja samalla laskettiin perusta valtion isojen tuotantolaitosten syntymiselle. Pietarin perustaminen lisäsi merkittävästi työvoiman tarvetta. Voimakaat siirtolaisvirrat suuntautuivat Venäjän sisäosista tälle alueelle.

Venäjällä voimassa ollut maaorjuus teki suurtilanomistajien elämän helpoksi. Kymmeniä tuhansia ihmisiä joutui muuttamaan heidän käskystään. Vuonna 1709 Inkeriin siirrettiin 40 000 työntekijää, heidän lisäksi vielä vuonna 1710 kaikkiaan 3 000 ammattimiestä. Vuosina 1712–1716 Inkeriin siirrettiin vielä lähes 150 000 henkeä (Materialy 1887, 16).

Pakollisilla muutoilla oli ammattipohjainen luonne. Ohtinskaja slobodassa Ohta-joen rannalla (tänä päivänä paikalla on Pietarin Krasnogvardejskijn kaupunginosan Novotsherkasskij prospekt) sijainneelle telakalle värvättiin puuseppiä Vologdasta, Galichista ja Velikij Ustugista. Siestarjoen asetehtaaseen komennettiin mestareita Aunuksen asetehtaista (Materialy 1887, 17). Maaorjia siirrettiin myös muihin Venäjälle kuuluneisiin Karjalan alueisiin (kts. esim. Suoninen 1964, 1–344; Hämynen 1993, 1–562).

Siirtolaisperheissä tapahtui ammatillinen sukupolven vaihdos. Siirrettyjen mestareiden ja työläisten lapset työskentelivät samoissa tuotantolaitoksissa vanhempiensa kanssa. Maaorjuuden vallitessa työntekijät kiinnitettiin tiettyyn tehtaaseen tai laitokseen, joten heidän mahdollisuutensa vaihtaa työ- ja asuinpaikkaa olivat rajalliset.

Maaorjien pysyvien siirtojen lisäksi armeijan sotilaita ja laivaston matruuseja sekä merimiehiä komennettiin töihin Inkeriin kovan työvoimapulan takia. Tällöin alkoivat alueelle myös Karjalan kannaksen muun väestön tilapäiset muutot. Nekin perustuvat kovaan työvoimatarpeeseen ja olivat luonteeltaan pakollisia. Esimerkiksi Viipurin provinssin suomalaiset kruununtalonpojat olivat velvollisia suorittamaan päivätyöveroa Ohtan ruutitehtaalla Suurella Ohta-joella ja Pienellä Ohta-joella (Tjulpanov 1965).

Venäjän keisari Pietari I ja hänen seuraajansa alkoivat suosia tilanomistajia, jotka sijoittivat venäläisiä maaorjiaan Inkerin kuvernementtiin. Tilanomistajat ryhtyivät perustamaan uusia hovileirejensä (esimerkiksi hovileirit Ligovo, Rjabovo, Razumovskih, Rozovaja Datsha) ja palatsejansa Pietariin tai sen läheisyyteen. He ”tuottivat” maakuntaan venäläistä väestöä valtakunnan muista kuvernementeista (Orlova 1977; Birzhakova 2007). Esimerkiksi kreivi Shuvalov sijoitti Vologdan kuvernementissa asuneita maaorjiaan Parkalaan (Materialy 1887, 18). Muutkin aateelliset seurasivat tätä esimerkkiä ja asuttivat venäläisillä talonpojilla inkeriläiset lahjoitusmaansa (Kalinitchev 1998, 286–289).

Työvoimaperäinen muuttoliike

Valtion tai suurtilallisten määräämien maaorjien pakollisten siirtojen rinnalla alkoi vähitellen kehittyä omatoiminen ja järjestelemätön muuttoliike pääkaupunkiin sekä sitä ympäröiville seuduille. Eri väestöryhmiin kuuluneita muuttajia saapui Venäjän keisarikunnan eri osista sekä myös useista Euroopan maista. Pietarin kaupungin väestönkasvu oli nopeaa. Väestö oli myös yhä monikansallisempaa. 1800-luvun lopulla Luoteis-Inkerissä asui 19:ää ja Pietarissa jopa yli 40:ää eri kansallisuutta (Materialy 1887 35, 36).

Inkeriin suuntautuneelle suomalaiselle muuttoliikkeellä oli taloudellisia, sosiaalisia, etnisiä ja demografisia vaikutuksia sekä Inkerissä että lähtömuuttoalueilla. Tulijoiden syntyperä, ammattitaidot ja elinkeinot, sosiaalinen tausta sekä varallisuus merkitsivät paljon alueen kehityksen kannalta.

Työvoima siirtyi valtionrajojen sisällä alueiden taloudellisen kehityksen perusteella. Karjalan kannakselle perustetut uudet kasvukeskukset kärsivät työvoimapulasta. Syrjäseutu, joka ei pysynyt mukana talousnousun vauhdissa, menetti pian asukkaitaan (vrt. Zarković 2002, 15–17).

Työvoiman liikkuvuudesta tuli taloudellisen sääteilyn tärkein tekijä Karjalan kannaksella. Sitä voitaneen pitää Luoteis-Venäjän kehityksen moottorina. Jos Venäjällä työvoimavarannot eivät olisi sopeutuneet nopeisiin muutoksiin eivätkä olisi tyydyttäneet teollisuuden ja rakentamisen kasvanutta työvoimatarvetta, se olisi johtanut tuotannon laskuun ja alueen jälkeen jäämiseen. Tällöin Pietarilla olisi ollut vaikeuksia saada riittävästi taloudellista ja poliittista painoarvoa tullakseen koko keisarikunnan todelliseksi pääkaupungiksi.

Edistyksellisten teknologioiden, valtaviin markkinoiden ja nopeiden kuljetusten tulo johti tuotantokapasiteetin maantieteelliseen uudelleenjärjestelyyn. Alueen luonnonrikkauksien hyödyntäminen johti teollisuuden monipuolistumiseen. Tämän seurauksena mm. Valkeasaarelle, Siestarjoelle, Myllykylään ja Vaskisavottaan muodostui paikallisia teollisuus- ja kauppavyöhykkeitä. Inkerissä tapahtui alueellinen jako perinteisiin maatalousvyöhykkeisiin ja teollisuusklustereihin.

Tutkimuksen tavoitteet ja metodit

Inkeriin suuntautuneiden muuttovirtojen tarkastelu edellyttää siirtolaisten tarkkaa luokittelua amma-

tin ja kansallisuuden mukaan. Paikallisten olosuhteiden tarkempi tarkastelu vaatii isojen tulomuuttoaluiden jakamista pienempiin osiin. Kuvernementin ja kihlakunnan tasolla kerätyt tiedot 'hukkaavat' ne ruohonjuuritason eroavaisuudet, joita eri pitäjissä ja yhteisöissä asuneet ihmiset kokivat jokapäiväisessä elämässään. Monimuotoisesta todellisuudesta saattaa tulla pelkistetty ja yksinkertaistettu, jos sosiaaliset, taloudelliset ja etniset tekijät sekä paikalliset erityispiirteet jäävät huomiotta.

Esimerkiksi semstvon (itsehallintolaitos Venäjällä) suorittaman kotitaloustutkimuksen mukaan Pietarin kihlakunnan kantaväestöstä 3,4 % muutti pois 1880-luvulla. Tarkemmin tarkasteltuna poismuutto vaihteli kuitenkin huomattavasti paikkakunnittain - vähäisintä lähtömuutto oli Haapakankaan (0,4 %) ja suurinta Novosaratovskajan pitäjässä (7 %). Kansallisuuksittain tarkasteltuna vähäisintä muutto oli Lempaalan pitäjän venäläisten (0,5 %) ja suurinta Polsterissa asuneiden puolalaisten keskuudessa (jopa 50 %). Samalla tavalla siirtolaisten määrät vaihtelivat 50-kertaisesti eri paikkakuntien välillä ja jopa 150-kertaisesti eri kylien välillä (Materialy 1887, 232).

Muuttomotiivit vaihtelivat pitäjittäin ja etnisyyden perusteella tarkasteltuna. Siirtolaisuuden tutkiminen tuo esiin moninaisten sosiaalisten ja taloudellisten tapahtumaketjujen syyt sekä kulttuurien ja väestöryhmien vuorovaikutussuhteet (Kostiainen 1994, 9-46).

Mikrohistoriallisen ja monitieteisen lähestymistavan käyttö yhteiskunnallisten ilmiöiden – esimerkiksi muuttoliikkeen - selittämiseksi on yleistynyt historian tutkijoiden keskuudessa, koska sosiaalitieteiden perinteisillä menetelmillä hankitut tutkimustulokset ja yleistykset eivät saaneet riittävää vahvistusta ihmisten kuvaamasta henkilökohtaisesta kokemuksesta (Iggers 1997, 108). Tarkasteltavan kohteen pieni koko antaa mahdollisuuden pohtia paikallisten erikoisolosuhteiden laajaa kirjoa. Siten yksilöiden muodostamasta yhteisöstä tulee ihanteellinen tutkimuskohde (Levinson 2003, XXXIX).

Mikrohistoriallisen tutkimuksen tehtäviin kuuluu eri ihmisryhmiä yhdistävien tekijöiden selvittäminen. Ihmisryhmät rakentavat suhteitaan muihin ryhmiin konfliktien ja solidaarisuuden pohjalta. Suhteiden perusteet juontuvat taloudellisten intressien vuorovaikutuksesta (Tilly 1984, 83, 125).

Artikkelissa tutkitaan Luoteis-Inkeriin suuntautuneita muuttovirtoja esimerkkeinä Kylänjatkon ja Val-

keasaaren pitäjät. Artikkelissa selvitetään lähtö- ja tulomuuttojen määrät, voimakkuudet ja suunnat. Siirtolaiset ja kantaväestö luokitellaan sukupuolen, sosiaalisen sekä etnisen taustan mukaan. Lopuksi tarkastellaan muuttoon vaikuttavia tekijöitä ja väestön liikkuvuuden seurauksia.

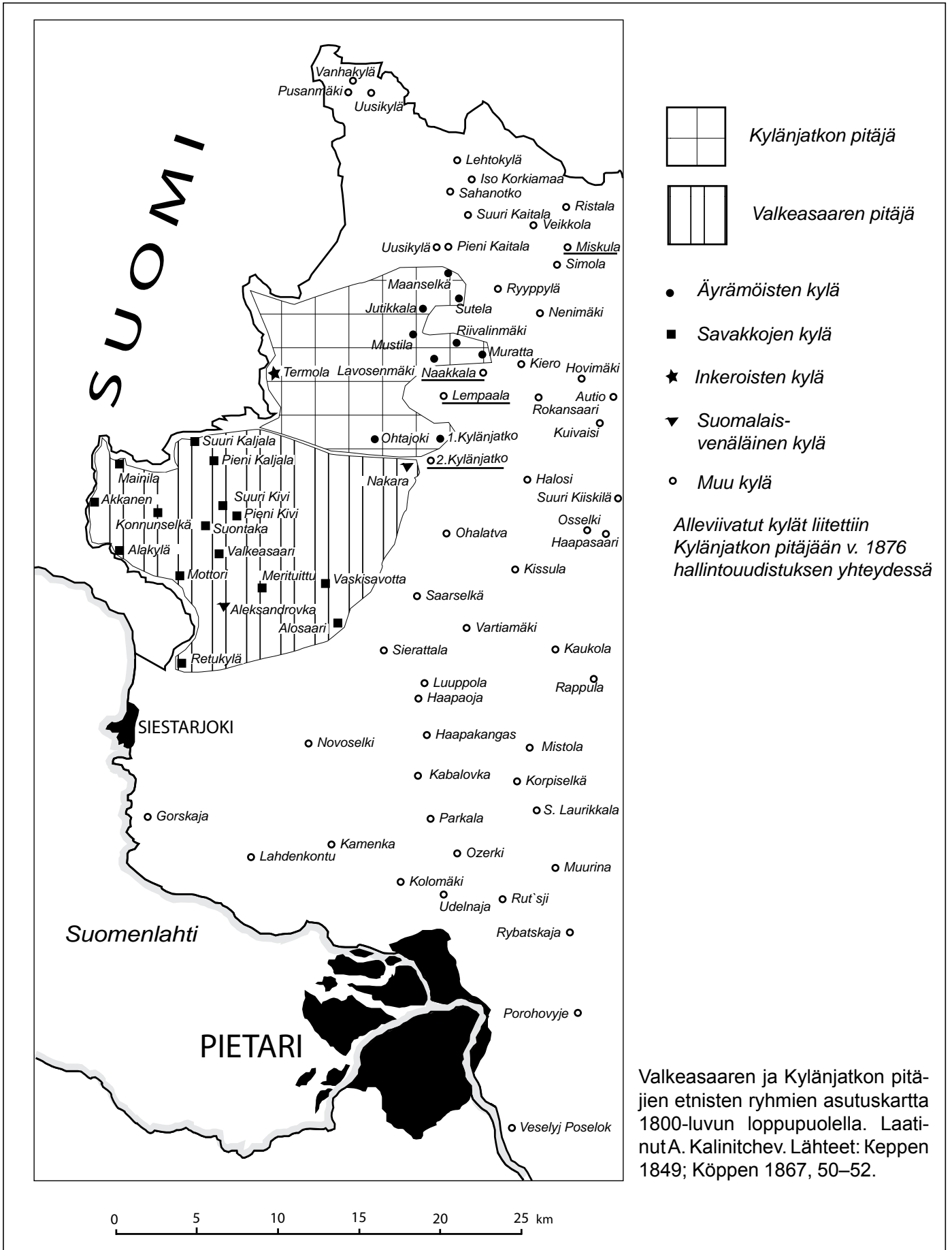
Tutkimuskohde

Kylänjatkon ja Valkeasaaren pitäjien talonpojat olivat kuuluneet ennen läänityslaitoksen lakkauttamista vuonna 1861 Kaidanov-Olhinien suvulle kuuluneeseen aatelitilaan. Talonpoikien elämää säätelivät hallinnolliset säännöt ja taloudelliset suhteet aina vuoteen 1870. Tuolloin maanlunastusten yhteydessä talonpojat saivat käyttöoikeudet sarkoihinsa. Myöhemmin Kylänjatkon pitäjän rajat muuttuivat, koska pitäjään liitettiin kyliä, jotka eivät alun perin olleet kuuluneet aatelitilaan. Vuonna 1876 Kylänjatkon pitäjään liitettiin Lempaalan kyläyhteisö, joka koostui Lempaalan, Nakkolan, Miskolan ja toisen Kylänjatkon (ensimmäinen Kylänjatko oli osa Mustolan kyläyhteisöä) kylistä (Ottshet 1885, 907–913).

Kylänjatkon ja Valkeasaaren pitäjiä käsittäneen Kaidanov-Olhinien kartanon väestöstä enemmistö oli inkerinsuomalaisia, ja siten vähemmistöön kuuluivat venäläiset sekä inkeroiset. 1860-luvulla venäläisiä oli 238 miestä (Kalinitchev 1998, 282–289). Venäläisten naisten luku saadaan laskemalla v. 1858 tiedoista olettaen, että heidän luonnollinen väestönkasvunsa oli suunnilleen samanlainen 30 vuoden ajan. Tällöin naisten määräksi saadaan 251 ja molempien sukupuolten kokonaisluku nousee siten 490 henkeen. Venäläiset työläiset perheineen asuttivat Valkeasaaren pitäjää.

Myös inkeroisten määrä pystytään laskemaan, kun lisätään Kylänjatkon 25 luterilaisen inkeroisen joukkoon Termolan 27 ortodoksiuskoista inkeroista (Köppen 1867, 51; Istoriko-statistitsheskije svedeni- ja 1884, 174–175). Yhteisluvuksi tulee siten 52 inkeroista. Luku on suuntaa antava. Kaikki inkeroiset olivat Kylänjatkon pitäjän asukkaita.

1860-luvulla inkerinsuomalainen väestö oli näissä kahdessa pitäjässä 3 122 henkeä (Köppen 1867, 50–52). Inkeriläiset muodostivat paikkakunnan enemmistön. Inkerinsuomalaisen väestön osuus oli korkea vain Haapakankaan naapuripitäjässä.

Tulomuutto

Väestönlaskennan mukaan vuosina 188–85 Inkerin kantaväestö – inkeroiset – oli kasvanut Lempaalan kyläyhteisön liityttyä Kylänjatkon pitäjään 150 henkeen (81 miestä ja 69 naista). Vanhan Kylänjatkon pitäjässä asui 70 inkeraista (43 miestä ja 27 naista). Siirtolaisia inkeroisista ei rekisteröity. Valkeasaaren pitäjässä ei ollut inkeroisia. Saksalaiset olivat uusi ryhmä näillä seuduilla. Heitä asui yhdeksän henkeä Valkeasaarella ja kaksi Kylänjatossa (Materialy 1887, 25).

1880-luvulla Kylänjatkon pitäjän venäläinen asutus käsitti 543 henkeä (213 miestä ja 240 naista) ja Valkeasaaren pitäjässä 368 henkeä (168 miestä ja 200 naista). Suomalaisia asukkaita Kylänjatkon pitäjässä oli 1 834 henkeä (906 miestä ja 928 naista) ja vastaavasti Valkeasaarella 2 463 henkeä (1 219 miestä ja 1 244 naista). Näin ollen pysyvänä talonpoikaisyhteisönä kirjatusta asutuksesta oli Valkeasaarella 87 % inkerinsuomalaisia ja 13 % venäläisiä, Kylänjatolla taas 75 % inkerinsuomalaisia, 19 % venäläisiä ja 6 % inkeroisia (Materialy 1887, 28).

Näiden kahden pitäjän suomalaisen asutuksen kasvu johtui sekä väestön luonnollisesta lisääntymisestä että Viipurin kuvernementissa syntyneiden suomalaisten tulomuutosta. Suomalaisia saapui Inkeriin koko 1800-luvun ajan. Köppenin keräämien tietojen mukaan 1860-luvun tulokkaita Vanhasta Suomesta oli 230 henkeä, paikallisen luterilaisen väestön ollessaan kooltaan 1 118 henkeä (Köppen 1867, 51). Näin ollen 1860-luvulla suomensuomalaisten muuttajien määrä oli 20 % Kylänjatkon luterilaisesta väestöstä.

Tulokkaat Vanhasta Suomesta asettuivat Nakaran, Ohtan, Kylänjatkon, Murattan, Mustilan, Jutikkalan, Sutelan ja Maanselän kyliin. Kaikissa em. kylissä oli asunut äyrämöisiä, joka koostui Karjalan kannaksen läntisistä osista muuttaneiden jälkeläisistä (Sihvo 1992, 179–181). Poikkeuksena tästä säännöstä oli Kylänjatkon pitäjän tehdaskylä Nakara, jossa asui tilanherrojen siirtämiä työläisiä savakoita (Kalinitchev 1998, 282–294). Valkeasaaren pitäjän asuttaneet savakot olivat enemmistöasemassa toiseen subetniseen ryhmään eli äyrämöisiin verrattuna. Siellä Köppen ei rekisteröinyt yhtään suomensuomalasta muuttajaa. Oletettavaksi jää, että Viipurin kuvernementin äyrämöiset valitessaan Inkeristä uutta asuinpaikkaa päätyivät paikkakuntiin, jossa heidän ryhmänsä edustajia oli asunut jo ennestään.

Luoteis-Inkerissä Viipurin kuvernementin tunnustamassa olleet Valkeasaaren ja Kylänjatkon pitäjät sijaitsivat suomalaisessa kulttuuriympäristössä (Ahlgqvist 1904, 207–219; Kuujo 1969, 63–70). Äyrämöiset ja savakot asuttivat Viipurin kuvernementin, Pietarin kihlakunnan ja naapurissa olleen Pähkinälinnan kihlakuntaa.

Suomalaiset olivat enemmistönä koko Pohjois-Inkerissä. Viipurin kuvernementtia ja Inkeriä ympäröi yhtenäinen suomenkielinen väestö, ja tämä teki rajan ylittämisen helpoksi. 1800-luvulla laajentunut muuttovirta Viipurin kuvernementista Pohjois-Inkeriin ja mm. Kylänjatkon pitäjän äyrämöispaikkakuntiin todistaa, että suomalainen vaikutus ylitti Suomen ja Venäjän välisen rajan.

1880-luvulla Kylänjatko ja Valkeasaari, kuten koko Inkeri, olivat muuttovoittopitäjiä. Valkeasaaren muutti 120 venäläistä (70 miestä ja 50 naista) ja 113 suomalaista (56 miestä 57 naista). Vastaavasti Kylänjatsoon muutti 96 venäläistä (38 miestä ja 58 naista) ja 170 suomalaista (86 miestä ja 84 naista).

Muuttotarkastelussa on kiinnitettävä huomio siihen, että Inkerissä muuttokohteet vaihtelivat etnisyyden perusteella. Venäläisiä siirtolaisia oli vähiten Vartiamäen ja Haapakankaan pitäjissä, joiden asutus oli melkein täysin suomalaista. Eniten venäläisiä oli Moskovskajan (yli 23 500 henkeä), Aleksandrovskan (yli 6 000 henkeä) ja Polsterin (yli 5 000 henkeä) pitäjissä. Pitäjät olivat myös venäläisenemmistöisiä väestöiltään. Venäläisiä siirtolaisia oli myös saksalaisenemmistöisessä Novosaratovskajan pitäjässä (noin 5 000 henkeä). Suomalaisia oli muuttanut eniten Valkeasaaren viereisessä sijaitsevaan Siestarjoen teollisuuspitäjään (370 henkeä), sekä Moskovskajaan (386) ja Polsteriin (325 henkeä, kts. Materialy 1887, 35).

Varattomat eli invalidit, vanhukset, lapset ja kerjäläiset vailla oman perheen tukea elivät kyläyhteisöjen ylläpidolla. Luterilaiset ja ortodoksiset seurakunnat huolehtivat myös köyhistä (Ottshet 1866, 8–9). Kerjäläisten osuus paikallisessa asutuksessa oli vähäinen (Materialy 1885, 94, 124). Kerjäläiset saapuivat Valkeasaaren ja Kylänjatkon pitäjiin muilta paikkakunnilta. Pääkaupungin poliisi pidatti kerjäläisiä, kiertolaisia, yleisen järjestyksen rikkojia ja ilman passia oleskelleita suomensuomalaisia, joten he pakenivat lainvalvojia maaseudulle. Siellä valvonta ei ollut yhtä tiukkaa (Ottshet 1885, 5).

Siirtolaisuus sukupuolen mukaan

Inkerissä miehiä liikkui enemmän kuin naisia - Moskovskajan pitäjässä ero oli melkein kaksinkertainen sukupuolten välillä. Tämä osoittaa, että Inkeriin suuntautunut siirtolaisuus tapahtui pitkälti yksinäisten palkollisten toimesta. Palkollisten liikkuvuutta on käsiteltävä sukupuolen mukaan, koska 1800-luvun loppupuolella tapahtui muutoksia, joiden vaikutuksesta liikkuvuuden luonteeseen tuli uusia piirteitä. Naisten muutto jatkoi kasvuaan Venäjällä, koska naiset pystyivät omatoimisesti hakemaan työtä ja työllistymään mm. palvelijoina, keittäjinä, ompelijoina, lastenhoitajina ja karjakkoina (Materialy 1885, 338–361). Sekä naisten että miesten kohdalla perhesiirtolaisuuden osuus jäi vähäiseksi (Materialy 1885, 254, 268–270).

1880-luvun väestönlaskennan mukaan Pietarin kihlakuntaan muutti yli 55 000 henkeä, mikä oli enemmän kuin paikallisen väestön määrä (36 040). Suurissa teollisuus- ja kauppapitäjissä – Moskovskajassa ja Aleksandrovskejassa – muuttajia oli melkein 7,5 kertaa enemmän kuin paikallisia. Moskovskajassa muuttajia oli 23 533 ja Aleksandrovskejassa 6 663 henkeä. Näihin lukuihin verrattuna muuttaminen Inkerin pohjoisiin osiin oli hyvin vähäistä.

Muuttajat tarvitsivat työpaikan lisäksi vapaita asuntoja, joiden vuokrauksesta tuli edellytys alueelliselle kehitykselle. Muuttovirrat olivat suurimpia paikakunnille, joissa siirtolaisille löytyi asuntoja.

Myös muuttovirtojen suunnat on huomioitava tarkastelussa. Pietarin kihlakuntaan kohdistuneet päämuuttovirrat lähtivät liikkeelle etelästä, muista Venäjän kuvernementeista ne suuntautuivat pääkaupunkiin tai sen tiheään asutuille lähialueille. Harvat muuttajat jatkoivat matkaansa Pietarista pohjoiseen. Tästä syystä siirtolaisuus pohjoisiin suomalaisiin pitäjiin oli pientä. Pietarin kihlakunnassa väestöllisesti tarkasteltuna liikkui eniten venäläisiä (melkein 50 000), toiseksi suomalaisia (3 126) ja kolmanneksi saksalaisia (1 329).

Lasten muuttoliike inkerinsuomalaisiin sijaisperheisiin

Kylänjatkon pitäjässä asui 2 635 henkeä tulokkaat mukaan luettuna (1 961 inkerinsuomalaista, 518 venäläistä, 148 inkeriä ja kahdeksan muun kansallisuuden edustajaa). Valkeasaaren pitäjässä asui 2 938

henkeä (2 531 inkerinsuomalaista, 391 venäläistä ja 14 muuta kansallisuutta olevaa).

Venäläinen siirtolaisuus pohjoisiin inkerinsuomalaisiin kyliin (Kylänjatkon kylät mukaan lukien) oli paljolti valtion organisoimaa alaikäisten lasten siirtolaisuutta. Pietarilaiseen kasvatustalokseen päätyneet ja niissä venäläisiksi kirjatut orpolapset lähetettiin sijaisperheisiin valtion maksamaa korvausta vastaan (Ottshet 1866, 16; Svod postanovlenij 1872, 19). Kasvatustaloksen virkailijat kävivät säännöllisesti tarkastuttamassa orpolasten hyvinvointia tai velvoittivat ottovanhempia tuomaan lapsia tarkastukseen (kts. kuva). Venäläisen väestön nopea kasvu on selitettävissä inkerinsuomalaisten sijaisperheiden kasvattamien venäläisten orpolasten liittämällä kyläyhteisöjen asukaskuntaan. Näin orpolapsista tuli pohjoisten inkerinsuomalaisten kyläyhteisöjen pysyviä jäseniä. Venäläinen siirtolaisuus inkerinsuomalaisiin yhteisöihin ei siten muistuttanut aikuisten työperäistä muuttamista.

Vuonna 1858 pidettyyn 10. väestönlaskentaan verrattuna Kylänjatkon pitäjän asutus kasvoi 24 % ja Valkeasaaren vastaavasti vain 2 % (Materialy 1887, 40). Orpolasten kasvattamisesta tuli talonpojille jopa elinkeino, sillä joissain perheissä saattoi olla sijoitettuna useita kasvattilapsia. Inkerinsuomalaiset olivat harjoittaneet muiden kansallisuuksien tavoin tätä ”elinkeinoa” useita vuosikymmeniä. Valtion maksama korvaus yhdestä ottolapsesta oli noin 33 ruplaa vuodessa (Materialy 1887, 262).

Vertailun vuoksi mainitkoon, että vv. 1861-1870 talonpoikien tilanomistajille suorittama vuosittainen rahavero oli 10 ruplaa (Kalinitchev 1998, 179).

Kylänjatkon pitäjässä kasvattilapsia oli 435 (213 poikaa ja 240 tyttöä). Valkeasaaren pitäjässä ei pidetty kasvattilapsia, ja asukasluvun kasvu olikin siellä hitaampaa (Materialy 1885, 92–96).

Pietarilainen itsehallinto semstvo järjesti orpojen terveydenhoidon asuinpaikkakohtaisesti. Orpolasten kannalta tärkeä askel oli Hoivaseuran perustaminen vuonna 1880. Seura hankki orvoille vaatteita ja jalkineita (Ottshet 1885, 321–343).

Muihin säätyihin kuuluneen väestön muuttoliike

Talonpoikaissiirtolaisuuden lisäksi Inkeriin kohdistui muiden säätyjen edustajien muuttoliikettä. Talon-

poikaisten kyläyhteisöjen lisäksi Valkeasaarella sijaitsi eri säätyjen edustajille kuuluneet viisi huvilaa. Vuosina 1861-1882 Valkeasaarelle ja Kylänjatkoon rakennettiin neljä uutta aatelihovileiriä viiden aikaisemman lisäksi. Valkeasaarella toimi myös viisi majataloa.

Pietarin kihlakunnan itsehallinto otti tavoitteekseen suomensuomalaisten asuttamisen Inkerin autioloille. Ajatuksena oli alueen taloudellisen potentiaalın hyödyntäminen, joten uusien mautilojen perustamista Inkeriin haluttiin edistää. Suomensuomalaisia mautiloja rakennettiin mm. Haapakankaan ja Vartiamäen pitäjiin (Ottshet 1866, 44–45). Vuonna 1865 Pietarin kihlakunnassa vain kaksi mautilaa kuului itsenäisille paikallisiin talonpoikaisyhteisöihin kuulumattomille suomensuomalaisille maanviljelijöille. Vuonna 1888 niitä oli jo 63. Suurimmaksi osaksi suomalaisten mautilat olivat kooltaan pieniä, sillä 46

pienitilaa omisti alle 0,5 desjatinaa (eli 0,55 ha). Suomensuomalaiset pienitalliset viljelivät vuokrateltoja. (Materialy 1891, 14–101).

Suomensuomalaisten tulo Inkeriin ei sujunut ongelmitta. Tuloa hidasti erityisesti huono tieverkosto (Ottshet 1866, 44–45). Vetävinä ja maatalouselinkeinoa edistävinä tekijöinä voidaan mainita pääkaupunkiseudun markkinoiden läheisyys ja edullinen paikallinen työvoima.

Eri säätyihin kuuluneet tulijat vaikuttivat väestön sosiaaliseen rakenteeseen tuomalla monipuolisuutta alueen kulttuuriympäristöön ja nostamalla yleistä koulutustasoa. Pietarilaisten aateliin, lomalaisten, ammattityöläisten sekä suomensuomalaisten maanviljelijöiden tulomuutot nopeuttivat kulttuurista vaihtoa, toivat elinkeinoja koskevia innovaatioita ja edesauttoivat paikallisten käsitöiden, teollisuusalojen ja markkinoiden kehittymistä.

Vasili Kalistov "Kasvatuslaitoksen orpolasten tarkastuttaminen" (1866).
Lähde: <http://www.materinstvo.ru/art/4870/> (28.2.2011).

Eri väestöryhmien välinen yhteydenpito

Yhteisen kielen osaamista voitaneen pitää muuttoliikkeen keskeisenä säätelytekijänä. Vuosina 1882–85 väestönlaskennan mukaan venäjän kielen taito Valkeasaaren ja Kylänjatkon pitäjien suomenkielisen enemmistöväestön keskuudessa vaihteli paljon. Luku- ja kirjoitustaitoisia miehistä oli 15 % ja naisista 4–5 %. Puhekielen taitoja ei rekisteröity. Asutusta tutkittaessa mainittiin, että yleensä inkerinsuomalaiset osasivat lukea ja kirjoittaa äidinkielellään (Materialy 1885, 16–26). Vertailtaessa suomalaisten kielitaitoa muiden väestöryhmien vastaaviin havaitaan, että kuvernementin saksalaiset melkein poikkeuksetta osasivat lukea ja kirjoittaa venäjäksi. Heidän oli siten helppo muuttaa asumaan uusille paikkakunnille

Yhteisen kielen käyttö oli välttämätön ehto monietniseen kanssakäymiselle. Jos ranska oli venäläisen yhteiskunnan yläluokkaan kuuluneiden kommunikointikieli, niin venäjä oli rahvaan kieli. Suomi oli yksi monista vähemmistökielistä, ja muut etniset ryhmät eivät sitä osanneet. Tämä selittää sen, että venäjänkielisten muuttoliike Pohjois-Inkerin suomalaisenemmistöisille luterilaisille paikkakunnille oli olematonta. Valkeasaaren kohdistunut venäläisten muutto johtui paikkakunnalla sijainneista teollisuuslaitoksista ja omatoimisesta kaupankäynnistä, koska molemmat alat vaativat yhteisen kielen eli venäjän taitoa (Materialy 1885, 92, 254). Samanaikaiset tulo- ja poismuutot kertovat tehdastyövoiman kierrosta.

Venäläisen väestön muuttoa Inkerin pohjoisiin pitäjiin hidastaneisiin tekijöihin voitaneen lukea myös eri etnisten ryhmien väliset kulttuurierot, erilaiset uskonnot ja Inkerin maatalousvaltaisuus.

Poismuutot

Ennen vuotta 1882 Valkeasaaren pitäjistä muutti pysyvästi pois 31 inkerinsuomalaista miestä ja 14 naista. Vastaavat luvut Kylänjatkon pitäjässä olivat 27 miestä ja 16 naista. Valkeasaaresta venäläisten poismuutto käsitti 62 miestä ja 35 naista. Kylänjatkosta lähteneistä venäläisistä oli miehiä 15 ja naisia 16. Kylänjatkosta muutti pois myös kaksi inkerois-miestä.

Valkeasaarassa asuneista venäläisistä miehistä muutti pois 37 % ja naisista 17 %. Tulos on selitettävissä työllisyystilanteella, koska tämän väestöryh-

män edustajat olivat tehdastyöläisiä. Taloudellisen tilanteen muuttuessa joutuivat työläiset etsimään uutta työtä muilta paikkakunnilta. Erityisesti tämä koski nuoremman sukupolven miehiä.

Aikaisemmin venäläiset eivät harjoittaneet maatalouselinkeinoa, vaan sukupolvesta toiseen he tekivät työtä lähitehtailla (Kalinitchev 1998, 121). Venäläiset siirrettiin Inkeriin maaorjuuden aikana paikallisten teollisuuslaitosten työvoimatarpeita tyydyttämään. Teollisen toiminnan supistuessa 1860-luvulla tehdasyhteisöjen jäsenille myönnettiin lainaa, jotta he ostaisivat sarkoja entisiltä omistajiltaan Kaidanov-Olhineilta ja ryhtyisivät maanviljelijöiksi. Tämä osoittautui kuitenkin hankalaksi, koska omatoimisten maatilojen perustaminen vaati kotitalouksilta merkittäviä investointeja – piti hankkia työkaluja ja karjaa.

Tehtailta maatalouteen siirtyneen väestön tulot pienentyivät. Myllykylän, Nakaran ja Vaskisavotan kylien sekä venäläisiä että inkerinsuomalaisia asukkaita joutui muuttamaan pois leivän perässä (Ottshet 1885, 461–478). 1880-luvulla joka viides talonpoika jätti maapalstansa ja lähti Valkeasaarelta. Yhteensä tällaisia lähtijöitä oli 120 henkeä. Osa lyhyen aikaa tehtaiden palveluksessa työskennelleistä inkerinsuomalaisista lähti myös etsimään parempaa tulevaisuutta. Taloudellinen rakennemuutos irrotti puolet Myllykylän asukkaista maatilkuiltaan.

Viereisen Kylänjatkon pitäjän venäläisistä lähti pois 7%. Tämän perusteella voidaan olettaa, etteivät kaikkien inkerinsuomalaisten sijaisperheiden kasvatit jääneet ottovanhempiensa luokse. Venäläisten keskimääräinen siirtolaisuus Pietarin kihlakunnassa oli vähäisempi eli 3 % (Materialy 1887, 29). Tämä viittaa siihen, että venäläisten keskuudessa oli vähän muuttaneisuutta. Kuitenkin ollessaan vähemmistönä pohjoispitäjissä, venäläiset muuttivat pois keskimääräistä useammin.

Valkeasaaren ja Kylänjatkon pitäjien inkerinsuomalaisista miehistä muutti kolme ja naisista noin kaksi prosenttia (Materialy 1887, 29). Vastaavat luvut koko kihlakunnan tasolla olivat kaksi ja yksi prosenttia. Inkerinsuomalaisten poismuutto oli vielä vähäisempää viereisissä Haapakankaan ja Vartiamäen pitäjissä (0,1 % ensimmäisessä ja 0,5 % toisessa), mutta suurempaa Parkalan, Kivinenän ja Siestarjoen pitäjistä. Vertailtaessa muihin väestöryhmiin voidaan todeta, että koko kihlakunnan tilastojen mukaan saksalaisista miehistä muutti kuusi prosenttia ja naisista taas neljä prosenttia.

Tilastot osoittavat, että inkerinsuomalaiset olivat kiintyneet kotiseutuihinsa muita väestöryhmiä enemmän, mikä ei kuitenkaan estänyt heidän liikkumistaan. Toisaalta maatalouspaikkakunnilla asuvien liikkuvuus oli yleensäkin vähäisempää. Vaikka Kylänjatkon pitäjän omia palstoja viljelleistä inkerinsuomalaisperheistä joka kahdeksannesta inkeriläisperheestä lähti muuttajia, vain 1,3 % kaikista eli viisi perhettä päätti jättää kotiseutunsa lopullisesti.

Tilastojen antamista prosenttiluvuista voidaan laskea tilallisten ja maattomien perheiden määrät. Kylänjatkon pitäjässä tilallisia oli n. 374 ja maattomia 19 perhettä.

Valkeasaaren pitäjän asutus koostui 542 tilallisen kotitaloudesta; 76 kotitaloudesta (14 % kokomäärästä) lähti muuttajia. Vastaavasti 26 kotitaloutta eli 4,8 % kaikista jätti maatalouselinkeinon. Kaikkiaan 50 kotitaloutta eli maattomina. Heistä noin puolet muutti pois kokonaan ja jääneistä lähti ainakin yksi jäsen kotitaloutta kohti.

Edellisen perusteella voidaan todeta, että 1800-luvun loppupuolella Inkerin maataloutta leimasi kaksi ilmiötä: maapalstojen pinta-alat pienentyivät henkeä kohden, ja toisaalta kotitaloudet siirtyivät harjoittamaan muita elinkeinoja. Nämä tekijät vaikuttivat siihen,

että osa Inkerin asukkaista joutui siirtolaisiksi. Perheenjäsenet jäivät kotiseuduille maapalstojen lunastuksen vuoksi, koska kyläyhteisöt hankkivat maapalstat pankin myöntämän lainan avulla. Lainaa piti lyhentää vuosittain. Palstat olivat talonpoikien yhteisessä omistuksessa, joten kyläyhteisöstä irtaantuminen merkitsi kotitalouden maksaman osuuden menetystä muiden kyläkuntalaisten hyväksi. Se tarkoitti myös kotitalouden jo maksaman osuuden menetystä, koska talokohtaisia lainanlyhennyksiä ei saanut takaisin.

Valkeasaaren pitäjän venäläisistä maattomista ja maan puutteessa olleista kotitalouksista muutti pois noin kolmannes. Maaton ja maan puutteessa ollut inkerinsuomalainen jätti kotiseutunsa hyvin harvoin. Haapakankaan asukkaiden poismuutto oli olematonta. Vähäisen liikkuvuuden syy liittyi inkerinsuomalaisia yhteisöjä yhdistäviin vahvoihin siteisiin ja paikallisen kulttuurin vaalimiseen sekä maatalousväestön kynnukseen tulla työläisiksi. Työläisten ainoa pääoma oli omien käsien taidot, maatalousväestö omisti niiden lisäksi maatilkkunsa ja torppansa, mikä teki heidän asemansa vakaamaksi.

Vertailtaessa venäläisiä ja inkerinsuomalaisia saksalaisiin huomataan, että Pietarin eteläpuolella olleista Srednerogatinskajan ja Novosaratovskajan pitäjis-

Taulukko 1. Kylänjatkon pitäjän perheiden koot, jäseniä, %.

	1 jäs.	2 jäs.	3 jäs.	4 jäs.	5 jäs.	6 jäs.	7 jäs.	8 jäs.	9 jäs.	10 jäs.	11 ja enemmän	Yhteensä %
Paikalliset	4	4	7	13	15	15	14	10	6	6	6	100
Tulokkaat	23	8	12	14	11	11	9	6	5	2	0	100

Lähde: Materialy 1887, 52–53.

Taulukko 2. Valkeasaaren pitäjän perheiden koot, jäseniä, %

	1 jäs.	2 jäs.	3 jäs.	4 jäs.	5 jäs.	6 jäs.	7 jäs.	8 jäs.	9 jäs.	10 jäs.	11 ja enemmän	Yhteensä %
Paikalliset	8	13	13	17	14	13	9	7	3	2	2	100
Tulokkaat	33	17	17	16	6	4	6	1	0	0	1	100

Lähde: Materialy 1887, 52–53.

Taulukko 3. Työikäisiä Kylänjatkon pitäjän perheissä, henkeä, %.

	0 henk.	1 henk.	2 henk.	3 henk.	4 tai enemmän	Yhteensä %
Paikalliset	12	55	23	8	2	100
Tulokkaat	28	52	17	3	0	100

Lähde: Materialy 1887, 57.

Taulukko 4. Työikäisiä Valkeasaaren pitäjän perheissä, henkeä, %.

	0 henk.	1 henk.	2 henk.	3 henk.	4 tai enemmän	Yhteensä %
Paikalliset	9	64	21	5	1	100
Tulokkaat	13	76	10	1	0	100

Lähde: Materialy 1887, 57.

tä saksalaisten poismuutto tapahtui heidän Pietarin kuvernementtiin perustamiin uusiin siirtokuntiinsa. Saksalaisille oli ominaista se, että kunkin kotitalouden omistamat maat siirtyivät perunkirjassa vanhimmalle pojalle jakamattomina. Nuoremmat pojat joutuivat hankkimaan maatalousmaansa muualta.

Saksalaiset olivat aikoinaan muuttaneet pois kotimaastaan maan puutteen, korkean verotuksen, armeijapalveluksen, sotien ja nälän takia. Mennoniitat olivat löytäneet Inkeristä turvapaikan paetessaan uskontovainoja. Saksalaisten siirtolaisten asema poikkesi muiden talonpoikien asemasta Venäjän keisarikunnassa, sillä astuttuaan Inkerin kamaralle he saivat keisarivallalta 35 desjatnan eli noin 38 hehtaaria vainioita ja peltoja kotitaloutta kohti (Bahmitskaja 2006, 382–391; Bahmitskaja 1999, 233–244; Shrader 1989, 132–139; Shrader 1998, 81–90). Isot maatilkut, monen vuoden verovapaus, vapautus armeijan palveluksesta ja muut etuisuudet takasivat sen, että saksalaiset kotitaloudet pääsivät vaurastumaan.

Paikallisen ja muuttaneen väestön sosiaalinen profiili

Vuosina 1882–85 Pietarin kihlakunnan itsehallinnon laatimien väestötilastojen mukaan perheiden koon ja vakavaraisuuden välillä oli selvä yhteys. Luoteis-In-

kerissä omaa palstaa tai vuokrapeltoa viljellyt perinteinen talonpoikaisperhe oli kooltaan suurempi kuin käsityöläis- tai tehdastyöläisperhe. Noilla paikkakunnilla asuneessa maanviljelijäperheessä oli keskimäärin kuusi jäsentä, pelkällä tonttimaalla asuneessa perheessä vastaavasti vain kolme. Vailla maata tai taloa olevissa perheissä asuivat yleensä kaksi jäsentä (Materialy 1887, 51, 52).

Tulokkailla oli paikallista väestöä vähemmän lapsia: tulokasperheissä oli keskimäärin yksi lapsi vähemmän kuin pysyvän asutuksen perheillä. Tämä selittyy sillä, että enemmistö muuttajista oli joko yksinäisiä tai yksinhuoltajaperheiden jäseniä. Usein muuttajavanhemmat ja lapset asuivat erillään (Materialy 1887, 50).

Itsehallinnon laatimista väestötilastoista selviää Kylänjatkoksa ja Valkeasaassa asuneiden perheiden sosiaalinen rakenne.

Kuten taulukoista 3 ja 4 ilmenee, muuttajaperheet olivat pienempiä ja siten taloudellisesti haavoittuvaisempia. Silloisissa oloissa vain perheen tuki takasi jäsenilleen sosiaalista turvaa, ja muuttajien asema oli huera ja turvaton onnettomuuden tai vanhuuden kohdatessa.

Luoteis-Inkerin väestö oli muiden paikkakuntien väestöön verrattuna nuorempaa. Asutuksen ikärakennetta tarkasteltaessa havaitaan, että lapsia (pojat alle 13 v. ja työt alle 11 v.) oli noin kolmasosa kummankin

pitäjän väestöstä (Materialy 1887, 44). Jos mukaan lasketaan nuoret (tytöt 12–15 v. ja pojat 14–17 v.), niin alle 18-vuotiaita alaikäisiä oli melkein puolet Kylänjatkon pitäjän ja yli kolmasosa Valkeasaaren pitäjän väestöstä. Keskimäärin Pietarin kuvernementissä alaikäiset ja nuoret muodostivat viidenneksen koko väestöstä (Materialy 1887, 57).

Vaikka syntyvyys oli Inkerissä keskimääräistä suurempaa, oli kuitenkin havaittavissa käänneinen yhteys lasten osuuden ja Pietarin läheisyyden välillä: miten lähempänä Pietaria tai teollisuuskeskuksia asuttiin, siten pienempi oli lasten osuus väestöstä. Lähellä pääkaupunkia – Tuntian, Kivinenän ja Moskovskajan pitäjissä – lasten osuus väestöstä oli 11–19 %:n välillä. Näissä pitäjissä havaittiin jopa alenevaa väestönkehitystä, joka yleisesti liittyi naimattomuuteen (Materialy 1887, 45).

Iäkkäitä eli 60 vuotta täyttäneitä miehiä ja 55 vuotta täyttäneitä naisia oli Kylänjatkon pitäjässä 19 henkeä, ts. 2 % asutuksesta. Valkeasaarella vastaavasti iäkkäitä oli kahdeksan henkeä eli 3 % paikallisesta väestöstä. Koko Pietarin kihlakunnassa iäkkäiden väestöosuus oli 2,5 %. Kylänjatkon pitäjän perheissä asui keskimäärin 2, ja Valkeasaaren pitäjässä vastaavasti 2,5 työikäistä aikuista.

Vähiten vanhuksia oli siirtolaisperheissä, jotka asettuivat saksalaisiin ja pääkaupungin viereisiin paikkakuntiin (1–2 vanhusta 100 siirtolaisperhettä kohden). Eniten iäkkäitä oli inkerinsuomalaisilla maatalouspaikkakunnilla (10–30 vanhusta 100 siirtolaisperhettä kohden). Keskimäärin kihlakunnassa vanhusten osuus oli neljä iäkästä henkilöä 100 siirtolaisperhettä kohden (Materialy 1887, 50).

Käytössä olevien tietojen perusteella voidaan päätellä, että pääkaupungissa ja sen lähiseuduilla elinkustannukset nousivat niin korkeiksi, että tulijat eivät voineet ottaa mukaansa vanhempiaan tai hankkia lapsia. Kyseessä olevien seutujen elinkustannusten nousuun vaikutti asumisen ja elintarvikkeiden kalleus. Siirtotyöläiset joutuivat ostamaan kaikki käyttämänsä elintarvikkeet, kun taas maaseudun asukkaat pystyivät tuottamaan ainakin osan ravinnostaan itse. Elintarvikkeiden hinnat pääkaupungissa olivat maaseutuhintojen korkeampia ison kysynnän ja huomattavien kustannusten vuoksi.

Asumiskulut tekivät ison loven siirtolaisten tuloihin, joten heidän piti tyytyä pieneen huoneeseen tai sen osaan. Jos tulijoilla oli lapsia tai vanhempia, heidän ylläpitonsa oli halvempaa Pietarin kuvernementin

ulkopuolella sijaitsevilla lähtöalueilla. Vain pohjoisissa inkerinsuomalaisemmistöisissä kylissä säilyi perinteinen kaksi- tai kolmelapsinen maalaisperhe, jossa asui kolme sukupolvea.

Pohjoisten kylien inkerinsuomalaiset maatalousperheet käsittivät 5–6 jäsentä, siirtolaisten perheet vastaavasti 3–4 jäsentä. Tehdaspaikkakuntien paikallisten asukkaiden kotitalouksien koko oli keskimäärin 3,3–4,7 ja siirtolaisten 1,4–2,2 henkeä. Pietarin kihlakunnassa keskivertoperhe oli viisihenkinen. Kuvernementin muiden kihlakuntien perhekoko oli 0,4–0,7 henkeä suurempi (Materialy 1887, 48).

Tilastot kertovat karun totuuden Inkerin teollisuudessa tai maataloudessa työskennelleiden siirtotyöläisten ahdingosta 1880-luvulla. Suurimmalla osalla heistä ei ollut varaa perustaa omaa perhettä. Samasta syystä perheelliset joutuivat asumaan erossa lähimmäisistään, jotka olivat jääneet lähtöalueille.

Suurimmat perheet tavattiin pysyvien saksalaisten asukkaiden keskuudessa. Ne koostuivat 6,9 hengestä. Kuitenkin samoille seuduille muuttaneiden saksalaisten perheissä oli 1,3 henkeä, eli ne olivat suuremmaksi osaksi yksinäistalouksia, yksinhuoltajia tai kaukana kodistaan ansiotyössä olleita perheenjäseniä.

Elinkeinot

Inkeriin kohdistuneeseen muuttoliikkeeseen vaikutti alueen taloudellinen kehitys Pohdittaessa muuttoliikkeen syitä ja seurauksia on otettava huomioon eri maantieteellisissä vyöhykkeissä ilmenneet talonpoikaisyrittäjyyden erikoispiirteet sekä väestöryhmien erilaiset vuorovaikutustilanteet.

Monietnisen ja esiteollisen yhteiskunnan vallitessa Venäjällä eri väestöryhmien jäsenet jakoivat keskenään taloudellisen kehityksen seurauksena tulleet hyödyt ja vaikeudet.

Kylänjatkon pitäjään tulleet aikuiset muuttajat olivat syntyperältään suomalaisia. Puolet heistä harjoitti maataloutta vuokrapelloilla, toinen puoli väestöstä oli talottomia ja maattomia (Materialy 1887, 214). Valkeasaarelle tulleista vastaavasti puolet oli talottomia, muilla oli vain tonttimaata.

Tulokkaiden kotitaloudet olivat melkein poikkeuksetta vailla karjaa (Materialy 1887, 216).

Syy maatalouselinkeinon lopettamiselle oli väestön luonnollisessa kasvussa. Vuosien mittaan väestö

lisääntyi, mutta kyläkuntien käytössä olleiden palstojen pinta-ala pysyi muuttumattomana. 15 vuoden aikana Kylänjatkon pitäjän talonpoikaisyhteisöjen sarkojen pinta-ala henkeä kohden pieneni 38 % ja Valkeasaaren pitäjässä 23 %.

Maatalous kuitenkin pysyi edelleen tärkeänä elinkeinona Luoteis-Inkerissä. On laskettu, että Kylänjatkon pitäjän kotitalouksista 86 % ja Valkeasaaren 70 % harjoitti maataloutta jossain määrin. Inkerinsuomalaisten kotitalouksien pääelinkeino oli Pietariin tarkoitettujen maitotuotteiden valmistus (Kalinitchev 1998, 153, 180, 195; Materialy 1887, 94, 96, 128).

Jotta laidunmaata olisi riittänyt kyläyhteisöjen kaikkien jäsenten karjalle, useimmat kylät joutuivat vuokraamaan maata kummassakin pitäjässä. Tavallisesti vuokrasopimukset solmittiin koko kyläyhteisön nimissä. Niinpä yhteisten vuokrausten lisäksi osa talonpojista solmi henkilökohtaisen maanvuokrasopimuksen. Yhteisten niittyvuokrien lisäksi Kylänjatkon talonpojista 37 % ja Valkeasaaren talonpojista 20 % teki henkilökohtaisia vuokraussopimuksia laidunmaan saamiseksi (Materialy 1887, 133). Vuokrausta vainioita oli vain pieni osa, koska leipää viljeltiin vain omaan käyttöön. Inkeriläiset kotitaloudet tuottivat vain 80 % lehmänsä kuluttamasta heinästä. Loput ostettiin Suomesta (Materialy 1887, 205).

Kaikki tilalliset eivät harjoittaneet maataloutta, vaan osa heistä vuokrasi palstansa (Materialy 1887, 145). Useat pientilalliset toimivat näin, koska heille sarat eivät riittäneet ruokakuntien elättämiseksi, ja he joutuivat harkitsemaan muita keinoja toimeentulon saamiseksi. Vuokraraha meni kokonaisuudessaan maapankille vuosittaisiin lainanlyhennyksiin (Materialy 1887, 147). Voidaan olettaa, että tällaiset tilalliset harjoittivat käsityötä, työskentelivät maataloustyöntekijöinä tai muuttivat pois.

Suuri maan kysyntä nosti maanvuokrien hintoja (Materialy 1887, 132, 134, 135). Korkeat vuokrahinnat ja vähän maitoa antava karja rajoittivat inkeriläisten tuloja (Materialy 1887 199–202, 239). Merkittävä osa maitokaupasta keskittyi välittäjien käsiin, ja heidän sisäänostohintansa olivat noin 50 % Pietarin vähittäismyyntihinnoista (Materialy 1887, 244; Ottshet 1866, 10–11).

Valkeasaarella ja Kylänjatossa 660 kotitaloutta tuotti maitoa (Materialy 1887, 309, 312). Niiden keskuudessa tapahtui taloudellista jakautumista köyhiin ja rikkaisiin. Toisilla oli vain yksi lehmä, eräillä jopa

enemmän kuin viisi (Materialy 1887, 201). Valkeasaaren tehdastyöläisistä alle puolet omisti maitokarjaa, joten valkeasaarelaiset olivat maitotuotteiden paikallisia kuluttajia.

Valkeasaarella oli havaittavissa kaupan vilkastumista, jonka taustana olivat rautatien rakentaminen ja lomalaisten tulo. Tämän vuoksi venäjänkieliset muuttajat rupesivat pitämään kauppoja (Materialy 1885, 254).

Maataloustuotanto Inkerissä

Vainioilla käytettiin yleisesti puusta tehtyä auraa ja äestä (Materialy 1887, 187). Osa inkerinsuomalaisista ei omistanut omia työkaluja, vaan joutui lainaamaan niitä. Lainamisesta piti joko antaa tietty osuus sadosta tai tehdä työtä vastapalveluksena. Noin 40 % talouksista oli ilman hevosta, harvassa talossa niitä oli kaksi (Materialy 1887, 155, 197). Valkeasaaren pitäjän tehdaskylissä vain yhdessä talossa kymmenestä oli hevonen.

Tarpeellisten työkalujen ja karjan hankkimiseksi tarvittiin pääomaa ja investointeja. Talonpojat eivät kuitenkaan voineet hakea lainaa panttaamalla palstojaan, koska ne eivät kuuluneet vielä heille. Palstojen lunastusehtojen mukaan sarat siirtyivät talojen omistukseen vasta kun koko laina oli maksettu pankille takaisin.

Inkeriläisillä pelloilla oli käytössä kolmivuoroinen viljelyjärjestelmä, paikoin poltettiin myös kaskea. Eniten viljeltiin kauraa ja ruista (Kalinitchev 1998, 70–73). Lannoituksen puutteen vuoksi tavallisin ruissato oli 1:4–5, eli yhdestä kylvetystä jyväsataa saatiin neljästä viiteen jyvään sataa. Kaurasato oli yleensä 1:4 (Materialy 1887, 181–184, 189). Kotipeltojen matalan tuottavuuden vuoksi perheiden tuloista olennainen osa tuli leivän perään poismuuttaneiden jäsenten kotiin lähettämistä rahoista ja muista paikallisista elinkeinoista tai käsityöstä (Materialy 1887, 172–173, 194; Materialy 1885, 92–94, 124).

Vertailtaessa inkerinsuomalaisten ja saksalaisten maatiloja huomataan, että saksalaiset pystyivät hankkimaan lisäpeltoja ja investoimaan tuotantoon. Saksalaisten maatilat olivat suuria verrattuna muiden väestöryhmien vastaaviin (Materialy 1887, 166). Saksalaisten isot tilat olivat myös tuotannoltaan tehokkaampia. Heidän viljelyjärjestelmänsä oli parempi ja tek-

niikkansa ajan tasalla. Saksalaisten viljasadot rukiilla olivat 1:8 ja kauralla 1:5,5 (Materialy 1887, 163–171, 179, 189).

Tulorakenne

Inkeriläiset kotitaloudet harjoittivat monipuolista perheyrittäjäystoimintaa. Yhdeltä alalta tuli päätulo, jota sivutulot täydensivät. Tulot voitiin jakaa maataloudesta saatuihin ja muista elinkeinoista koostuviin tuloihin. Kylänjatkon pitäjän paikallinen väestö sai puolet tuloistaan maataloudesta ja loput muusta toiminnasta. Tulokkailla tämä suhde oli 20 % ja 80 %. Inkerinsuomalaiset pyrkivät harjoittamaan maataloutta aina kun se vain oli mahdollista. Harvalla tulokkaalla oli kuitenkin varaa hankkia ja pitää omaa maatilaa.

Valkeasaaren pitäjän paikalliset asukkaat saivat 38 % tuloistaan maataloudesta ja 62 % muista elinkeinoista. Tulokkailla vastaavat luvut olivat 10 % ja 90 %. Valkeasaarella tulokkailla oli vielä vaikeampaa hankkia oma maatalo, koska he olivat suurimmaksi osaksi työläisinä toisten pelloilla tai tehtailla. Valkeasaaren pitäjä oli teollisuus- ja kaupapaikkakunta, mikä näkyi väestön tulorakenteessa. Maataloustuotteiden kysyntä oli korkea pääkaupungin markkinoilla, ja inkerinsuomalaiset maatilat eivät kilpailleet niistä pienen kapasiteettinsa vuoksi.

Inkerinsuomalaisten harjoittamiin muihin elinkeinoihin voidaan lukea aiemmin mainitun orpolasten kasvattamisen lisäksi mm. maatalouden palkkatyöt, metsätyöt, henkilökuljetukset, kauppa sekä metsämarjojen ja sienien poiminta. Inkerinsuomalaisia toimi myös puuseppinä, seppinä, ompelijoina ja tynnyrintekijöinä. Muista elinkeinoista saatava vuositulo yhtä paikallista ruokakuntaa kohti nousi Kylänjatkoissa 121 ruplaan ja Valkeasaarella 237 ruplaan. Kummassakin pitäjässä tulokasruokakunnan keskimääräinen vuositulo oli noin 130 ruplaa (Materialy 1887, 227, 230, 231).

Yhtä paikallista ansionsaajaa kohden tuli vuosituloa 37 ruplaa Kylänjatkoissa ja 79 ruplaa Valkeasaarella. Muuttajat ansaitsivat Kylänjatkoissa vuodessa keskimäärin 35 ruplaa ja Valkeasaarella 37 ruplaa. Pohjoisten paikkakuntien asukkaiden kokonaistulot olivat keskivertoa pienempiä, mikä selittää muuttovirtojen vähyyden sinne. Kihlakunnan vuosittainen keski-vertotulo pysyvästi asunutta ansionsaajaa kohti nou-

si 109 ruplaan ja siirtolaista kohden jopa 159 ruplaan. Luvut osoittavat, että Inkerissä teollisuudesta tai kaupasta saatava ansiotulo oli usein korkeampi verrattuna keskimääräiseen maataloustuloon. Tämä piirre korostui siirtotyöntekijöiden keskuudessa erityisen vahvasti (Materialy 1887, 233). Poikkeuksena olivat saksalaisten omistamat isot ja kannattavat maatilat. Pääkaupunkia lähestyessä palkat kasvoivat voimakkaasti. Pohjoisilla paikkakunnilla ansiot olivat matalimpia koko Pohjois-Inkerissä. Tuloerot pohjoisseutujen (Kylänjatko, Valkeasaari, Haapakangas) ja pääkaupunkireuna-alueiden (Aleksandrovskaia, Moskovskaja) asukkaiden välillä olivat kymmenkertaiset. Pietarin rajan tuntumassa tarjottiin parempia palkkoja, ja siten muuttojen päävirrat johtivat sinne. Alhaisen palkkatason vuoksi muuttajat karttoivat pohjoisia inkerinsuomalaisia alueita.

Kylänjatkolaisista maataloista ulkopuolista työvoimaa oli lähes puolella, mutta valkeasaarelaisista maataloista vain joka neljännellä (Materialy 1887, 157). Korkeat palkkatyövoiman luvut osoittavat, että sosiaalinen jakautuminen inkerinsuomalaisissa yhteisöissä johti siihen, että osasta talonpojista tuli varakkaita tilallisia osan jäädessä rengeiksi. Renkeinä toimittiin eri pituisia jaksoja – pestit kestivät muutamasta päivästä jopa vuoteen. Vuosipalkkalainen oli sesonkipalkkaista edullisempi: työmiehen palkkamenot vuodessa olivat noin 43–52 ruplaa ja naistyöläisen 30 ruplaa.

Muuttoliikkeen merkitys Inkerin kehityksen kannalta - yhteenvetoa

Sosiaaliset syyt estivät myös inkerinsuomalaisia pääsemästä aatelisäätien oppilaitokseen ja kohoamaan säätykierrossa (Kalinitchev 2010a, 123). 1800-luvulla liikkuvuutta rajoittaneisiin tekijöihin pitää lukea myös korkeat matkakulut, pitkät etäisyydet ja kehittymätön tieverkosto. Koska itsenäinen maanviljelijä ei voinut olla poissa maatilaltaan kesäkiireiden aikana parempipalkkaista työtä etsimässä, rajoitti tämä myös osaltaan säätykiertoa. Talonpoikien oloja säätelevä lainsäädäntö, joka salli kyläkuntalaisen matkustamisen tietyin ehdoin yhteisön luvalla (esim. matkalle suuntautuvalla henkilöllä ei saanut olla vierorästejä), hankaloitti myös talonpojan irtautumista kotikylästään.

Muuttohalukkuutta lisääviin tekijöihin on liitettävä myös satunnaisia syitä, tällaisesta olkoon esimerkkinä tyytymättömyys kotipaikan oloihin (vrt. Malmberg 1997, 44). 1800-luvulla muuttopäätös syntyi yleensä vapaaehtoisesti yksittäisen perheen tai yhteisön tasolla. Henkilöiden päätökseen ”jäädä” tai ”muuttaa pois” vaikuttivat mm. poliittinen järjestelmä, etniset verkostot, väestöryhmien välinen vuorovaikutus ja kulttuuriperinteet. Inkeriläisten oloja tutkittaessa havaittiin myös, että työvoima pyrki hitaasti kehittyneiltä seuduilta varakkaille ja nopeasti kehittyneille paikkakunnille. Muuttoliikettä leimasi myös työvoiman muuttoliike alueen rajojen sisällä.

Työvoiman tulo Inkerin teollisuuden, maatalouden ja kaupan kasvukeskuksi nosti paikkakuntien kasvupotentiaalia. Toisaalta jos satunnainen tulo-muutto suuntautui alikehittyneille alueille, joita leimasivat omavarainen talous ja hidas taloudellinen vaihto, myös paikallisen asutuksen olot kehittyivät hitaammin. Tulokkaat eivät jääneet tämäntapaisille alueille, vaan jatkoivat muuttoa.

Muuttoliike vaikutti Inkerin elinympäristöön ja demografiseen kehitykseen. Nopea markkinatalouden leviäminen maaseudulle läänityslaitoksen lakauttamisen jälkeen Venäjällä edesauttoi liikkuvuuden kasvua (vrt. Malmberg 1997, 37). Markkinatalouden myötä mm. veronmaksuasioissa kyläyhteisöt tulivat haavoittuvaisemmiksi markkinoiden vaihteluille. Perinteisen inkeriläisen kyläyhteisön sosiaalinen rakenne mureni, sisäinen jakautuminen johti poismuuttoon korkeiden ansioiden paikkakunnille ja työllistymiseen paremmin palkattuihin työtehtäviin.

Pietarin alueen voimakas kasvu sai aikaan urbanisoinnin, joka toisaalta johti taloudelliseen nousuun ja runsaaseen tulomuuttoon, mutta toisaalta taas aiheutti kantaväestön poismuuttoa. Näin ollen joidenkin tulo aiheutti toisten poismuuttoa. Maahintojen nopean kasvun yhteydessä osa lähellä kaupunginrajaa asuneita talonpoikia myi maansa ja joutui muuttamaan pois väistyen muun liiketoiminnan tieltä (Materialy 1887, 80–91). Inkerin väestö joutui työllisyysrakenteen murroksen eteen tehdastyöläisten ja käsi-työläisten osuuden kasvaessa ja maatalouden parissa toimineiden osuuden supistuessa.

1800-luvulla pohjoisten kyläyhteisöjen luonnonresurssit ja maatalouden tuotantokapasiteetti eivät enää riittäneet uusien tulokkaiden vastaanottamiseen. Resursseja oli tarpeeksi vain paikallisen väestön tar-

peisiin. Käytettävissä olleita sarkoja ei ollut riittävästi tuotannon laajentamiseen ja kyläyhteisöjen väestölliseen kasvuun, koska pääasialliset maaresurssit olivat keskittyneet valtion ja suurtilanomistajien käsiin. Teollisen sektorin laajeneminen Valkeasaarelle ja Siestarjoelle, Suomen rautatiehanke ja Valkeasaaren aseman avaaminen nopeuttivat kulttuurista ja taloudellista vaihtoa Luoteis-Inkerissä.

Asukkaiden saama tehdastyökokemus madalsi poismuuttokynnystä. Tämä johti siihen, että Valkeasaaren pitäjän työläisväestö muutti pois kotiseudultaan suuremmassa määrin kuin maatalousväestö. Näin ollen taloudellisen siirtolaisuuden kulkuun vaikutti muuttajien taustan ja muuttoalueen kehityksen ohella myös lähtijän ammatti. Ammatillisen siirtolaisuuden yhtenä esimerkkinä voidaan mainita Äänisen takaisten ammattitaitoisten parketinlaskijoiden ja puuseppien työperäinen muutto Pietariin (Trifonova 1999, 42–53).

Uskonnollisilla ja etnisillä taustoilla oli myös merkitystä muuttoliikkeessä. Uskonnollisuus oli tärkeä osa talonpoikien identiteettiä. Tulokkaat tulivat hyväksytyiksi uusissa yhteisöissään uskonnon kautta. Siten osallistuminen uskonnollisiin toimituksiin edesauttoi heitä solmimaan sosiaalisia yhteyksiä ja kotiutumaan uuteen asuinpaikkaansa (vrt. Park 1994, 155). Uskontoon perustuen venäläiset suuntasivat ortodoksisille ja suomalaiset taas luterilaisille alueille (Ottshet 1866, 8). Ollessaan etninen vähemmistö Inkerissä inkerit elivät enemmistön kulttuurisen vaikutuksen piirissä. Heitä kuului sekä ortodoksiin että luterilaisiin yhteisöihin (Hakamies 1992, 203).

Suomensuomalaisia tulokkaita tutkittaessa pitää mainita erikseen kaksi väestöllistä erityisryhmää, eli savakot ja äyrämöiset. He asettuivat omille paikkakunnilleen, esimerkiksi savakot Valkeasaaren pitäjään, joka oli suomalaisen väestön suhteen melkein poikkeuksetta savakkolainen, ja äyrämöiset äyrämöisenemmistöisen Kylänjatkon pitäjän kyliin (paikkakunnilla asui myös venäläisiä ja inkerioisia) (Kalinitchev 2010b, 451–464). Venäläisten etninen muuttoliike inkerinsuomalaisiin kyliin tapahtui lähinnä lasten siirtolaisuuden muodossa orpolasten tullessa sijaisperheisiin valtion maksamaa korvausta vastaan. Tullessaan aikuisikään huomattava osa venäläisistä jäi asumaan edelleen kasvattivanhempiansa kyläyhteisöihin (Ottshet 1885, 321–342).

Inkeriä muovasivat monet eri väestöryhmät – paikka oli monikulttuurista, koska sitä asuttivat suomensuomalaiset, venäläiset, inkeröiset, saksalaiset, juutalaiset, virolaiset ja karjalaiset. Kaikki väestöryhmät toivat oman lisänsä paikalliseen monikansalliseen kulttuuriin (Kalinitchev 2010b, 451–464.).

Kirjallisuus

- Ahlqvist, A. (1904): Kertomus runonkeruumatkasta Viipurin läänissä v. 1854. Teoksessa: Niemi, A.R. (julkaisut): Runonkerääjienme matkakertomuksia 1830-luvulta 1880-luvulle. Helsinki, s. 199-229.
- Bahmutskaja, E.S. (1999): Obrazovaniye nemetskikh kolonij v Sankt-Peterburgskoj gubernii (vtoraja polovina 18 - natshalo 20 vv.). Teoksessa: Smagina, G.I.: Nemtsy v Rossii, Peterburgskije nemtsy. SPb., s. 233-244.
- Bahmutskaja, E.S. & Shrader, T.A. (2006): Sankt-Peterburgskije kolonii. Teoksessa: Kubitskaja, O. (pred. redkolledii): Nemtsy Rossii. Tom 3. M., s. 382-391.
- Birzhakova, M.B. (red.) (2007): Turistskij putevoditel po Leningradskoj oblasti. SPb., s. 1-384.
- Brochmann, Grete, Tamas, Kristof & Faist, Thomas: International migration, immobility and development: multidisciplinary perspectives. Oxford: Berg, p. 21-48.
- Fischer, Peter A., Martin, Reiner & Straubhaar, Thomas (1997): Should I stay or should I go? Teoksessa: Hammar, Tomas, Brochmann, Grete, Tamas, Kristof & Faist, Thomas: International migration, immobility and development: multidisciplinary perspectives. Oxford: Berg, p. 49-90.
- Hakamies, Pekka (1992): Inkeri monietnisenä alueena. Teoksessa: Nevalainen, Pekka & Sihvo, Hannes: Inkeri: historia, kansa, kulttuuri. Helsinki, s. 197-204.
- Hämynen, Tapio (1993): Liikkeellä leivän tähden: Raja-Karjalan väestö ja sen toimeentulo 1880-1940. Helsinki, s. 1-562.
- Iggers, Georg G. (1997): Historiography in the Twentieth Century: from Scientific Objectivity to the Postmodern Challenge. Hanover, p. 1-182.
- Istoriko-statistitsheskije svedeniya o S-Peterburgskoj jeparhii (1884): Vypusk 8. SPb.
- Kalinitchev, Andrei (1998): Ingermanlandskije finny v imenii Kaidanovyh-Olhinyh Sankt-Peterburgskoj gubernii (1860-je gg.). Lisensiaatintutkielma. Turun yliopisto, Yleinen historia, 304 s.
- Kalinitchev, Andrei (2010a): Aateliksi Venäjällä: Kaidanov-Olhinien suku 1700-luvulta 1900-luvulle. *Genos* 4/2010, s. 123-132.
- Kalinitchev, Andrei (2010b): Etnisten ryhmien välinen vuorovaikutus Pohjois-Inkerissä 1800-luvun loppupuolella. *Historiallinen Aikakauskirja* 4/2010, s. 451-464.
- Keppen, P. I. (1849): Etnografitsheskaja karta Sankt-Peterburgskoj gubernii. SPb.
- Kostiainen, Auvo (1994): Vähemmistöjen käsite ja muodostuminen. Teoksessa: Kostiainen, Auvo (toim.): Historian vähemmistöt. Turku, s. 9-46.
- Kuujo, Erkki (1969): Inkerin vaiheita keskiajalta 1700-luvun loppuun. Teoksessa: Haltsonen, Sulo (toim.): Inkerin suomalaisten historia, Jyväskylä.
- Köppen, Peter w. (1867): Erklärender Text zu der ethnographischen Karte des St. Petersburger Gouvernements. SPb.
- Levi, Giovanni (1991): On microhistory. Teoksessa: Burke, Peter (ed.): New Perspectives on Historical Writing. Cambridge.
- Levinson, David & Christensen, Karen (2003): Encyclopedia of Community: From the Village to the Virtual World. Volume 1. Sage Publication (CA), s. 1-1839.
- Malmberg, Gunnar (1997): Time and space in international migration. Teoksessa: Hammar, Tomas, Materialy po statistike krestjanskogo hozjajstva v Sankt-Peterburgskoj gubernii (1885): Vypusk 5. Tshast 1. SPb., s. 1-366.
- Materialy po statistike krestjanskogo hozjajstva v Sankt-Peterburgskoj gubernii (1887): Vypusk 5. Tshast 2. SPb., s. 1-320.
- Materialy po statistike krestjanskogo hozjajstva v Sankt-Peterburgskoj gubernii (1889): Vypusk 10. SPb., s. 1-110.
- Materialy po statistike krestjanskogo hozjajstva v Sankt-Peterburgskoj gubernii (1891): Vypusk 5. SPb., s. 1-124.
- Orlova, I.A. (red.) (1977): Dostoprimechatelnosti Leningradskoj oblsti. L., s. 1-480.
- Ottshet zemskoj upravy Sankt-Peterburgskogo ujezda (1866): SPb.
- Ottshet o dejatelnosti Sankt-Peterburgskogo ujezdno-go zemskogo sobranija i zemskoj upravy s 1 sent-

- jabrja 1865 g. po 1 janvarja 1883 g. (1885): Sost. predsedatelem Sankt-Peterburgskoj zemskoj upravu I.I. Kusovym. SPb.
- Park, Chris C. (1994): *Sacred World. An introduction to geography and religion*. London, p. 1-332.
- Saloheimo, Veijo (1991): Inkerikkoja, äyrämöisiä ja savakkoja. Inkerinmaan tulomuuttajat ja sisäiset liikkujat vuoden 1643 henkikirjan mukaan. Joensuu yliopisto, s. 1-54.
- Saloheimo, Veijo (1992): Inkerinmaan asutus ja väestö 1618-1700. Teoksessa: Nevalainen, Pekka & Sihvo, Hannes: *Inkeri: historia, kansa, kulttuuri*. Helsinki, s. 68-82.
- Saloheimo, Veijo (1993): Itäsuomalaista liikkuvuutta 1600-luvulla. Savosta ja Viipurin-Karjalasta poismuuttaneita. Helsinki: Suomen sukututkimusseura, s. 1-105.
- Shrader, T. A. (1989): Pravovaja i kulturnaja adaptatsija nemetskih kolonistov v Peterburgskoj gubernii v poreformennoje vremja. Teoksessa: Juhneva, N.V. (red.): *Peterburg i gubernija: istoriko-etnografitsheskije issledovanija*. L., s. 132-139.
- Shrader, T. A. (1998): Poselenija nemetskih krestjan-kolonistov v 19 v. i pervyje dva desjatiletija 20 v. Teoksessa: Slavogorodskaja, L.V.: *Nemtsy v Rossii - Ljudi i sudby*. SPb., s. 81-90.
- Sihvo, Pirkko (1992): Savakoita, äyrämöisiä, inkerikoita. Teoksessa Nevalainen, Pekka & Sihvo, Hannes: *Inkeri: historia, kansa, kulttuuri*. Helsinki, s. 179-196.
- Sivonen, Mika (2007): «Me inkerikot, vatjalaiset ja karjalaiset». *Uskonnollinen integrointi ja ortodoksisen vähemmistön identiteetin rakentuminen Ruotsin Inkerissä 1680–1702*. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura, s. 1-237.
- Suoninen, Paavo (toim.) (1964): *Ruskeala: Ruskealan pitäjän muistokirja*. Joensuu, 1964, s. 1-344.
- Svod postanovlenij Sankt-Peterburgskogo ujezdnogo zemskogo sobranija s 1 sentjabrja 1865 g. po 1 janvarja 1872 g. (1872): SPb.
- Tilly, Charles (1984): *Big Structures, Large Processes, Huge Comparisons*. New York, p. 1-176.
- Tjulpanov, S.I. (red.) (1965): Ohtinskij himitsheskij kombinat, 1715 - 1965: Otsherki, dokumenty, vospominanija. L., s. 1-549.
- Trifonova, L. I. (1999): Othodnitshestvo zaonezhan v Peterburg v kontse 19 - natshale 20 vv. *Kizhskij vestnik 5/1999*. Petrozavodsk, s. 42-53.
- Uino, Pirjo (1992): Inkerinmaanesihistoria. Teoksessa Nevalainen, Pekka & Sihvo, Hannes: *Inkeri: historia, kansa, kulttuuri*. Helsinki, s. 20-33.
- Zarković, Milica (2002): *Ethnic groups in motion: economic competition and migration in multiethnic states*. New York: Bookman, p. 1-244.

Two Distinct Groups of EU Immigrants in Coastal Turkey

Ilkay Südaş

A Case Study on The Retired and Non-Retired Europeans in Marmaris

The Mediterranean and the Aegean coastal zone of Turkey has emerged as a new destination for lifestyle migrants from Northern Europe in the recent years. This article aims at drawing attention to the recent migration flow of EU citizens to Turkey in case of Marmaris – a tourism town located on the Turkish Riviera. The differences of EU citizens who settled in Marmaris are studied by considering their retirement status. The retired and non-retired EU citizens are compared as to their socio-economic and demographic characteristics, pull and push factors in their migration process, perceived problems in Turkey and intention to return. The research was conducted in 2008 and 2009. 131 participants are EU citizens who spend at least three months in a year in Marmaris. Both qualitative and quantitative methods were employed during the research. The factors that cause the migration of the Europeans towards Marmaris are similar with other destination countries along the Mediterranean as well as the other destinations in Turkey however the retired and the non-retired groups in Marmaris differ from each other in aspect of some characteristics.

Key words: lifestyle migration, retirement migration, EU citizens, Marmaris, Turkey

Introduction

The seasonal or permanent migration of elderly northern Europeans towards the coastal areas of Southern European countries like Spain, Portugal, France, Italy

Ilkay Südaş is Ph.D. Candidate, Research Assistant at the Ege University, Department of Geography, Izmir, Turkey.

and Greece has become an important phenomenon during the last few decades. Many researchers evaluated this tourism-related mobility which is led by personal motivations under various titles. As O'Reilly and Benson (2009, 2) point out "previous research has attempted to link the mobilities to wider phenomena using umbrella concepts such as *retirement migration, leisure migration, international counterurbanization, second home ownership, amenity seeking or seasonal migration* (see Buller and Hoggart 1994; King et al. 2000; Rodríguez et al. 2005; Casado-Díaz 2006)". Combining these different conceptualizations, O'Reilly (2007) suggests the concept of "lifestyle migration" which is described as the migration movement of "relatively affluent individuals, moving, en masse, either part or full time, permanently or temporarily, to countries where the cost of living and/or the price of property is cheaper; places which, for various reasons, signify a better quality or pace of life. They are not moving for purposes of work. They are not labour migrants, refugees or asylum seekers, nor are they corporate elites, intellectuals or expatriates. They are often, but not always, later-life migrants and often partially or fully retired. Younger and working migrants are also moving but, still, the move is not motivated by the search for work – work is the means to an end."

The Mediterranean and the Aegean coastal zone of Turkey have also emerged as a new destination for lifestyle migrants from Northern Europe in the recent years. However "the emergence of Turkey as a country of destination within the international immigration system which is highly shaped by economic and political factors dates back to the 1990's (İçduygu 2004, 80); the country's experience with the new forms of migratory moves that are not motivated by traditional causes like flight, exile or work but targeting personal lifestyles (King 2002, 90) is even more recent, but has an apparent visibility particularly in some Western and Southern

Mediterranean coastal towns (Nudralı 2007, 1)”. Especially during the last two decades, many international tourism destinations located on this coastal zone, with typical Mediterranean climate, have changed into immigration destinations for different groups of EU citizens particularly from UK, Germany, The Netherlands and Nordic countries. The migration of Europeans to coastal tourism destinations in Turkey has been subject to many researches within the concepts such as “retirement migration” (Balkır and Kırkulak 2009), “older migrants” (Bahar et al. 2009) or “lifestyle migration” (Nudralı 2007). The results of researches on Turkish coastal towns indicate that Mediterranean climate of Turkey and relatively inexpensive property and low life expenses play role as main pull factors. Perceived positive characteristics of Turkish society like hospitality and friendliness are also among the important pull factors (Südaş and Mutluer 2006; Balkır and Kırkulak 2009; Bahar et al. 2009).

The EU citizens living in Turkey present a highly heterogeneous structure. Their period of stay, migration motivations, social status, educational backgrounds, levels of integration with the host culture and life-worlds differ greatly (Kaiser 2010, 68). According to Kaiser (2003, 271) it is possible to distinguish different groups of EU citizens in Turkey. These groups include: (1) EU spouses of Turkish citizens (more than 95% of them are women), (2) descendants of this group, (3) retired EU citizens (settling and buying property along the Turkish Sunbelt –Bodrum, Marmaris, Antalya, Alanya), (4) alternative lifestyle seekers (settling along the Turkish Sunbelt or in large urban areas and belonging to the age group between 40–50 years old), (5) EU citizens of Turkish origin and (6) descendants of West European immigrants to Ottoman Empire.

This article aims at drawing attention to the recent migration flow of EU citizens to Turkey in case Marmaris – a tourism town located on the Turkish Riviera. I tried to outline the differences of EU citizens which included in the third and fourth groups in the Kaiser’s classification. The differences of EU citizens who settled in Marmaris are studied by considering

their retirement status. The retired and non-retired EU citizens are compared as to their socio-economic and demographic characteristics, pull and push factors in their migration process, perceived problems in Turkey and intention to return.

Research Area

Marmaris is a popular international tourism destination located on the south-western coast of Turkey (Figure 1), with a typical Mediterranean climate and “sea-sand-sun” as main attractions. It has international accessibility via its *sea port* and the *Dalaman Airport* located 105 km south-east from the town. In

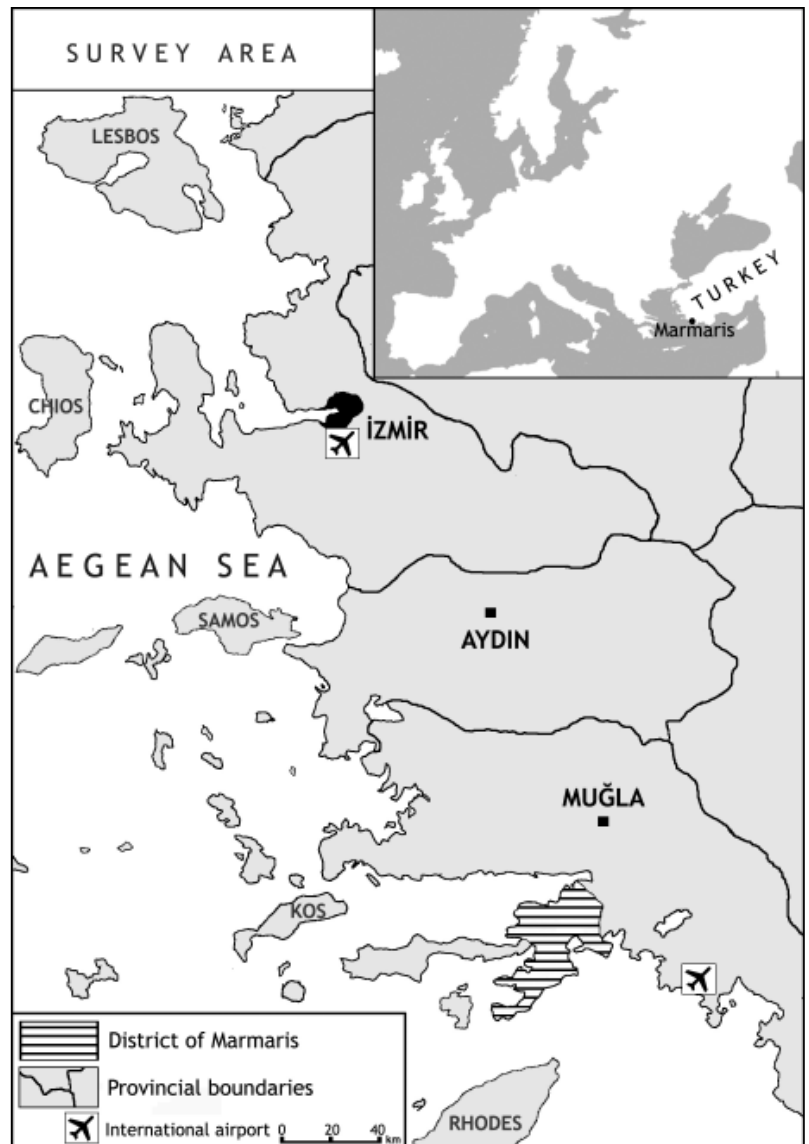

Figure 1. Location of Marmaris.

Table 1. Number of foreign property-owners in Muğla province. January 2011

Countries	Number	%
UK	15 073	77,6
Germany	1 174	6,0
Ireland	991	5,1
Benelux	866	4,5
Nordic countries*	440	2,3
Others	883	4,5
Total	19 427	100,0

* Sweden, Norway, Finland, Denmark, Iceland

Source: The official website of General Directorate of Land Registry and Cadastre, Turkey. www.tkgm.gov.tr.

2009, Marmaris received more than 140 000 arrivals from EU countries (78.4 % of total arrivals) via sea line; approximately half of these arrivals were from the U.K (18 %) and Germany (27 %). On the other hand, arrivals to the region through Dalaman Airport, which serves not only Marmaris but for the other destinations nearby, were much higher: Some 1 300 000 international arrivals to Dalaman in 2009 were predominantly from the UK (74 %). The shares of arrivals from other EU countries were too low when compared to the share of the UK (for instance; Benelux (8 %); Germany (6.3 %) and Scandinavian countries (5.1 %) (Source: Turkish Ministry of Culture and Tourism). However, Marmaris is not only attractive for the tourists. As Özgüç (2007, 515) emphasizes, a recent trend in Marmaris is that it has become a preferred location by the retired, especially because of its mild climate.

In recent years, different groups of EU citizens, some of whom are the retired, prefer to settle in Marmaris. The number of residence permits obtained by EU citizens and the increasing property acquisition by foreigners in the region indicate the existence of European community here. In 2007, the number of residence permits obtained by EU citizens in Marmaris was 2 651 (predominantly by the citizens of UK (54 %) and Germany (16 %) (Source: Police Department of Muğla Province). Coastal districts of south-western provinces (Aydın and Muğla) are quite popular also for real estate acquisition of the foreigners: The British, the Irish, the German and the Dutch are the largest groups in this part of Turkey in aspect of property ownership. Muğla, the province in which the district of Marmaris is also located, has the second largest share in Turkey. As to January 2011, some 20 000 foreigners have acquired real estate in Muğla. This figure equals to 17.2 percent of total foreign purchases in Turkey and it belongs to the EU citizens, predominantly the British (Table 1). In Marmaris, it is possible to see the cultural impacts of the European community on the urban landscape via shops, restaurants and signs in languages other than Turkish (Photos 1, 2 and 3 on the left).

Method

The research¹ was conducted in 2008 and 2009. 131 participants are EU citizens who spend at least three months in a year in Marmaris (Table 1). Because of the

Table 2. Sample of the research as to nationalities

		In-depth Interviewees	
Country	N	Country	N
United Kingdom	72	UK	3
The Netherlands	31	Finland	1
Germany	15		
Switzerland*	3		
Nordic countries*	2		
Ireland	2		
France	1		
Romania	1		
Total	127	Total	4
General total of the participants	131		

*“Nordic countries” include Finland and Norway. Participants from Switzerland and Norway included in the sample however these countries are not EU members but sending countries in Europe.

lack of sufficient statistics, it is not possible to know the total population and the distribution of nationalities of EU citizens. Hence, the number of residence permits obtained by EU citizens in Marmaris and the number of foreign properties in Muğla province were taken into account in the composition of sample in order to represent the nationalities. Both qualitative and quantitative methods were employed during the research. A questionnaire form in four languages (English, German, French and Dutch) was responded by 127 EU citizens living in Marmaris at least three months of the year. The questionnaire forms were distributed by the help of the owners of the bars and cafes which are frequently visited by European community members and the help of the Christian fellowship in Marmaris. Some of the participants delivered the blank forms to their friends who are EU also citizens.

The form was also published in electronic version at a web page (www.iliveinturkey.com) which was specifically designed for the survey in the given languages above. This web page was announced among the European community in Marmaris via a local newspaper in English called “The Post” and a Dutch newsletter called “Oranje Medelanders”. 50 participants answered the questionnaire electronically and

77 participants used the paper forms. Four other participants joined an in-depth interview (Table 2).

The retired and non-retired European immigrants in Marmaris are compared in aspect of their socio-economic and demographic characteristics, pull and push factors that take role in migration decision, perceived problems in Turkey and intention on return. Mainly, the quantitative findings of the survey are discussed however qualitative findings were also given in some points in order to provide a better understanding. The answers that were given in the in-depth interviews to the questions discussed in this article are employed in order to support the quantitative findings with qualitative data. The findings are organized through tables and graphics presenting the differences between these two groups. The analysis performed include descriptive statistics, factor analyses and independent sample t-tests in order to identify statistically significant differences

on socio-economic and demographic characteristics between the retired and non-retired group as well as to understand the various migration motivations.

Results

In this part, findings related with the socio-economic and demographic characteristics of the participants (Table 3), push and pull factors in the migration process, perceived problems in Turkey and intention on return are presented in terms of retirement status.

Socio-economic and demographic characteristics: Comparison of the retiree and the non-retiree groups

The *mean age* in the total sample is 49.1. This value increases up to 58.2 for the retirees and show a decrease to 44.1 for the non-retiree group. A considerable *imbalance in sex ratio* is observed in the sample. In the total sample, the ratio of female participants reaches 76.4 %, indicating the dominance of woman immigrants. However, the ratio of women in the retiree group (61.7 %) is lower than in the other group (85.0 %). The share of high school graduates is higher

Table 3. Socio-economic and demographic indicators as to retirement status

VARIABLES	Retiree		Non-retiree		Total	
	Fr.	%	Fr.	%	Fr.	%
Age						
30 and younger	0	0,0	11	13,9	11	8,9
50 – 31	5	11,3	47	59,5	52	42,3
51- 64	30	68,2	19	24,1	49	39,8
65 and older	9	20,5	2	2,5	11	8,9
Total	44	100,0	80		100,0	100,0
Average age		58,2		44,1		49,1
Sex						
Male	18	38,3	12	15,0	30	23,6
Female	29	61,7	68	85,0	97	76,4
Total	47	100,0	80	100,0	127	100,0
Significance	$\chi^2 (3, 127) = 45,5 \text{ p}=0,000$					
Household size						
1 person	7	14,9	9	11,2	16	12,6
2 people	37	78,7	33	41,3	70	55,1
3 and more	3	6,4	38	47,5	41	32,3
Total	47	100,0	80	100,0	127	100,0
Educational Background						
High school	29	63,0	33	41,3	49,2	62
Vocational school	11	23,9	30	37,5	32,5	41
University degree and upper	6	13,0	17	21,3	18,3	23
Total	46	100,0	80		100,0	126
Marital Status						
Married / Living with a partner	39	86,7	63	78,8	102	81,6
Single	6	13,3	17	21,3	23	18,4
Total	45	100,0	80	100,0	125	100,0
Level of income						
1000 € and less	11	32,3	31	48,4	42	42,8
1001–2500 €	15	44,1	27	42,2	42	42,8
2501–5000 €	8	23,5	3	4,7	11	11,3
5001 € and more	0	0,0	3	4,7	3	3,1
Total	34	100,0	64	100,0	98	100,0
Working status in Marmaris						
Currently working in Marmaris	1	2,2	27	34,2	28	22,6
Not working in Marmaris	44	97,8	52	65,8	96	77,4
Total	45	100,0	79	100,0	124	100,0
Significance	$\chi^2 (1, 124) = 16,7 \text{ p}=0,000$					
Level of Turkish language						
None/A few words	21	45,7	9	11,4	30	24,0
Basic/Intermediate	23	50,0	46	58,2	69	55,2
Upper	2	4,3	13	16,5	15	12,0
Advanced	0	0,0	11	13,9	11	8,8
Total	46	100,0	79	100,0	125	100,0
Legal status in Turkey						
Citizenship of Turkey	0	0,0	2	2,5	2	1,6
Dual citizenship	1	2,1	15	18,8	16	12,6
Tourist visa	18	38,3	24	30,0	42	33,1
Residence permit	28	59,6	39	48,7	67	52,8
Total	47	100,0	80	100,0	127	100,0

Table 4. Means, Standard Deviations and Independent t-test Results for the status of retirement

	Retirees		Non-retirees		t
	Mean	SD	Mean	SD	
Mediterranean climate in Turkey	4.24	0.79	3.64	1.16	2.983*
Informal way of life of Turkish people	4.09	0.85	3.72	1.08	1.966
Hospitality of Turkish people	4.02	1.03	3.64	1.16	1.847
Low life expenses in Turkey	3.95	0.86	3.21	1.21	3.562**
Climate of home country	3.93	1.16	3.50	1.29	1.870
Natural attractions in Turkey	3.76	0.97	3.68	1.28	0.335
High life expenses in home country	3.64	1.28	2.91	1.47	2.738*
Cultural-historical attractions in Turkey	3.48	1.20	2.91	1.16	2.479*
Getting bored with life in home country	3.37	1.11	3.03	1.51	1.310
Marriage/relationship in Turkey	2.89	1.79	3.49	1.76	-1.680
Political conditions in home country	2.81	1.48	2.05	1.25	2.930*
Easy Access to Turkey from home country	2.68	1.25	2.48	1.26	0.842
Alienation/social factors in home country	2.62	1.38	2.59	1.32	0.094
Advices from friends in Turkey	1.92	1.26	1.78	1.16	0.572
Having lived/worked in Turkey	1.47	0.93	2.30	1.65	-2.709*
Work	1.23	0.58	2.62	1.52	-5.491**

*p<.05 ** p <.01

Scores: 1: Not important, 2: Less important, 3: Somewhat important, 4: Important, 5: Very important

in the retired group whereas the shares of vocational school and university graduates are higher in the non-retired group.

Both of the groups predominantly consist of couples and the share of the singles is low; however the singles have a larger share in the non-retiree group (21.3 % vs. 13.3 %). The share of the households with three or more people is remarkably high in the younger group (47.5 % vs. 6.4 %). Accordingly, these figures indicate that the share of immigrants living individually is higher among the retirees than the non-retirees. The retired immigrants live mostly as couples but non-retirees live in larger families.

Working status seems to be an important differential variable to distinct the two groups discussed. While only 2.2 % of the retired group (1 person) is currently working in Marmaris, this value is 34.2 % for the younger group. Income level is also differential. However 23 % of the participants did not respond to the question on income level, the responses that were received indicate that they are mostly from lower income groups. One fourth of the immigrants earn

less than 1 000 € while 37.4 % of them earns up to 2 500 € per month. The share of those earning more than 2 500 € is higher in retirees which may be related to the regular retirement salaries.

It is seen that among the retirees, the total share of “upper” and “advanced” level of Turkish is distinctly lower than the non-retirees: 4.3 % vs. 30.4 %. Furthermore, nearly half of the retirees (45.7 %) lead their life in Turkey without using Turkish. Regarding the legal status in Turkey, there is the dominance of residence permit holders in the total sample (52.8 %). 33.1 %, on the other hand, has a tourist visa which has to be renewed every three months. These two groups differ as to citizenship acquisition in favour of non-retirees. It must also be noted that 14 of the 15 non-retired participants who have a dual citizenship are women.

Push and Pull Factors

The factors that affected the migration decision were analyzed by comparing the mean scores for each of

Table 5. Factor Loadings and Communalities for the Factor Analysis

Factors	Loading	Communality
Factor 1: Comparative Advantages		
Low life expenses in Turkey	.74	.76
Getting bored with life in home country	.65	.47
High life expenses in home country	.63	.78
Marriage/relationship in Turkey ^a	-.59	.39
Informal way of life of Turkish people	.42	.63
Hospitality of Turkish people	.33	.62
Factor 2: Attractions of Turkey		
Natural attractions in Turkey	.86	.82
Cultural/historical attractions in Turkey	.80	.71
Informal way of life of Turkish people	.51	.63
Hospitality of Turkish people	.45	.62
Factor 3: Disadvantages of home country		
Political conditions in home country	.86	.76
Alienation/social factors in home country	.78	.68
High life expenses in home country	.52	.78
Factor 4: Climate		
Mediterranean climate in Turkey	.90	.87
Climate of home country	.87	.79
Factor 5: Connections with Turkey		
Advices from friends in Turkey	.77	.66
Having lived/worked in Turkey before	.73	.63
Easy access to Turkey from home country	.57	.53
Work	.31	.54

^a Reversed item

the pull and push factors. Mediterranean climate in Turkey seems to be the most important pull factor for the retirees. Perceived positive characteristics of Turkish society, referred here as “an informal way of life” and “hospitality” are also significant along with the low life expenses in Turkey. Non-retirees, on the other hand, give the highest score to the social characteristics of Turkish people. Informal way of life of Turkish people is the most important pull factor for the non-retirees. These two groups present a significant differentiation in aspect of some push and pull factors as it can be seen in Table 4. It must be emphasized that in the non-retiree group, the factors marriage/relationship, low life expenses and having lived/worked in Turkey received higher scores than the retiree group.

In order to identify the pull and push factor domains, the data from the pull and push factors was subjected to Varimax Rotated Factor Analysis. The analysis (eigenvalue > 1) yielded 5 factors that explained 66.5 % of the variance (Table 5). The 1st factor, **comparative advantages**, included the items related to advantages of Turkey and disadvantages of home country. It explained 15.5 % of the variance. The 2nd factor, labelled as **attractions of Turkey**, was associated with natural and cultural attractions in Turkey and perceived Turkish social characteristics. It explained 14.5 % of the variance. The 3rd factor, **disadvantages of home country**, included items related to perceived political, social and economic conditions in home country. It explained 12.9 % of the variance. The 4th

Table 6. Means, Standard Deviations and Independent-test Results for the status of retirement

	Retirees		Non-retirees		
	M	SD	M	SD	t
Comparative Advantages	22.40	3.67	19.07	5.83	3,066*
Attractions of Turkey	15.24	3.51	13.86	3.77	1,857
Disadvantages of home country	9.10	3.42	7.52	3.41	2,316*
Climate	8.21	1.76	7.18	2.24	2.548*
Connections with Turkey	7.28	2.53	8.92	3.62	-2.290*

*p<.05

factor, **climate**, was related to climatic conditions of the origin country and Turkey. It explained 12.7 % of the variance. Finally, the 5th factor, **connections with Turkey**, emphasized on various connections to Turkey. It explained 10.7 % of the variance.

As it is demonstrated in Table 6, performed independent *t*-test results showed that the means of the retirees for the pull and push factor domains were significantly differentiated with the means of non-retirees, except the means of “Attractions of Turkey”. The means of retirees for the “comparative advantages”, “disadvantages of home country” and “climate” domains are significantly higher than non-retirees. However the means of non-retirees for the “Connections with Turkey” are significantly higher than retirees.

Responses in the in-depth interviews also support these quantitative results. For instance, a younger participant, explaining his migration decision to Marmaris, focuses on his prior connections with Turkey. The natural attractions, relatively low life expenses and the social characteristics of Turkey are also referred as pull factors:

I have worked for travel companies for more than 10 years all over Europe and the world, so I got to see many resorts and locations. Six years ago, I worked for the first time in Marmaris and I liked the city, people and the country of Turkey. You could see Turkey and Marmaris had a lot of potential. I then went to Italy and Greece for a few years, returning regularly to Marmaris. Myself and my partner decided three years ago that we wanted to settle somewhere and Turkey and Marmaris was where we chose for many reasons... Marmaris has the most spectacular scenery as well a beautiful peninsula with many delightful

villages and places to escape the town if necessary. It is a city with a large population, so therefore shops, amenities etc. are open in the winter; unlike other tourist resorts which are summer only and completely shut down in the winter. Living in Turkey provides value for money, monthly bills, eating out, and property taxes. They are not as expensive as the rest of Europe. Property was a lot cheaper than Europe... and friendly locals, the Turkish people around Marmaris are in general very polite and friendly, always willing to help (Man, UK, 36).

The fact that marriage and work are playing a more important role in the migration process of the younger group reflects also in the in-depth interviews that were conducted. A participant mentions her migration story with a focus on her marriage and work:

I met my Turkish husband in 2001, we got married in 2004 and finally decided to settle in Marmaris in 2006. I was able to leave my job in Finland then and start working part-time as a consultant, so moving to Marmaris was a better option than moving to Finland as my husband's job is here in Turkey and he really couldn't do it in Finland (Woman, Finland, 39).

On the other hand, holidays can be important as a prior connection to move to a destination in retirement migration process (King et al. 1998:100) and can result in selling the residency in home country to buy a house in the retirement destination. As uttered by an older participant who changed from a *tourist* into a *resident*:

When I first came, I used to come for holiday twice a year. And from the first time I came, I fell in love with Turkey. After 11 years of coming for holiday here I decided to go back and sell my home and move to Turkey.

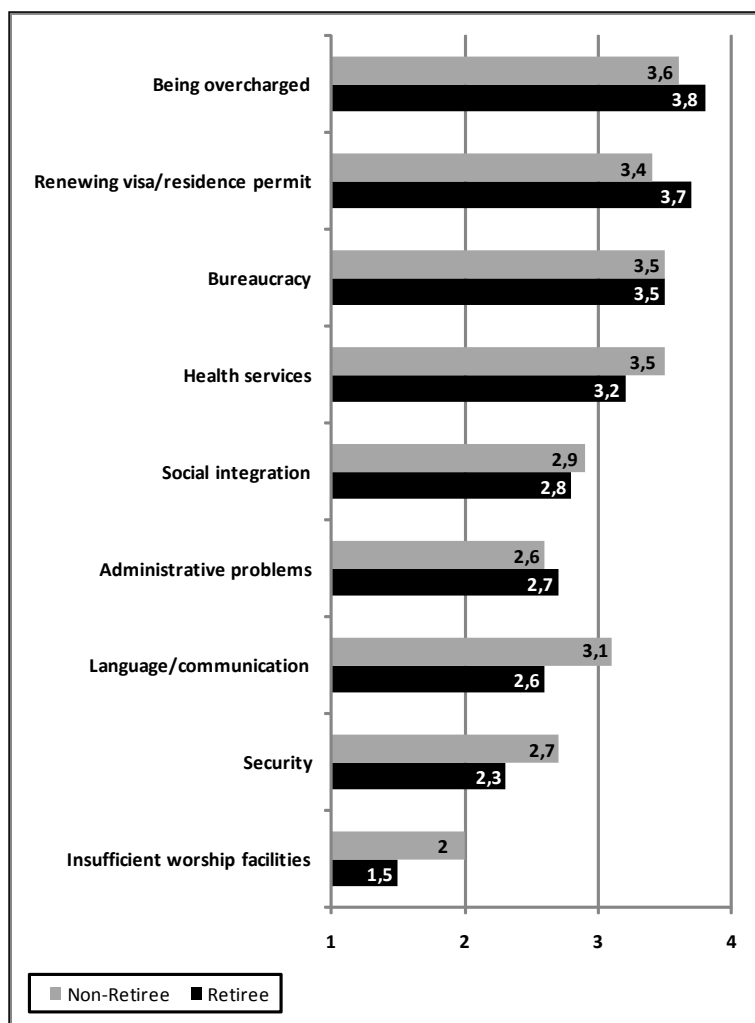

Figure 2. Mean scores of the perceived problems in Marmaris as to retirement status. Scores: 1: Not important, 2: Less important, 3: Somewhat important, 4: Important, 5: Very important.

And I think here is really pretty. I've been here nearly six years now (Woman, UK, 59).

Perceived Problems in Turkey and Intention on Return

Being overcharged on the prices, bureaucratic processes, renewing the residency/visa and health services are the most important problems of the immigrants in Marmaris however they do not consider any problem as “very important” (Figure 2). The groups that were discussed do not significantly differentiate as to problems. However some problems

seem to be more important for the non-retirees, including language and communication, security and health services. As for the retirees, being overcharged and renewing the residency/visa seem to be more important. Referring to the “bureaucracy” as a problem for example, a participant mentions his experiences during bureaucratic processes in Turkey:

When you buy a car, house, set up the electric, go to the tax office, arrange the water, try to get your phone line fixed, go to the bank, it's all filled with dread, we know we are going to have to queue for hours, go to numerous different departments, buildings, see numerous different people just to get one form signed. When I get my residency I have to visit six different offices and sometimes two people within the same office (Man, UK, 36).

Intentions on return to home country do not significantly differentiate between groups either but some conditions are more likely to cause a return movement for the non-retiree group (Figure 3). The conditions like death of a partner and decline in income are important possible conditions for the younger group and this also gives an idea on what ties this group to Marmaris. As 59 % of the non-retirees emphasize on the security problems, they are more tended to return if Marmaris becomes an unsafe place to live. The reasons for the retirees, on the other hand, are more related with their personal conditions related to health. As one interviewee points out, health problems may be the “only thing” to cause a return:

Probably only thing that will take me away would be ill health. That would be it. (Man, UK, 65).

Whereas interviewees from a younger age group see returning more obscure and as a difficult decision which is dependent on various reasons:

No plans to leave Turkey at the moment, we are very happy here. When we start to have children we would have to think about the schooling, but at present from what I have seen, the kids grow up much nicer than their British counterparts (Man, UK, 36).

Very difficult to say, it all depends on so many issues. For the moment we have no plans to relocate (Woman, Finland, 39).

Discussion

Turkey, as a new destination country on the Mediterranean coast, started to attract various lifestyle migrants from Northern European countries in the recent years. Though previous researches are mostly focused on the migration movements towards EU countries like Spain, Portugal, Malta and Greece; in this study, the profile of the migrants and their migration motivations are examined in case of Marmaris in order to attract attention to Aegean coast of Turkey.

As King et al. (1998, 109) emphasizes for the elderly migrants in case of other destinations in Southern Europe; “these are very difficult population groups to identify”. Such a difficulty is notable in the Turkish case too. The European migrants in Turkey are diverse, including both the younger and older Europeans as well as the retired and not. In order to identify different groups in Marmaris, retirement status was considered as a distinctive variable. Thus, it was possible to evaluate whether the Kaiser’s (2003) classification on EU citizens living in Turkey is applicable in this sample or not.

Regardless of the retirement status, it is observed that the motivations of the Europeans settled in Marmaris are similar with other destination countries along the Mediterranean (Rodríguez et al. 1998; Casado-Díaz 2006; Warnes and Patterson 1998) as well as the other destinations in Turkey (Südaş and Mutluer 2006, Balkır and Kırkulak 2009, Bahar et al. 2009). A warmer climate and low cost of living are the main pull factors. Social characteristics of Turkish people which are considered positively are also among the important pull factors, such as an informal way of life and hospitality. Climate seems to be much more important for the retirees than the non-retirees.

The retirees in Marmaris consider climate important or very important, with a share of 90.5 %. This result shows similarity with some other retirement migration studies on Spain’s Costa del Sol and Costa Blanca (87.3 % in Rodríguez *et al.* 1998 and 89.7 % in Casado-Díaz 1999). However, non-retirees pay less attention to climate with a share of 60.8 %. In the study of Warnes and Patterson (1998), it is also seen that a migrant group with “family connections” give less attention to the climate factor. In Marmaris, when con-

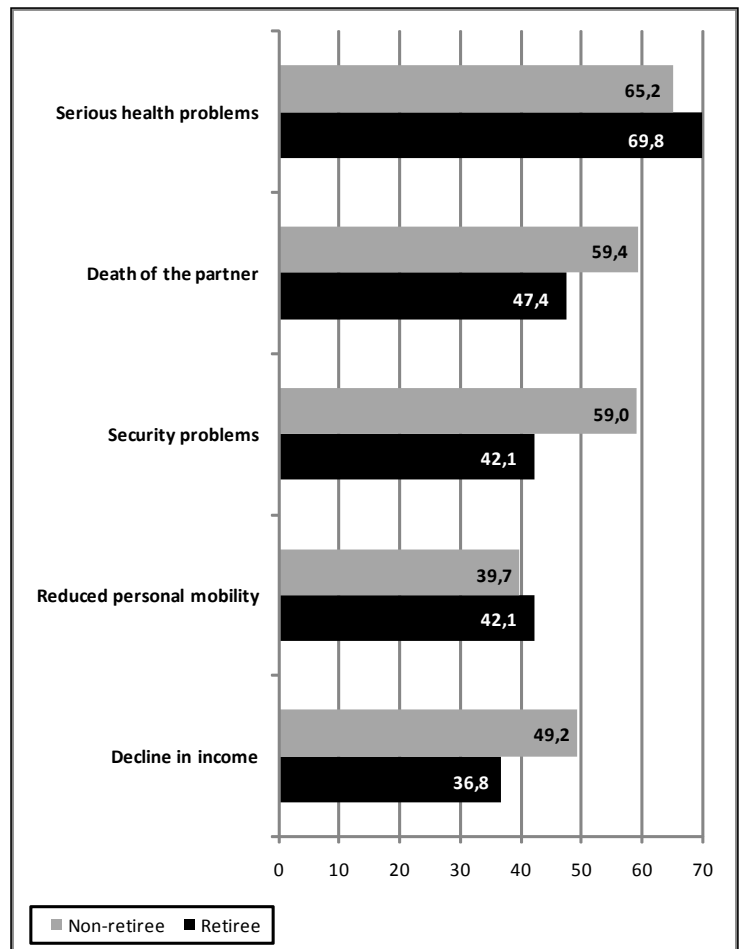

Figure 3. Under which circumstances would you leave Marmaris? (%).

sidered that non-retired EU citizens have larger families (Table 3), the mean scores of marriage/relationship and work as pull factors are higher (Table 4) and both decline in income and death of a partner would be more important causes of return (Figure 3); it can be suggested that climate is not a prior pull factor for the younger EU citizens in Turkey because they already have different connections with the destination. As the analysis on the factor groups indicate, the retirees give higher mean scores on climate whereas the connections with Turkey are more important for the younger group.

The differences on the socio-economic and demographic characteristics also confirm that the retired and non-retired EU citizens represent two distinct population groups. The differences in aspect of age, household size, current working status and especially

both legal status and the level of Turkish are remarkable (Table 3). Higher level of Turkish language in the non-retiree group may be accepted as the higher level of integration with the host culture.

A considerable result on age structure is that, when compared to other retirement destinations in Southern Europe, both retired and non-retired EU citizens in Marmaris are younger. The mean age of the total sample is lower than 50 and the mean age of the retirees is lower than 60. King *et al.* (1998) report older mean ages for the retirees in Tuscany (69,1), Malta (68,5), Costa del Sol (66,4) and in Algarve (65,5) whereas this value for the retirees in Marmaris is 58,2 (in 2009). The retired group of the British, as the largest citizens of one single country, has a slightly higher mean age which is 58,5. The mean age of the second group, the non-retirees, is quite lower (44,1) and this is in accordance with the Kaiser's "alternative lifestyle seekers" who are in the range of 40–50 years old. O'Reilly (2007) suggests that lifestyle migrants can be from younger and working age groups as well.

In case of Marmaris, sex of the participants is one of the distinctive variables. There is the predominance of women both in the retired and non-retired group however; this difference is much bigger in the non-retired group (Table 3). In a previous study on Marmaris by Özbek (2008), an imbalance of sex ratio was also detected: 67,4 % for females and 35,3 % for males. According to Özbek; "The fact that participants are mostly women reveals that migration movement towards Marmaris is mostly executed by women. The immigrants in Marmaris are generally married to the same nationals but another group consists of people who settled in the region marrying a Turkish citizen". Bahar *et al.* (2009, 512) who conducted a research on the EU citizens in the coastal towns of Turkey also reports that women are dominant in their sample with a share of 61 %.

Considering that more than 95 % of the spouses of Turkish citizens are women (Kaiser 2003), the women immigrants from EU countries must be studied in detail in order to understand if a flow of "women migration" can be mentioned or not. As Castles and Miller (2003, 9) emphasize the feminization of migration, and that "women play a significant role in many forms of migration and many regions" and "awareness of the specificity of women in contemporary migration has grown"; the dominance of women on the given

sample may be a remarkable phenomenon to examine in the lifestyle migration as studies on migration of women to coastal regions (O'Reilly 2000) are limited. It must also be noted that the fact that women were more tended to participate in the survey in Marmaris and also help to distribute the questionnaire forms during the data collection might have affected sex ratio in the sample which was random.

The findings of this research reveal similar motivations of lifestyle migration in accordance with the related literature. Especially the findings on the reasons to migrate and intention on return give clue about migrants to develop an attachment with the place. Literature on place attachment and place identity (Lalli 1992, Gustafson 2001) indicate that people make evaluations in dimensions of comparison, past, belongingness and future intentions and that attach to the places as a result of this process. From this point of view it can be suggested that findings on lifestyle migration process are needed not only to assess a given situation but also to predict future course.

References

- Bahar, H. İ., Laçiner, S., Bal, İ. & Özcan, M. (2009). "Older Migrants to the Mediterranean: The Turkish Example" *Population, Space and Place* 15: 509-522.
- Balkir, C. & Kırkulak, B. (2009). "Turkey, The New Destination For International Retirement Migration" in H. Fassmann, M. Haller, D. Lane (Eds.) *Migration and Mobility in Europe: Trends, Patterns and Control* Edward Elgar Publishing Ltd.
- Buller, H. & Hoggart, K. (1994). *International Counterurbanization: British Migrants in Rural France* Ashgate, Aldershot.
- Casado-Díaz, M. A. (1999). "British Retirees Living on the Costa Blanca: From Tourists into Residents" Paper Presented to *The Royal Geographical Society – Institute of British Geographers Conference "Geographies of the Future"*. 4th-7th January, 1999 Leicester.
- Casado-Díaz, M.A. (2006). "Retiring to Spain: An Analysis of Differences among North European Nationals" *Journal of Ethnic and Migration Studies* Vol. 32 (8):1321–1339.

- Castles, S. & Miller, M.J. (2003). *The Age of Migration: International Population Movements in The Modern World* The Guildford Press, New York.
- Gustafson, P. (2001). "Meanings of Place: Everyday Experience and Theoretical Conceptualizations" *Journal of Environmental Psychology* 21, 5-16.
- İçduygu, A. (2004). "Demographic Mobility over Turkey: Migration Experiences and Government Responses" *Mediterranean Quarterly* 15 (4), 88-99.
- Kaiser, B. (2003). "Lifeworlds of E.U. Immigrants in Turkey" in E. Zeybekoğlu and B. Johansson (Eds.) *Migration and Labour in Europe: Views from Turkey and Sweden* MURCIR and NIWL, Istanbul, pp. 269-289.
- Kaiser, B. (2010). "Avrupa Birliği Uyum Sürecinde Türkiye'nin Yabancılar Mevzuatı ve AB Vatandaşı Göçmenlerin Yaşamları Üzerindeki Etkileri" in B. Pusch and T. Wilkoszewski (Eds.) *Türkiye'ye Uluslararası Göç: Toplumsal Koşullar Bireysel Yaşamlar* Kitap Yayınevi, Istanbul.
- King, R. (2002). "Towards A New Map of European Migration" *International Journal of Population Geography* 8, 89-106.
- King, R., Warnes, T. & Williams, A. (2000). *Sunset Lives: British Retirement Migration to the Mediterranean*. Berg, Oxford.
- King, R., Warnes, A. M. & Williams, M. A. (1998). "International Retirement Migration in Europe", *International Journal of Population Geography* 4(2): 91-111.
- Lalli, M. (1992). "Urban Related Identity: Theory, Measurement and Empirical Findings" *Journal of Environmental Psychology* 12, 285-303.
- Nudralı, F. Ö. (2007). *The Experiences of British Citizens in Didim, A Coastal Town in Turkey: A Case of Lifestyle Migration* Unpublished Master Dissertation. The Graduate School of Social Sciences of Middle East Technical University. Ankara.
- O'Reilly, K. (2007). "The Rural Idyll, Residential Tourism and the Spirit of Lifestyle Migration" Paper Presented at the *Association of Social Anthropologists Annual Conference*, London Metropolitan University, April 2007.
- O'Reilly, K. (2000). "Trading Intimacy for Liberty: British Women on the Costa del Sol" in Anthias, F. and Lazaridis, G. (Eds) *Gender and Migration in Southern Europe* Berg, Oxford.
- O'Reilly, K. & Benson, M. (2009). "Lifestyle Migration: Escaping to the Good Life?" In M. Benson and O'reilly (Eds) *Lifestyle Migration. Expectations, Aspirations and Experiences*, Ashgate.
- Özbek, Ç. (2008). *Uluslararası Göçler Bağlamında Yurttaşlık ve Kimliğin Değişen Anlamı: Marmaris Örneği*. Muğla University Institute of Social Sciences, Unpublished Master Dissertation, Muğla.
- Özgüç, N. (2007). *Turizm Coğrafyası: Özellikler ve Bölgeler* Çantay Kitabevi, Istanbul.
- Rodríguez, V., Casado-Díaz, M. & Huber, A. (Eds) (2005). *La Migración de Europeos Retirados en España*. (Madrid: CSIC).
- Rodríguez, V., Fernández-Mayoralas, G. & Rojo, F. (1998). "European Retirees on The Costa del Sol: A Cross-National Comparison" *International Journal of Population Geography* 4 (2): 183-200.
- Südaş, İ. & Mutluer, M. (2006). "Immigration Européenne de Retraités Vers la «Riviera Turque»: Le Cas d'Alanya (Côte Méditerranéenne)" *Revue Européenne des Migrations Internationales* 22 (3):203-223.
- Warnes, A. M. & Patterson, G. (1998). "British Retirees In Malta: Components of the Cross-National Relationship" *International Journal of Population Geography* 4(2): 113-133.

Notes

¹ This article presents a part of the findings of a wider research project on EU citizens in Turkey which was supported by Ege University, Faculty of Letters and titled "Immigration from European Countries towards Turkey: A Comparative Study on the Aegean Coast" (Project no: 07EDB017). The project was carried out by Prof. Dr. Mustafa MUTLUER and Research assistant İlkey Südaş in three tourism destinations located on the Aegean coast of Turkey, namely Marmaris, Kuşadası and Ayvalık.

Uusi maa – uusi elämä

Tarja Laine

Porilaisten maahanmuuttajien kokemuksia kotoutumisprosessista

Porissa maahanmuuttajia tilastoitiin vuoden 2009 lopulla 1036. He edustivat 78 kansalaisuutta. Suurimman yksittäisen ryhmän muodostivat venäläiset (Satakunnan kansa 6.1.2010). Maahanmuuttajien tärkeä tapaamispaikka Porissa on Satakunnan Monikulttuuriryhdistys ry. Yhdistys on perustettu vuonna 1996.

Saapuessaan uuteen maahan maahanmuuttajalle alkaa prosessi, jossa hän eri vaiheiden kautta sopeutuu uusiin olosuhteisiin ja ainakin osittain luopuu alkuperäisen kulttuurinsa viitekehystä. Tästä prosessista käytetään myös nimitystä kotoutuminen. Kotoutumista on vaikea määritellä ja sen vuoksi myös mitata. Ulkoisesti samassa tilanteessa yksi maahanmuuttajataustainen henkilö voi kokea olevansa hyvin kotoutunut, kun taas toinen ei koe kotoutuneensa olleenkaan. Tämä johtuu muun muassa siitä, että muuttaessaan uuteen maahan maahanmuuttajien valmiudet kotoutumiseen ovat hyvin erilaiset riippuen henkilön iästä, sosiaalisista verkostoista, koulutuksesta, muuton motiiveista ja aikaisemmista maahanmuuttokokemuksista. Keskeisessä roolissa on henkilön motivaatio ja aktiivisuus tutustua suomalaiseen yhteiskuntaan ja opiskella kieltä. Kieltä pidetäänkin sopeutumisen avaimena, koska sen avulla maahanmuuttajalla on mahdollisuus koulutukseen ja työelämään, sekä myös suomalaisen yhteiskunnan kommunikaation eri vivahteisiin, tapakulttuurin saloihin ja valtakulttuurin jäsenten arvomaailmaan.

Suomessa on pyritty lainsäädännön ja erilaisten viranomaisten kotouttamistoimenpiteiden avulla varmistamaan, että maahanmuuttajat voisivat kotoutua

Suomeen mahdollisimman tehokkaasti. Arjen kokemukset ovat osoittaneet, että mukautuminen uuteen ympäristöön vie erilaisista kotoutumistoimenpiteistä huolimatta usein oman aikansa.

Artikkelissani tarkastelen Porissa asuvien maahanmuuttajien kotoutumiseen vaikuttavia tekijöitä maahanmuuttajien itsensä kertomana. Koska valtakulttuurin kielen hallitsemista pidetään sopeutumisen ja kotoutumisen tärkeimpänä tekijänä, kysyn: *miten maahanmuuttaja itse kokee erityisesti kielitaidon merkityksen sopeutumiselleen ja millaisena hän kokee suomen kielen oppimisen? Entä miten hän kokee oman kulttuurinsa näkökulmasta suomalaiset tavat ja kommunikaation?*

Vastauksia kysymyksiini etsin seitsemältä maahanmuuttajalta, jotka haastattelin henkilökohtaisesti tätä tutkielmaa varten. Koska haastateltavien määrä on pieni, ei tutkielmani edes pyri antamaan yleispätevää vastausta kysymyksiini, vaan tarjoaa vain joitakin näkökulmia kotoutumisen monisäikeiseen prosessiin. Haastateltavieni henkilöturvan takaamiseksi käytän heistä artikkelissa peitenimiä. Oheisesta taulukosta 1. käy ilmi näiden henkilöiden sukupuoli, ikä, siirtolaisuusaika ja lähtöalue.

Haastateltavistani Natalia, Maria ja Ivan ovat asuneet Porissa jo niin pitkään, että he hallitsevat suomenkielen kohtalaisen hyvin ja ovat muutenkin omaksuneet hyvin suomalaisen kulttuurin koodiston. Mark, Julia, Eric ja Paul ovat asuneet Suomessa vasta niin vähän aikaa, että he eivät vielä pystyneet keskustelemaan suomeksi. Heidän kanssaan tein haastattelut englanniksi. Ennen haastattelua kerroin haastateltaville, että käytän heidän antamia tietoja vain tutkimuskäyttöön, ja että heidän henkilötietojaan ei julkaista.

Käytin haastattelujen metodina teemahaastattelua. Haastateltava saa ilmaista ajatuksensa omin sanoin, mikä mahdollistaa yksilöllisten mielikuvien ja tulkintojen tutkimisen. Teemahaastattelu ei pakota

Tarja Laine, Huk, Turun yliopisto. Historian, kulttuurien ja taiteiden tutkimuksen laitos, kulttuurituotannon ja maisemantutkimuksen koulutusohjelma.

haastateltavien ajatuslogiikkaa tutkijan määrittämään uomaan eikä hävitä puheen yksilöllisiä merkityksiä ja yhteyksiä. Teemahaastattelut sopivat kielen tai puhetapojen tutkimuksen aineistonkeruumenetelmäksi ja kaikki puheessa esiin tulevat ajattelumallit ovat relevanttia tutkimusmateriaalia. (Sintonen 1999, 71.) Tein haastateltaviani varten haastattelurungon siten, että etenimme kysymyksestä toiseen johdonmukaisesti. Kysymykset saattoivat herättää uusia kysymyksiä ja aiheesta rönsyiltiin välillä täysin uuteen aihealueeseen. Käyttäessäni haastateltavien lausuntoja tekstissäni, viittaan heihin antamalla ni peitenimillä. Haastateltavieni äidinkieli on aina jokin muu kuin suomi tai englanti. Tämän vuoksi jotkut lauserakenteet ja sanat saattavat tuntua oudoilta. Olen kuitenkin käyttänyt heidän haastattelujaan juuri siinä muodossa, kuin ne ovat minulle kerrottu. Näin haastatteluissa kuuluu kertojan ääni, ja olen mielestäni toiminut eettisesti oikein.

Maahanmuuttajien sopeutuminen on yksilöllinen ja monivaiheinen prosessi

Maahanmuuttajan elämää uudessa ympäristössä kuvaava sopeutuminen valtakulttuurin sosiaaliseen, taloudelliseen ja kulttuurilliseen elämään. Tätä prosessia kuvaavaksi käsitteeksi on kiteytynyt termi akkulturaatio. (Tuomi-Nikula 1989, 10). Käsitteestä on käyty keskustelua tiedepiireissä, koska aina ei ole päästy yksimielisyyteen siitä, onko kyseessä yksi- vai kaksisuuntainen prosessi. Tämä johtuu siitä, että varsinkin aiemmin prosessia tutkittiin vain yksisuuntaisesti vähemmistön kulttuurimuutoksena. Nykyisin ollaan yhtä mieltä siitä, että prosessi on enemmänkin kaksisuuntainen, sillä kulttuurinvaihtoa tapahtuu aina myös valtakulttuurin edustajien kanssa, jolloin muutoksia tapahtuu myös maahanmuuttajia vastaanottavassa maassa. Tästä on esimerkkinä vaikkapa maahanmuuttajien suomalaista ruokakulttuuria rikastuttava vaikutus pitserioitten, kebab-ravintoloiden tai kiinalaisen keittiön muodossa.

Taulukko 1. Haastateltavat sukupuolen, iän, siirtolaisuusajan ja lähtöalueen mukaan.

Natalia	nainen	53 vuotta	10 vuotta	Itä-Eurooppa
Maria	nainen	24 vuotta	12 vuotta	Itä-Eurooppa
Ivan	mies	20 vuotta	6 vuotta	Itä-Eurooppa
Mark	mies	49 vuotta	2 vuotta	Itä-Eurooppa
Julia	nainen	23 vuotta	n. 6 kuukautta	Itä-Eurooppa
Eric	mies	46 vuotta	n. 1 vuosi	Länsi-Eurooppa
Paul	mies	28 vuotta	2 vuotta	Afrikka

Akkulturaatio on *ensikäden kulttuurikosketusta*. Se alkaa kun maahanmuuttaja asettuu asumaan hänelle vieraaseen kieli- ja kulttuuriympäristöön. Akkulturaatio on prosessi, jonka aikana maahanmuuttaja käy läpi eri sopeutumisen tasoja. Tasot eivät seuraa toisiaan aina yhä parempaan sopeutumisen asteeseen, vaan prosessi kohtaa esteitä ja taantumisia, johon vaikuttavat mm. edellä esitetyt valmiudet kotoutumiseen. Mikäli maahanmuuttaja on tavoitemuuttaja, jonka nimenomainen tarkoitus on ollut päästä muuttamaan Suomeen ja aloittaa siellä uusi elämä, alkaa prosessi usein positiivisena uuden kokemisena, kritiikittömänä ihastelun kautena (Tuomi-Nikula 1989, 167). Siitä voidaan myös käyttää nimitystä *kuherruskuukausi* (Bremer, koulutus 17.11.2009). Niillä henkilöillä, jotka muuttavat vieraaseen maahan avioliiton takia, on tämä sopeutumisen taso selkeimmin nähtävissä: toive saada aloittaa yhteinen elämä valtakulttuuria edustavan puolison kanssa siivittää positiivisia tuntemuksia ja raivaa tietä aktiiviselle sopeutumishalulle (Tuomi-Nikula 1989, 174).

Kaiken vanhan ja tutun taakse jättäminen ja siirtyminen täysin vieraaseen ympäristöön voi olla myös ahdistava ja pelottava kokemus, jolloin sopeutuminen alkaa *kulttuurisokilla*. Siitä selvittyään maahanmuuttaja joko pyrkii tavoitteellisesti sopeutumaan uuteen ympäristöönsä muun muassa opettelemalla valtakulttuurin kielen, tai hän eristäytyy valtakulttuurista joko vapaaehtoisesti tai olosuhteiden takia oman maan kansalaistensa pariin mikäli heitä on paikkakunnalla. *Eristäytynyt* eli isoletoitunut maahanmuuttaja pitäytyy oman kulttuuritaustansa määrittelemässä arvoissa ja tavoissa eikä pyri itse aktiivisesti sopeutumaan vieraisiin olosuhteisiin esimerkiksi pyrkimällä oppimaan valtakulttuurin kieltä.

Valtakulttuurissa koetut huonot kokemukset, jotka saattavat johtua yksilön rodullisista tai uskonnollis-

ta tekijöistä, voivat ääritapauksessa johtaa jopa vihamieliseen suhtautumiseen valtakulttuuria ja sen edustajia kohtaan. Onkin osoitettu, että maahanmuuttajan suuri etninen ja uskonnollinen etäisyys valtakulttuuriin aiheuttaa enemmän ongelmia, kuin jos maahanmuuttaja on ”suomalaisen näköinen”, kristilliset arvot omaava ja kotoisin Euroopasta tai valkoisesta Amerikasta (Tuomi-Nikula 1989, 17).

Yleensä maahanmuuttaja kuitenkin pyrkii aktiivisesti sopeutumaan suomalaiseen kulttuuriin. Prosessi alkaa suomen kielen opiskelulla. Kielen hallinta on edellytys osallistua tasavertaisena suomalaisen yhteiskunnan sosiaaliseen ja kulttuurilliseen elämään. Tämä ei kuitenkaan tarkoita sitä, että maahanmuuttaja ”hylkäisi” alkuperäiskulttuurinsa arvot, tavat ja kielen, vaan hän pyrkii sovittamaan ne tasapainoisesti osaksi omaa arkeaan. Monelle koti onkin se paikka, jossa vanhan kotimaan esineet, juhlat ja ruokaperinne jatkuvat, vaikka sopeutuminen ulkoisesti suomalaiseen yhteiskuntaan näyttäisi ristiriidattomalta. Ensimmäisen polven maahanmuuttajille tällainen tilanne on luonnollinen ja tavoitteellinenkin. Kielellisesti ja yhteisöllisesti valtakulttuuriin sopeutuneena hän säilyttää voimanlähteenään oman alkuperäiskulttuurinsa arvot osana identiteettiään, jonka hän itse tunnistaa ja jonka myös valtakulttuurin edustajat hyväksyvät. Tällaista positiivista sopeutumisen tasoa on kutsuttu *integroitumiseksi* (Tuomi-Nikula 1989, 15).

Mikäli maahanmuuttajan sopeutuminen jatkuu siten, että hän itse tuntee kuuluvansa enemmän valtakulttuuriin kuin omaan alkuperäiskulttuuriinsa, alkaa yksilö lähentyä *sulautumisen* eli assimilaation tasoa. Se ei kuitenkaan ole tavallista eikä yleensä mahdollistakaan muuttajapolvessa. Piirteitä siitä alkaa näkyä vasta maahanmuuttajan lapsissa, jotka ovat syntyneet Suomessa ja ovat kielellisesti sosiaalistuneet suomalaiseen yhteiskuntaan käydessään suomalaista päiväkotia ja koulua. Heidän toiminnassaan ja arvomaailmassaan on kuitenkin yleensä vielä suuri määrä ”ulkomaalaisen” vanhemman kulttuuriperintöä. Niinpä yleensä vasta kolmannessa tai neljännessä muuttajapolvessa voidaan puhua assimiloidumisesta, täydellisestä sulautumisesta sen maan arvoihin ja kommunikation koukeroihin, joihin heidän vanhempansa kaksi tai kolme sukupolvea aikaisemmin joutuivat vaihalla sopeutumaan. Valtakulttuuriin sulautuneen maahanmuuttajan tärkein piirre on se, että hän on vaihtanut oman alkuperäisen (tai isovanhempiensa) iden-

titeetin valtakulttuurin identiteettiin (Tuomi-Nikula 1989, 15).

Oppia ikä kaikki – kieli kotoutumisen avaimena

Haastateltavieni kielitaito oli melkeinpä suoraan verrannollinen Suomessa vietettyyn aikaan. Mitä kauemmin henkilö on asunut maassa, sitä paremmin hän osaa puhua suomea. Kielitaito ei kuitenkaan ole karttunut ponnistelutta, vaan se on vaatinut pitkäjänteistä ja kovaa työtä. Jokaisella on ollut omat keinonsa oppia. Oppimiseen on vaikuttanut oma kielen oppimisen halu ja mahdollisuus kommunikoida suomalaisten kanssa. Kaikki olivat yksimielisiä siitä, että kieltä on yksinkertaisesti puhuttava niin paljon ja niin usein kuin mahdollista.

Puhuminen on kaikilla huomattavasti helpompaa kuin kirjoittaminen. Lukeminen tuottaakin vaikeuksia myös niille, jotka osasaavat puhua suomea melko hyvin. Esimerkiksi sanomalehtien artikkelit koettiin joskus hyvin vaikeaselkoisiksi. Pitkien tekstien lukeminen ei innosta, jos apuna tarvitsee koko ajan sanakirjaa. Television tekstitykset ovat oiva keino oppia kieltä, mutta kieltä vähemmän taitavat kokevat, että teksti vaihtuu monesti liian nopeasti. ”*I can't follow them – they go so fast ahead that I always miss something from the last words – it is too difficult for me, far too difficult*” (Paul, 28 vuotta, Afrikka).

Miten kieltä sitten oppii käytännössä? Lapselle kielen oppiminen käy vaivattomasti. Uteliaan lapsen maailma on havainnoiva, ja kyselevä lapsi selvittää asioita itsekin. Kielten sekamelska ei häiritse lasta, eikä lapsi yleensä kyseenalaista erilaisuutta. Leikin kautta lapsi oppii kieltä ikään kuin siinä sivussa.

Koulussa maahanmuuttajalapsi oppii vieraan kielen, yleensä sitä nopeammin, mitä aikaisemmin hän aloittaa koulun uudessa maassa. Maria tuli Poriin 12-vuotiaana ja aloitti välittömästi koulunkäynnin ollessaan aluksi ainoa venäjänkielinen luokallaan. Muutaman kuukauden kuluttua venäjänkielisiä oppilaita tuli kaksi lisää. ”*Aluksi olin ainut venäläinen meidän luokalla, tulin itse siis joulukuussa ja sitten maaliskuussa tuli toinen ja vähän ajan päästä vielä kolmaskin venäjänkielinen opiskelija. Mutta toisaalta olen usein jälkeempään ajatellut, että juuri silloin opin eniten suomen kieltä, kun olin ainut venäläinen sillä luokalla.*”

Sitten kun tuli muita venäläisiä, niin miksi ponnistella, kun pystyy kerran hyvin puhumaan omalla kielellä” (Maria, 24 vuotta, Itä-Eurooppa). Marian kertomuksesta käy ilmi, että kun suomea on pakko puhua, niin sitä myös opitaan. Jos oman äidinkielen puhuminen on mahdollista, sitä myös käytetään, joka taas johtaa suomen kielen oppimisen hidastumiseen. Silloin ei enää ole pakottavaa tarvetta vieraan kielen kanssa. Iällä on kielen oppimiseen vaikutusta siten, että murosikäisillä suomen omaksuminen on jo paljon nihkeämpää kuin heitä nuoremmilla maahanmuuttajilla. Siitä Maria kertoo näin: *”Mun kannalta oikeastaan koko yläaste meni hukkaan, koska oli se ikä ja koska en osannut kieltä tarpeeksi ja olisi pitänyt lukea niin paljon, ihan kolmekin tuntia lyhyttä tekstiä sana sanalta sanakirjan kanssa. Kyllä mä paljon yritin, mutta ei se paljon huvittanut siinä 13–14 –vuotiaana”* (Maria, 24 vuotta, Itä-Eurooppa).

Joskus suomen kielen huono taito johtaa siihen, että maahanmuuttaja aloittaa koulunsa alemmalta luokalta kuin mitä hänen ikänsä edellyttäisi. Näin tapahtui Ivanille, joka aloitti koulunsa Porissa kahdeksannelle luokalle, vaikka olisi kuulunut jo yhdeksännelle luokalle. *”Ala-asteella toisessa talossa oli venäjänkielisiä, mutta yläasteella minä olin ainoa. Kun tulin tänne, niin en oikeastaan puhunut paljon suomea. Opettaja sanoi, että olisi hyvä, jos kävisin 7. tai kahdeksannen luokan. Luokalla ei ollut ketään venäläisiä. Kävin sitten yhdeksannen luokan toiseen kertaan.”* (Ivan, 20 vuotta, Itä-Eurooppa). Haastateltava kertoi myös, että hänen oli vaikeaa saada aluksi kavereita, koska hän oli poika ja muita vanhempi, eikä osannut puhua suomea kunnolla.

Aikuinen maahanmuuttaja käy läpi toisenlaisen oppimisprosessin kuin lapsi tai nuori. Suurin osa kielitaidottomista maahanmuuttajista ymmärtää aika pian suomen kielen tärkeyden työhön pääsyn kannalta ja pyrkii aktiivisesti suomen kielen kursseille. Natalia (53 vuotta, Itä-Eurooppa) ei tänne tullessaan osannut suomea juuri ollenkaan. Hän on ammatiltaan opettaja ja opiskeli kieltä aluksi itsenäisesti: *”Ensin minä opiskelin sanoja, kieltä ei voi käyttää, jos ei ole sanavarastoa. Siksi minä yritin leimata kaikki esineet ja kaikki seinät. Ensin kirjoitin vain substantiiveja ja lisäksi sinne sitten adjektiiveja, kuten valkoinen, punainen, puinen ja muovinen. Sitten kirjoitin verbejä, että mitä saisi tehdä makuuhuoneessa ja mitä olohuoneessa”* (Natalia, 53 vuotta, Itä-Eurooppa). Mark puoles-

taan oli juuri aloittanut suomen kielen kurssin. Kursilla opetetaan suomen kieltä ja kaikkea, mikä liittyy suomalaiseen yhteiskuntaan historia mukaan lukien. *”Minä olen niin kovin iloinen! I have had nothing to do... ja nyt minä opin niin paljon...kieltä and something else too!”* (Mark, 49-vuotias, Itä-Eurooppa).

Kielen oppiminen vaatii pitkäjänteisyyttä, sitoutuneisuutta ja motivaatiota. Monelle vieraan kielen itsenäinen opiskelu on hankalaa. Sen sijaan ryhmässä se on helpompaa, kun samalla voi jakaa kokemuksia toisten samassa tilanteessa olevien kanssa. Olin itse mukana Monikulttuuriyhdistyksen suomen kielen alkeiskurssilla, jossa oppilaat edustivat useita kansallisuksia. Ryhmä koostui eri-ikäisistä naisista ja miehistä ja yhteistä heille kaikille oli se, että he olivat olleet Suomessa vasta vähän aikaa. Kyselin tunnin alkaessa maahanmuuttajilta kielikurssien tärkeydestä. He kertoivat odottavansa aina innolla oppitunnin alkamista. He painottivat sitä, että tärkeää opiskelussa oli myös mahdollisuus tavata muita samassa tilanteessa olevia maahanmuuttajia.

Joskus oppimisen hitaus nostattaa ärtymyksen tunteita, kun itselle asetettuja tavoitteita ei saavutakaan siten kuten oli suunnitellut. *”I feel so terribly angry because I don't learn Finnish so soon that I would like to learn!”* (Julia, 23 vuotta, Itä-Eurooppa). Hän oli jo kotimaassaan opiskellut suomen kieltä yliopistossa, josta syystä motivaatio oppia suomea nopeasti ja hyvin oli erityisen suuri. Haastatelllessani Juliaa kävi ilmi, että hän käytti suomen kieltä melko sujuvasti. Silti hän totesi, että kadulla kulkiessaan ja kuunnellessaan suomalaisten puhetta *”minä en ymmärrä yhtään mitään, joskus minä ymmärrän pari sanoja, mutta en koko lauseita”* (Julia, 23 vuotta, Itä-Eurooppa).

Jotkut saattavat pärjätä Suomessa ilman kielitaitoaakin. He ovat usein vanhuksia, jotka eivät enää välttämättä kykene oppimaan uutta kieltä. Selviytyminen Suomessa ilman suomenkielen taitoa on mahdollista silloin, kun läheiseen tuttavapiiriin kuuluu suomea taitavia maanmiehiä. Tuttavien tulkkausapua tarvitaan etenkin virastoissa ja kaavakkeiden täytössä. *”Enemmistö on inkeriläisiä ja ovat ikäisiä ja heille on vaikea oppia kieltä. Vaikka he kuinka opettelevat ja ovat ahkeria, niin ei pysy kieli. Ja siksi he tarvitsevat, totta kai tulkkausta, jos menevät johonkin: terveyskeskukseen tai hoitavat asioita viranomaisien kanssa. Ja jos on jokin ongelma ihan siellä, niin minä menen ihan sinne tulkkaamaan”* (Natalia, 53 vuotta, Itä-Eurooppa).

Kielen oppimisen myötä maahanmuuttajat saavat rohkeutta erilaisten tilanteiden hoitoon, eikä hän enää välttämättä tunne itseään niin ulkopuoliseksi kuin ennen. Joskus saattaa käydä myös niin, että kielen opettelu saattaa tuntua turhautavalta. Eric kertoi, että *“I took a six months course to learn Finnish in Brussels, but it is hardly enough to learn Finnish because it is so terribly difficult. It is not only difficult. The biggest problem with Finnish is that there are no connections to other languages. There is absolutely nothing you have ever heard or nothing that you can connect to this word and that word”* (Eric, 46 vuotta, Länsi-Eurooppa).

Joillekin maahanmuuttajille suomen kieli saattaa tuntua eksoottiselta kieleltä. Se ei ole yleisesti tunnettu kieli maailmalla ja sen puhujia on vähän. Lähtömaassa aloitettu kielen opiskelu saattaa tuntua hankalalta, koska kielen puhumista siellä ei välttämättä pääse harjoittelemaan. Suomeen tullessa ilmenee uusi ongelma; ihmiset puhuvat murretta tai puhekieltä lyhentämällä sanoja. Lähtömaassa opitut suomen kielen alkeet menettävät merkityksensä, koska tavallisen kansan puhuma kieli kuulostaa aivan erilaiselta kuin oppikirjan suomi. *And then you always say ‘mä’ and ‘sä’ – and I have learned the words ‘minä’ and ‘sinä’* (Paul, 28 vuotta, Afrikka). Puhuttu kieli koettiin siis aivan erilaiseksi kuin kirjakieli.

Kokemuksia suomalaisista tavoista maahanmuuttajien kertomana

Suomalaisia väitetään puhumattomaksi kansaksi. Suomalainen ei turhia jaarittele ja sanoo asiansa vasta sitten, kun on jotakin sanottavaa. Small talkia ei juurikaan harjoiteta. Maahanmuuttajat kokevat tämän toisinaan epämiellyttävänä asiana. Heistä on outoa, että suomalaisten ilmekään ei värähdä, vaikka heille kertoisi kuinka merkityksellisen asian. Small talkia saatetaan Suomessa käyttää hiljaisuuden torjuntaan esimerkiksi sellaisissa tilanteissa, joissa ollaan tuntemattoman kanssa lähekkäin rajatussa tilassa (Salo-Lee 1998, 26). Haastateltavieni mielestä suomalaiset ovat kuitenkin hyvin ystävällisiä ja auttavaisia. Monelle maahanmuuttajalle avun pyytämisen kynnys on korkea. Haastateltavien mielestä suomalainen ei välttämättä tarjoa herkästi apua, mutta antaa sitä heti pyydettyä. Kommunikointi suomea oudolla korostuksella puhuvan maahanmuuttajan kanssa saattaa tuntua

suomalaisesta toisinaan vaikealta. Kommunikointi ja small talkin puhuminen puolin ja toisin helpottaisi molempien sopeutumista.

Maahanmuuttaja ei välttämättä halua suomalais-tua täysin eikä sellainen ole edes mahdollistakaan. Yhtenä ongelmana sopeutumiselle saattaa olla suomalaisten ja maahanmuuttajien erilainen perhe- ja yksilökäsitys, jossa on erotettu toisistaan individuaalisuutta korostavat yksilökulttuurit ja perhettä ja sukua korostavat yhteisökulttuurit. Suomalaista perhettä ja kulttuuria kuvaa yksinpärjäämisen mentaliteetti, itse-kuri ja hillitty käyttäytyminen. Perhe on ydinperhe, jossa vanhukset asuvat yleensä perheestä erillään eikä heillä siten ole yleensä osaa perheen arjessa. (Puusaa-ri 1998, 22–23.) Yhteisökulttuurille taas on ominaista omasta perheestä ja suvusta huolehtiminen niin, että puolustetaan perheen kunniaa ja vältetään häpeää. Näissä yhteisöissä on tavallista kolmen sukupolven perhemallit.

Suomalaisten tavat saattavat vaikuttaa ainakin aluksi maahanmuuttajien silmissä jopa epäystävällisiltä. Suomalainen reagoi hitaasti, on usein harvasanainen ja tarvitsee tilaa ympärilleen. Liian innokkaasti lähestyvät maahanmuuttajat saatetaan kokea ahdistavaksi (Bremer, koulutus 17.11.2009). Näin ei kuitenkaan välttämättä ole, sillä myös suomalainen käy läpi sopeutumisprosessia kohdatessaan maahanmuuttajia. Maahanmuuttajilta edellytetäänkin ainoastaan kärsivällisyyttä, jos he haluavat saada suomalaisista ystäviä. Suomalaisten tapojen ymmärtäminen saattaa joskus herättää myös hilpeyttä.

Kysyin haastateltaviltani suomalaisten alkoholin käytöstä. *“Sure you can speak English! But I can’t understand why you must drink so much alcohol! When you have drunk a lot – ou nou, you hug and speak a lot and everything...it’s so funny. I don’t drink alcohol at all”* (Paul, 28 vuotta, Afrikka). Paulia tuntui lähinnä huvittavan tämä alkoholikeskustelu. Hän ei uskonnollisen vakaumuksensa takia käytä itse alkoholia. Hän ihmetteli myös suuresti suomalaista yksilökulttuuria. Hän tulee yhteisökulttuurissa, missä kaikki jaetaan ja kaikki tehdään yhdessä. Tätä hän havainnollisti kertomalla ruokailukulttuuristaan kotimaassaan Afrikassa *“I lived in countryside far from cities. We always share everything and do everything together. We eat rice from the same pot with fingers...many hours...and we talk and laugh. We do everything together!”* (Paul, 28 vuotta, Afrikka).

Maria ilmaisi kantansa suomalaisten alkoholin käytöstä varsin selväsanaisesti. ”*Suomalaisesta juomakulttuurista en tykkää yhtään! Jotenkin en ymmärrä sitä ollenkaan. Totta kai Venäjällä juodaan varmaan kaikista kulttuureista eniten, mutta ei niin että tullaan humalaan. Venäjälläkin olen liikkunut sellaisissa porukoissa, joissa ei juoda juodakseen vaan seurustellakseen*” (Maria, 24 vuotta, Itä-Eurooppa). Suomalaisten alkoholin käyttö yhtäältä huvittaa, toisaalta ihmetyttää. Maahanmuuttaja ei ole omassa kotimaassaan välttämättä törmännyt tapaan käyttää alkoholia humalahakuisesti.

Monet muutkin tavat saattavat kummastuttaa. Sopeutuminen onkin paljolti tasapainottelua uuden ja vanhan välillä. Maahanmuuttaja omaksuu suomalaisia tapoja, muuttaa niitä ehkä omaan tarkoituksenmukaisempaan muotoonsa ja yhdistelee niitä oman kulttuurinsa tapojen kanssa. Asenteeltaan avoimet ja kompromisseihin kykenevät sopeutuvat muita helpommin (Bremer, koulutus 17.11.2009). Joihinkin ärsyttäviltäkin tuntuviin tapoihin on vain joskus pakko sopeutua.

Kohti uutta – entistä unohtamatta

Olen pohtinut artikkelissani seitsemän Porissa asuvan maahanmuuttajan kautta suomenkielen oppimisesta ja sen merkityksestä kotoutumiselle. Haastatelimani maahanmuuttajia yhdisti kaksi asiaa: halu oppia suomen kieltä ja oppia elämään suomalaisten keskuudessa. Heillä on tarve oppia suomalaisia tapoja ja oppia kulttuurimme koodisto. Sopeutumisprosessissa on tärkeää suunnitella tulevaa ja asettaa itselleen tavoitteita. Kielen oppimisen suhteen on oltava kärsivällinen. Aikaisemmin opittuja tapoja ja käsitteitä ei voi muuttaa hetkessä. Kaikilla haastateltavillani oli selkeät ja realistiset tavoitteet oppimisen suhteen. Innokkainta, mutta samalla kärsimättömintä haastateltavaani Juliaa evästin suomalaisella sanonnalla ”*Ei kukaan ole seppä syntyessään*”. Hän opetti sanonnan heti ja oli iloinen oppiessaan jotakin uutta. Kenelläkään haastateltavista ei puuttunut innokkuutta uuden oppimisen ja haastateltavillani tuntui olevan vilpitön halu auttaa muita samassa tilanteessa olevia. Tietoa ja kokemusta jaetaan toisille auliisti ja verkostot toimivat hyvin.

Pitempään täällä asuneet ovat oppineet hyvin suomen kieltä, eivätkä epäröi sitä käyttää. He ovat pys-

tyneet yhdistämään entisen kotimaansa kulttuurisia piirteitä suomalaiseen kulttuuriin ja eritoten satakuntalaiseen kulttuuriin. Maahanmuuttajan elämässä voidaan puhua kohtaamisista – sopeutumisprosessissa kohdataan jatkuvasti uusia vaiheita, palataan ehkä välillä vähän taaksepäin ja jatketaan taas eteenpäin. Kohdataan uutta ja opitaan uutta sekä koko ajan myös yritetään säilyttää omaa etnistä kulttuuria.

Parhaimmassa tapauksessa maahanmuuttajien ja valtaväestön tavat kohtaavat positiivisesti ja rakentavasti. Kumpikin oppii toiseltaan uutta ja pystyy yhdistämään hyviä puolia ja ehkä karsimaan huonoja puolia. Maahanmuuttaja tiedostaa oman vanhan kulttuurinsa kirkkaammin vieraassa ympäristössä. Jotkut kulttuurinpiirteet saattavat nousta jopa tärkeämmiksi ja merkityksellisimmiksi uudessa kulttuurissa. Olin Satakunnan Monikulttuuriyhdistyksen järjestämässä koulutuksessa 4.3.2009 teemalla ”Hyvinvointi perheessä”. Siellä kouluttaja Anita Novitsky Väestöliitosta totesi, että ”*kulttuurinvälisen vuorovaikutuksen suurin haaste ei ole vieraan kulttuurin tuntemus, vaan oman kulttuurin tuntemus ja sen vaikutuksen tiedostaminen omassa ajattelussa ja käyttäytymisessä*”. Tässä piilee totuuden siemen, sillä jotta oppisimme tuntemaan toisemme, on meidän opittava ensin tuntemaan itsemme.

Haastateltavani olivat kaikki yksimielisiä siitä, että kielen oppiminen on tärkeä, ellei jopa tärkein sopeutumista edistävä seikka. Kielen opiskelu on aloitettava alkeista, mikä joskus tuntuu turhauttavalta, koska kieli on heidän mielestään vaikea, eikä yhtymäkohtia muihin kieliin ole. Vähemmän aikaa Porissa olleet puhuvat keskenään mieluiten englantia, koska keskustelun käyminen suomeksi tuottaa vielä suuria vaikeuksia.

Kauemmin maassa asuneet haastateltavani osavat käyttää suomen kieltä vaivattomasti ja pystyvät olemaan apuna kieltä taitamattomille. Suomen kielen oppiminen innostaa sen käyttämiseen ja valaa uskoa myös niille, jotka ovat vasta aloittamassa kielen omaksumista. Aistin maahanmuuttajapiireissä selkeää ja aitoa välittämistä toisista. Olen kaiken aikaa toiminut myös osallistuvana havannoijana, sillä osallistuessani maahanmuuttajuutta ja pakolaisuutta käsitteleviin koulutuksiin ja tapahtumiin, olen toiminut myös tarkkailijana. Tähän liittyy tutkimuksen kannalta hedelmällisen tiedon haaliminen sekä aito kiinnostus siihen, miten muut toimivat ja käyttäytyvät. Olen

myös oppinut arvostamaan ja kunnioittamaan sitä sinnikkyyttä, jota olen haastateltavieni keskuudessa tavannut. Rohkeus ja tahto oppia uutta ovat mielestäni tämän joukon yksi vahvimista piirteistä.

Miten he sitten kokevat sopeutumisprosessin? Vähemmän aikaa maassa olleet hakevat vielä omaa paikkaansa; opettelevat tapoja, kulttuuria ja eritoten kieltä. He ovat aloittaneet uuden elämän uudessa maassa uusien ihmisten keskuudessa. Jokainen heistä oli innokas luomaan uusia kontakteja niin maahanmuuttajien kuin valtaväestön keskuudessa, sillä heiltä ei ollut riittävää suomalaista tuttavaverkostoa – suomalaisia oli opittu tuntemaan vain virastoissa ja muissa palveluyrityksissä. He halusivat saada suomalaisia ystäviä, oppia tuntemaan tavallisen suomalaisen arkea ja ennen kaikkea – saada harjoitella suomen kielen puhumista. Monet tuntevat myös aika ajoin yksinäisyyttä, koska ystäväverkostoa ei ole riittävästi. Samankieliset ja samasta kulttuurista tulevat sakkautuvat helposti, ja se johtaa väistämättä kontaktien puuttumiseen niin valtaväestön kuin muista kulttuureista tulleiden kanssa.

Kauemmin täällä asuneet ovat jo vakiinnuttaneet paikkansa ja ystäväpiirinsä. He ovat jo tulleet osaksi valtaväestöä sekä käyneet sopeutumisprosessin läpi nousuineen ja laskuineen. He olivat tyytyväisiä elämäänsä – kotiinsa, kouluunsa ja työpaikkaansa. Heillä on ystäviä sekä valtaväestön että maahanmuuttajien keskuudessa, ja he pystyvät kommunikoimaan vaikeuksista suomen kielellä. Lukeminen tuottaa joskus aina hieman vaikeuksia, etenkin virallisissa teksteissä, mutta he eivät pelkää pyytää apua. Kielen opettelu jatkuu siis vielä.

Kansainvälisyys tulee korostumaan tulevaisuudessa. Kansoja yhdistyy ja rajojen merkitykset saatava häilyä. Työvoimaperäisen muuton ennustetaan lisääntyvän voimakkaasti, mikä taas puolestaan lisää monikulttuurisia parisuhteita. Kansat kohtaavat, ihmiset kohtaavat ja samalla myös eri kulttuurit kohtaavat. Parhaiten näissä kohtaamisissa pärjäävät ne, jotka katsovat maailmaa avoimin silmin ja miksei myös lämpimin sydämin.

En voi olla tähän loppuun lainaamatta erästä tekstinpätkää 135 vuoden takaa. Sakari Topelius ei varmaan ymmärtänyt Maamme kirjaa kirjoittaessaan, kuinka ajankohtaisena hänen kirjoitustaan voidaan edelleen pitää:

”Kaikki suuret ja mahtavat kansakunnat ovat tällä tavalla saaneet alkunsa useista kansallisuuksista,

jotka ovat ensin olleet toisilleen vieraita. Yhteinen isänmaa ja pitkälliset, yhteiset elämänvaiheet ovat ne yhdeksi yhdistäneet. Ei ole yhtään kansaa sukuperältään niin sekoittumatonta, ettei sen esi-isissä olisi vierasta verta; eikä kieltäkään niin puhdasta, ettei se olisi sanoja muilta lainannut. Jumalan viisas tahto on, että kansojen alituisesti tulee jotakin toisiltaan oppia” (Topelius 1960, 17).

Lähteet

Painetut lähteet:

- Puusaari, Hille: Suomeen kotiutuminen: maahanmuuttajan opas. Helsinki: SMS-tuotanto, 1994.
 Sintonen, Teppo: *Etninen identiteetti ja narratiivisuus: Kanadan suomalaiset miehet elämänsä kertojina*. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto, 1999.
 Topelius, Sakari: *Maamme kirja*. WSOY. Helsinki, 1960.
 Tuomi-Nikula, Outi: *Saksansuomalaiset. Tutkimus syntyperäisten suomalaisten akkulturaatiosta Saksan liittotasavallassa ja Länsi-Berliinissä*. SKS. Helsinki, 1989.

Painamattomat lähteet:

- Hyvinvointi perheessä – tuloksellisuus työssä. Koulutus WinNovan ammattiopistossa 4.3.2010. Kouluttajana Anita Novitsky Väestöliitosta Helsingistä.
 Maahanmuuton vaikutus perheen hyvinvointiin. Koulutus Satakunnan Monikulttuuriyhdistyksessä 17.11.2009. Kouluttajana Leena Bremer Suomen Mielenterveysseurasta Helsingistä.

Aluekeskus muuttaa ja keskittyy tutkimustoimintaan

Markku Mattila

Siirtolaisuusinstituutin Pohjanmaan aluekeskus aloitti toimintansa syksyllä 1994. Keskus perustettiin Etelä-Pohjanmaalla sijainneeseen Peräseinäjoen kuntaan. Toimipaikan valintaan vaikutti kaksi seikkaa. Ensinnä Peräseinäjoki oli vanhan Amerikan-siirtolaisuuden ydinaluetta. Toisaalta Peräseinäjoen kunta oli halukas rahoittamaan toimintaa. Esimerkiksi toimitilat ja työvoiman palkkarahat tulivat kunnalta.

Aluekeskus profiloitui aluksi 1800-luvun loppupuolella alkaneeseen suureen Amerikkaan siirtolaisuuteen, jota koskevaa materiaalia ja esineistöä kerättiin. Tavoitteena oli myös siirtolaisuuteen keskittyvän museon perustaminen. Työkenttä kuitenkin laveni ja mukaan tulivat muuallekin suuntautunut siirtolaisuus sekä maan sisäinen muuttoliike. Tästä toimintakentän laajentumisesta kertoo vaikkapa siirtolaisuusaiheisen kirjoituskilpailun *Siirtolaisuusmuistot talteen järjestäminen vuonna 1998 tai Etelä-Pohjanmaalla käynnissä ollut muuttoliikettä luodannut tutkimus (1999)*. Näin aluekeskuksesta oli tullut muuttoliikkeitä tutkiva ja dokumentoiva laitos, jolla oli myös vahva intressi näyttely- ja museaaliseen toimintaan.

Peräseinäjoen kunta liitettiin Seinäjoen kaupunkiin vuoden 2005 alussa. Tämä johti siihen, että keväällä 2007 aluekeskuksesta solmittiin uusi sopimus kaupungin ja Siirtolaisuusinstituutin välille. Sovittiin, että Seinäjoen kaupunki tarjoaa toiminnalle tilat, ja instituutti ottaa vastatakseen henkilökunnan palkkauksen. Siirtolaisuusmuseohanke siirtyi Seinäjoen museotoimelle eli osaksi Etelä-Pohjanmaan maakuntamuseota.

Aluekeskuksen toiminta suuntautui selvemmin kohden muuttoliikkeiden tutkimusta ja dokumentointia sekä niihin liittyvää asiakaspalvelua. Tähän liittyen aluekeskuksen arkistokokoelma ja kirjasto ovat tutkijoiden ja alan harrastajien vapaassa käytössä.

Aluekeskuksen toimintaan ja asemaan vaikuttaa myös eräs aluekeskuksesta itsestään riippumaton seikka – nimittäin Seinäjoen kaupungin kohoaminen akateemiseksi keskuksiksi. Vuoden 2004 alussa kaupunkiin perustettiin viiden yliopiston voimin¹ yliopis-

tokeskus, joka nykyisellään on noin 90 asiantuntijan monitieteellinen yhteisö. Yliopistokeskuksen yhteydessä toimii vuonna 1999 perustettu Etelä-Pohjanmaan tutkimusverkosto EPANET, jossa tällä hetkellä on 17 määräraikaista tutkimusprofessuuria. Kun mukaan lasketaan vielä Seinäjoen ammattikorkeakoulu, merkitsee tämä merkittävän akateemisen keskittymän syntyä Seinäjoen kampusalueelle.

Koska aluekeskuksen tulevaisuuden päätoiminta liittyy tutkimukseen, on selvää, että aluekeskuksen luonnollinen sijoituspaikka olisi Seinäjoen kampusalue. Asiaan vaikuttaa myös se, että Peräseinäjoella sijainnut toimipaikka on auttamattomasti liian etäällä tutkimusyhteisöistä. Siten yhteydenpidot alan kollegoihin ja opiskelijoihin ovat turhan kaukana.

Siirtolaisuusinstituutin aluekeskus vahvistaisi olennaisesti yliopistokeskuksen muuttoliikeosaamista. Samoin aluekeskuksen kirjasto ja arkisto tarjoaisivat materiaalia ja toimintamahdollisuuksia yliopistokeskuksen, ammattikorkeakoulun, aikuiskoulutuksen sekä kunnan koululaitoksen opiskelijoille.

Siirtolaisuusinstituutin edustajat ovat käyneet neuvotteluja Seinäjoen kaupungin kanssa uudesta sijaintipaikasta keväästä 2010 alkaen. Neuvottelujen tuloksena kaupungin kanssa on päästy alustavaan yhteisymmärrykseen muutosta. Tavoitteena on, että muutto toteutuisi kevään 2011 kuluessa.

Siirtolaisuusinstituutin aluekeskus on muuttoliikkeiden ja etnisten suhteiden tutkimus- ja dokumentaatiolaitos, jonka toimialueena on kulttuurinen Pohjanmaa eli ”vanha Vaasan lääni”. Toiminnallisena ajankänteenä on historia, nykyhetki ja tulevaisuus. Vaikka aluekeskus jatkossa keskittyykin tutkimustoimintaan, on sillä tulevaisuudessakin elävä yhteys myös Seinäjoella sijaitsevaan Etelä-Pohjanmaan maakuntamuseoon.

¹ Mukana ovat Helsingin yliopisto, Sibelius-Akatemia, Tampereen teknillinen yliopisto, Tampereen yliopisto ja Vaasan yliopisto.

Luvaton siirtolainen, paperiton, unohdettu, näkymätön... Paperittomat-kirjan kirjoittaneen Kaisa Viitanen haastattelu ja Olgan tarina

Ismo Söderling

Kantaväestö mielellään asettaa maahanmuuttajat ”paremmuusjärjestykseen”. Ei liene yllätys, että suomalaiset suosivat maahanmuuttajina mielipiteissään eniten pohjoismaisia naapureitaan. Vastaavasti mitä kauempaa tulija on, sitä vähäisempi saattaa kantaväestön kannatus olla. Tiedämme myös sen, että maahanmuuttajat tai etniset ryhmät itsekin asettavat erilaisia hierarkioita keskuudessaan. Maahanmuuttajista heikoimmilla ovat ilman dokumentteja saapuneet maahanmuuttajat. Heistä käytetään erilaisia nimiä laittomuus-leiman lisäksi. Puhutaan paperittomista, unohdetuista, näkymättömistä (Viitanen ja Tähjä 2010, 5). Dokumentoimattomien maahanmuuttajien määrä vaihtelee maittain: ilmeisesti Kaliforniassa heitä on 5–7 miljoonaa, Kreikassa noin miljoona (vrt. HS 9.1.2011). Suomessa heitä lienee muutama sata.

Toimittaja Kaisa Viitanen (viereisessä kuvassa oik.) ja valokuvaaja Katja Tähjä (kuvassa vas.) julkaisivat syksyllä 2010 laajaa mainetta saaneen kirjan sa ’Paperittomat’. He kävivät useissa EU-maissa seuraamassa paperittomien siirtolaisten arkea. Esitin sähköpostilla tammikuussa 2010 tukun kysymyksiä Kaisa Viitaselle. Seuraavassa hänen vastauksensa. Julkaisemme myös kirjassa esitetyn Olga Askerovan tarinan tekijöiden luvalla. Kertomus on Kaisa Viitanen valitsema.

Miten sait ajatuksen kirjan tekemisestä? Ja nimenomaan paperittomista?

Paperittomat oli vielä kaksi ja puoli vuotta minulle aivan tuntematon aihe. Työskenneltyäni toimittajana 10 vuotta lähdin vuorotteluvapaan viettoon suosikkikau-punkiini Amsterdamiin. Aikeenani oli unohtaa kirjoittaminen. Kun vapaa-aikaa oli, ilmoittaudivin vapaaehtoistyötä välittävään toimistoon ja kerroin olevani kiinnostunut ihmisoikeuksista ja siirtolaisuudesta.

Minulle ehdotettiin työtä yhdessä Hollannin vanhimmista kansalaisjärjestöistä, nimeltä ASKV. Siellä

työskenteli paljon vapaaehtoisia juristeja, jotka koettivat auttaa kielteisen turvapaikkapäätöksen saaneita, mielenterveysvaikutuksista kärsiviä paperittomia ja naisia, joilla on lapsia.

Järjestö vuokraa muutamia asuntoja ja tarjoaa niitä paperittomien hätämajoitukseksi, yleensä puoleksi vuodeksi kerrallaan. He tarvitsivat vapaaehtoista, joka käy säännöllisesti tapaamassa paperittomia ja kuuntelee, jos ongelmia ilmenee. Niinpä löysin itseni Amsterdamin lähiöstä, Biljmeristä.

Tutustuin sudanilaiseen Blessiin, joka oli asunut Hollannissa jo 10 vuotta ilman lupaa. Hän oli viimeisillään raskaana ja juuri saanut huoneen ASKV:n soluhuoneistosta. Aloin metsästä hänelle vauvantarvikkeita, koska paperittomana Bless ei ollut oikeutettu synnytystä edeltävään terveydenhuoltoon ja oli rutiinköyhä. Tutustuin naiseen, monet heistä olivat Afrikasta. Monen lapset kävivät koulussa eikä heistä olisi arvannut, ettei heitä virallisesti ole Euroopassa olemassa. He eivät kuulu rekistereihin.

Kun ystäväni ja kollegani Katja Tähjä Suomesta tuli lomailemaan luokseni, vein hänet lähioh. Hän sai syliinsä Blessin nelipäiväisen Vivian-vauvan. Se oli hänelle voimakas kokemus. Valokuvaaja tajusi katsovansa näkymättömiä ihmisiä. Hän sai idean teh-

dä heistä näkyviä, saada suomalaiset ja eurooppalaiset huomaamaan tämän varjokansan, joka kanssamme Euroopassa elää.

Alkuun hankkeen piti olla Katjan kuvausprojekti. Minähän olin kirjoitustauolla. Lupasin kierrellä mukana, aikaa kun oli. Mutta kun aloimme tutustua ihmisiin paremmin ja kuulla heidän uskomattomasta elämästään, oli pakko kaivaa kynä ja nauhuri esiin. Tajusin, että nämä ihmiset voivat kertoa meille jotain aivan uutta eurooppalaisesta siirtolaisuudesta ja globaalista muuttoliikkeestä. Nämä ihmiset eivät koskaan saa ääntään kuuluviin eivätkä he halua kasvojaan esiin, koska julkinen esiintyminen voi olla luvattomasti maassa olevalle ihmiselle kohtalokasta.

Miten löysit eri ihmiset?

Se olikin toimittajaurani vaikein tehtävä. Useamman kerran olimme luovuttamassa. Aloimme epäillä, että saatamme ihmiset liian isoon vaaraan. Ja niin moni kieltäytyi.

Mutta jatkoimme, ja saimme lopulta 21 tarinaa paperittomilta ja heidän perheiltään seitsemästä maasta. Se vei puolitoista vuotta.

Kirjan ensimmäisen miehen, West Chkan, tapasin vahingossa jo ennen työn alkua. Olin Katjan kanssa Ilosaarirockissa kesällä 2008 ja sen jälkitunnelmissa aloin jutella baarissa nigerialaisen miehen kanssa. Kerroin edellistalven Malin reissustani ja juttua riitti. Olin muuttamassa Amsterdamiin ja vaihdoimme sähköpostiosoitteet. Syksyn aikana Westiltä tuli alakuloinen viesti: hän oli saanut toisen kielteisen turvapaikkapäätöksen ja karkotusmääräyksen. Vastasin, että sääli, ettei West asu Hollannissa, koska uusi työpaikkani auttoi juuri hänenlaisiaan.

Suomessa vastaavaa toimintaa on niukasti. Kun talvella tulin käymään Suomessa, ehdotin Westille tapaamista ja kerroin kirjastamme. Hän luotti minuun ja suostui tulemaan Katjan keittiöön ensimmäiseen haastatteluun. Siitä alkoi seurantavaihe, joka päättyi seuraavana kesänä, kun West karkotettiin Nigeriaan. Sen jälkeen seurasimme hänen suomalaista tyttöystävää Elinaa, joka oli raskaana. Westin ja Elinan Viljo-poika syntyi joulukuussa 2009. West ei ole tähän päivään mennessä nähnyt poikaansa, vaikka perhe on yrittänyt saada lupa-asioita kuntoon kohta kaksi vuotta. Se kerroo paljon Suomen maahanmuuttoviranomaisista.

Kun matkustimme ulkomaille, koetimme saada mahdollisimman paljon tietoa etukäteen maan erityispiirteistä paperittomien kohtelussa. Olimme yhteydessä kansalaisjärjestöihin, joiden kautta saimme välillä hyviä kontakteja paperittomiin. Parhaiten meitä auttoi Maailman lääkärit -järjestö, joka löysi meille ihmisiä Lontoosta ja Tukholmasta. Monen järjestön henkilöstö oli täysin ylikuormittunut paperittomien auttamisessa, eikä heillä ollut voimia kohdata toimittajia. Ymmärsimme sen hyvin. Saimme kontakteja myös ystävien ja sattumien kautta. Nyt kun kirja on valmis, tajuan miten hyvää onnea meillä on ollutkaan saadessamme niin kattavan valikoiman paperittomien arjen eri puolia kuvaavia tarinoita.

Toisin kuin usein luullaan, paperittomat eivät ole yhtenäinen ryhmä. Me halusimme välittää siirtolaisten keskinäisen erilaisuuden myös lukijoille.

Oliko jokin paperittomien ”laji” sellainen, josta kuulit, mutta et löytänyt tai tavoittanut (esimerkiksi ikääntyneet paperittomat)?

On varmasti montakin. Ihmistyyppejä kuin yhtä paljon kuin meissä Euroopan virallisissakin asukkaissa. Meille tärkein tietolähde oli Picum, Brysselissä sijaitseva tutkimus- ja koordinoitioorganisaatio (Platform for International Cooperation on Undocumented Migrants). Picumin asiantuntijoita kuunnellessa ja heidän erinomaisia tutkimusraportteja ahmiessamme tajusimme, miten paljon erilaisia ihmisiä putoaakaan paperittomuuteen. Median kautta syntyy usein käsitys, että luvattomat siirtolaiset saapuvat Eurooppaan veneillä Afrikasta tai Turkin vuoristosta Kreikkaan.

Se on itse asiassa harhaluulo. Vain pieni vähemmistö paperittomiksi päätyvistä ihmisistä ylittää rajan laittomasti. Suurin osa tulee Eurooppaan laillisin paperein, joko turistina tai työ- tai opiskeluviiusumilla. Kun viisumi menee umpeen, he jäävät maahan salaa. Se on useimpien paperittomien tarina. Joukossa on toki myös paljon muita syitä, esim. kielteisen turvapaikkapäätöksen saaneita sekä salakuljettajan avulla maahan tulleita, tuttavien passilla saapuneita jne.

Meillä ei ole kirjassa yhtään seksityöläistä eikä varsinaista väkivaltaisen ihmiskaupan uhria. Ne ovat yleisessä keskustelussa usein eniten esiin tuotuja paperittomia. Vanhuksiakaan meillä ei ole, ikähaitarimme loppuu 50-vuotiaaseen. Etsimme pitkään aasia-

laisia naisia. Suomesta olisimme mielellämme löytäneet aasialaisen, koska heitä on enemmän kuin ennen. Mutta onni ei ollut puolellamme, eivätkä naiset uskaltaaneet avautua. Eli monelle muulle dokumentaristille riittää vielä työskätkä. Tarinoita on paljon, kunhan joku uskaltaa kertoa.

Miten eri maiden kohtelu poikkeaa paperittomien kohtelussa – vai poikkeako?

Valtavasti. Vaikka Euroopan unioni pyrkii yhtenäiseen siirtolaisuuspolitiikkaan, jokaisella maalla on omat käytäntönsä. EU keskittyy lähinnä turvallisuuspolitiikkaan ja on luonut surkeasti toimivan Dublin II -asetuksen, jonka perusteella ihmisiä palautellaan siihen Euroopan maahan, jonne he ovat ensin saapuneet ja jonne heidän sormenjälkensä ovat päätyneet. Sen takia paperittomat turvapaikanhakijat joutuvat usein kierteseen, joka vie heidät kerta toisensa jälkeen Kreikkaan. Tapasimme ihmisiä, jotka EU-maiden poliisit olivat tuoneet viisikin kertaa pohjoisemmista maista Kreikkaan. Kreikan ylikuormittunut tilanne on surkea: ihmiset elävät kadulla ja rasismi voimistuu.

Meitä kiinnosti tietää, miten paperittomien arki sujuu eri maissa. Pääseekö sairastunut hoitoon? Voiko paperittoman perheen lapsi käydä koulua? Miten työmarkkinat toimivat paperittomien kannalta? Miten poliisi käyttäytyy paperittomia kohtaan?

Espanjassa kaikki paperittomat saavat terveydenhuoltoa. Suomessa ei kukaan. Hollannissa kaikki lapset oleskeluluvasta riippumatta pääsevät kouluun ja opettajilla on vaitiolovelvollisuus. Ranskassa poliisi on hakenut koulusta karkotettavien perheiden lapsia.

Saksassa opettajat ja lääkärit on lailla velvoitettu ilmiantamaan paperittomat oppilaat ja potilaat. Italiassa lääkärit nousivat vastarintaan ilmiantolakia vastaan - ja lakia muutettiin. Nyt lääkärit saavat hoitaa paperittomia.

Myös maiden sisällä on paljon alueellisia eroja ja yksilön tahdosta usein riippuu, saako paperiton inhimillistä kohtelua, vai soittaako hän poliisille. Paperiton ei koskaan voi luottaa, että vastassa oleva työntekijä on hänen puolellaan. Siksi moni välttää lääkäriin menoa viimeiseen asti, terveytensä kustannuksella.

Myös poliisi suhtautuu hyvin monin tavoin. Belgiassa paperittomat ovat vaatineet oikeuksiansa ää-

nekkäästi mielenosoituksilla ja vallaten kirkkoja ja yliopistonkin. He uskaltavat puhua ongelmistaan televisiossa ja omilla kasvoillaan. Suomessa paperittomat eivät uskalla tulla esiin, koska poliisi käyttää enemmän aikaa heidän etsimiseensä ja kiinniottoonsa.

Ammattiyhdistysliikkeillä on paljon valtaa. Ruotsissa ammattiyhdistysväki on päättänyt ottaa paperittomat riveihinsä ja alkanut puolustaa luvottomasti maassa olevien oikeuksia palkkaan ja reiluihin työoloihin. Se on vaikuttanut: riistopalkkaa maksaneet työnantajat ovat joutuneet maksamaan hyvitystä ja ryhdistäytymään. Suomessa ay-väki ei vielä tiedä, kuinka toimia paperittomien suhteen. Paperittomien määrässä on suuria eroja. Suomessa heitä arvioidaan olevan vain muutamia satoja. Ruotsissa kymmeniä tuhansia. Euroopassa heitä on miljoonia.

Edelliseen liittyen: onko Suomessa paperittomia paljonkin?

Joitakin satoja, kuitenkin alle tuhat. Poliisilla on tästä erilainen arvio, mutta se on väärä. Poliisin mukaan Suomessa on noin 7 000 paperitonta, mutta luku johtuu tilastointivirheestä. Kun ihminen anoo turvapaikkaa sisämaan poliisiasemalla (ei rajalla), poliisi merkitsee hänet laittomaksi maahantulijaksi, vaikka käytännössä turvapaikkaa anoessaan ihminen saa laillisen luvan odottaa maassa asiansa käsittelyä. Siten suurin osa poliisin laittomina siirtolaisina pitämistä ihmisistä on turvapaikanhakijoita.

Miten Suomessa asuvat paperittomat – mahdollisesti – poikkeavat muiden maiden vastaavista?

Suomessa ei ole paperittomia perheitä. Koululaitos ei ole vielä kohdannut paperittomia oppilaita. Lähi-vuosina sekin tilanne voi olla edessä. Suomessa paperittomat ovat enemmän oman onnensa nojassa kuin muualla, koska Suomessa ei ole järjestöjä, jotka auttavat heitä. Pro-tukipiste oli pitkään ainoa taho, joka tarjosi terveydenhuoltoa paperittomille, mutta ainoastaan prostituoiduille. Maaliskuussa Helsingissä Diakonissalaitoksen johtamana aloittanut Global Clinic ja sen 30 vapaaehtoislääkäriä tulevat todelliseen tarpeeseen. Saa tosin nähdä, uskaltavatko paperittomat

poliisin pelossa hakeutua sen luo. Julkinen sektori ei tunnista paperittomia eikä tarjoa heille apua.

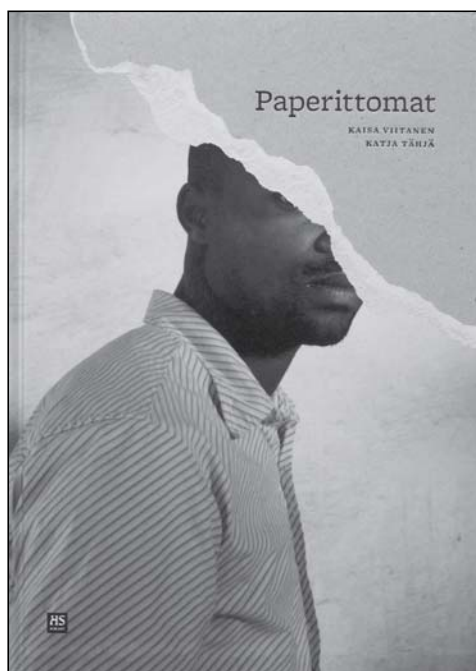
Enemmän silti näen yhtäläisyyksiä Suomessa ja muissa maissa asuvien paperittomien välillä: jatkuva kiinni jäämisen ja karkotuksen pelko hallitsee jokais-ta hetkeä. Se hankaloittaa tulevaisuuden suunnittelua ja aiheuttaa stressiä sekä unettomuutta. Itseluottamus laskee ja elämä tuntuu usein toivottomalta.

Entä viranomaistoimintamme täällä Suomessa? Tapautuvatko asiat pelisääntöjen mukaan? Entä kirkon tai sosiaalityön rooli?

Uskon, että Suomessa tähän asti vain maahanmuuttoviranomaiset ja poliisi on miettinyt koko kysymystä. Muut viranomaiset ovat vasta havahtumassa koko ihmisryhmään. Kirkko auttaa paperittomia, mutta se on kovin byrokraattinen taho. Usein ihminen tarvitsisi hätämajoitusta tai neuvontaa, kirkolla menee aikaa oikean tahon etsimiseen ja moraalikysymystenpohdintaan, usein viikkoja, jolloin avun tarvitsija on jo muualla.

Voidaanko paperittomien elämään vaikuttaa (ylenen armahdus, salassapitovelvollisuuden lisääminen tms.)?

Paperittomien elämään voi vaikuttaa paljon, jos halua on. Lääkäri ei ole poliisi. Opettajakaan ei ole poliisi. Se pitäisi aina muistaa. Yhteiskunta tekee lakeja, mutta yksilöt voivat kohdata ihmisen ihmisenä. Luvattoman siirtolaisen auttaminen ei ole laitonta. Itse uskon tiedon lisäämiseen. Ennakkoluulot syntyvät tietämättömyydestä. Moni suomalainen ei tunne yhtäkään ulkomaalaista, saati luvattomasti maassa olevaa ihmistä. Mediasta saa helposti käsityksen, että luvattomasti maassa oleskeleva ihminen on rikollinen. Koko termi *laiton siirtolainen* on syrjivä. Se luo ennakkoluuloja ja leimaa koko ihmisryhmän rikolliseksi. Siksi me puhumme paperittomista.

Maassa ilman lupaa oleskelu on rike, mutta se ei tee kenestäkään laitonta. Teko voi olla laillinen tai laitton, ihminen ei koskaan. Teimme kirjan, jotta toisimme esiin ihmiset ilmiön takana. Jokaisen tarina on erilainen. Kun lukee kirjan, pelot hälvenevät ja empatia nousee esiin. Me EU-passin haltijat emme usein ymmärrä etuoikeutettua asemaamme.

Aiotko jatkaa teemasta kirjoittamista, eli mitä teet seuraavaksi?

Kyllä. Irtisanouduin kirjahankkeen kuluessa vakituisesta työstäni ja olen nyt freelancer. Asun osittain Amsterdamissa ja kirjoitan suomalaisiin lehtiin. Seuraan paperittomien tilannetta ja olen palannut vapaaehtoisuustyöhön. Seuraava kirjahanke on suunnitteilla, sekin liittyy siirtolaisuuteen.

Nyt teemme parhaamme saadaksemme *Paperittomat*-kirjan julkaistuksi englanniksi, kenties muillakin kielillä.

Kirjan ilmestymisen aikaan syksyllä järjestimme Helsingin keskustassa kolmeviikkoisen tapahtuman *Paperittomien olohuone*. Lasipalatsin aukiolla oli ilmainen valokuvanäyttely piilossa elävistä ihmisistä. Aukion laidalla oli tila, jonka sisustimme paperittomien lainaamalla patjoilla, vilteillä ja

tyynyillä. Idean saimme Brysselissä näkemästämme paperittomien valtaamasta kirkosta.

Näytimme paperittomien elämästä kertovia dokumenttielokuvia ja soitimme paperittomien puheista kertovaa ääniteosta. Teatteriohjaaja Elina Izarra teki kirjan pohjalta näytelmän *Ihminen ilman lupaa*, joka keräsi ilta toisensa jälkeen salin täyteen väkeä.

Yritämme nyt viedä tapahtumaa ja näyttelyä kiertueelle Eurooppaan. Eli apurahoja anotaan nyt kii-vaasti. Aiomme etsiä paperittomia taitelijoita ja aktivisteja joukkoomme, koska muualla heitä on enemmän. Haluaisimme eurooppalaiset asettuvan hetkeksi paperittoman asemaan. Meidän mielestämme ihmis-arvo ei saisi riippua lupapaperista.

Olgan tarina **(Paperittomat-kirjan sivuilta 34-35)** **Olga Askerova, 30**

Kotoisin Azerbaidžanista, asuu nyt Amsterdamissa.

Tyttäreni Elisabeth on nelivuotias, ja poikani Alexander täyttää kohta kaksi. Pojan koko elämän ajan olemme olleet kodittomia. Juuri nyt meillä on kolme väliaikaista osoitetta, joissa vietämme kaksi yötä viikossa kerrallaan: pidempään ei kukaan jaksaa meteliämme.

Useimmiten päädyimme itäamsterdamilaiseen vuokra-asuntoon. Se on kamala virtsalta haiseva läävä. Siinä asuu hermostunut, mutta hyväntahtoinen skitsofreenikko, joka pitää ovia auki asunnottomille alkoholisteille ja aineidenkäyttäjille. Silloin kun me tulemme, hän ei onneksi ota muita sisään.

Aikaisemmin yritin siivota ja sisustaa huoneistoa, mutta lopetin, kun aina tullessamme asunto oli karmessa kunnossa. Päivällä voimme oleilla erään turkkilaisen perheen asunnossa. He ovat itse silloin töissä, ja me saamme peseytyä heidän ihanassa kylpyammeessaan, ja lapset voivat leikkiä puhtaalla lattialla.

Kaikki aikani ja voimani kuluvat kodin ja ruuan etsimisessä. Torilta voi sulkemisaikaan saada hyvää syötävää. Muutamasta ruokakaupasta saan pois heittävät vihannekset. On vain oltava oikeassa paikassa oikeaan aikaan. En todellakaan ajatellut, että elämästäni tulisi tällaista. Minulla on yliopistotutkinto, osaan viittä kieltä ja pystyisin antamaan tälle maalle niin paljon, jos se haluaisi ottaa panokseni vastaan.

Kasvoin perheen ainoana lapsena Azerbaidžanin pääkaupungissa Bakussa. Isäni työskenteli öljyinsinöörinä, äitini oli lääkäri. Olin viisivuotias, kun isä sai siirron ulkomaille. Asuimme viisi vuotta köyhässä Romaniassa, sitten vauraammassa Bulgariassa. Kansainvälisissä kouluissa opin englantia, kesälomat vietimme Turkissa. Kun palasimme Azerbaidžaniin, olin 13-vuotias enkä enää sopeutunut sikäläiseen yleiseen nöyrän tytön rooliin.

Pääsin Bakun Western Universityyn opiskelemaan valtio-oppia. Anoin heti stipendiä ulkomaille ja sainkin kutsut Kaliforniaan ja Texasiin. Isä suositteli öljykontaktiansa takia Texasin A&M –yliopistoa. Sain viisumin ja lähdin. Se oli elämäni onnellisinta aikaa: vihdoinkin minut hyväksyttiin tasavertaisena. Opiskelupiireissä kukaan ei hyljeksinyt minua, vaikka minulla oli todettu adhd-oireyhtymä.

Löysin avarakatseisen hippiyhteisön. Etsin rajojani ja luulin parin vuoden ajan olevani lesbo. Valmistuin antropologian kandidaatiksi ja palasin kesäksi Bakuun.

Alkoi ahdistaa pelkkä ajatuskin, että sinne olisi pitänyt jäädä, ja anoin sosiaaliantropologian maisteriohjelman Lontooseen. Lontoon University of Collegessta avautui paikka, ja viisuminkin sain ennen syksyä.

Tein Lontoossa kovasti töitä ja valmistuin vuodessa. Minulla oli kahden vuoden opiskelijaviisumi, enkä halunnut vielä mennä kotiin. Lähdin kavereiden kanssa Amsterdamiin juhlimaan maisterinpaperitani.

Ihastuin suvaitsevaiseen ja ihmisoikeuksia kunnioittavaan Hollantiin. Bailasimme ja poltimme pilveä coffee shopeissa. Niuwemarktin Happy House –baarissa tapasin hollantilaisen muusikko-puuseppämiehen. Se oli rakkautta ensi silmäyksellä. Palasin vain hakemaan tavarani.

Mies oli tyypillinen anarkisti: hän asui vallatuissa taloissa ja vastusti kaikin tavoin valtion kontrollia. Lumouduin täysin hänen ehdottomuudestaan, enkä arvannut, että siitä koituisi minulle vielä harmia. Kuvittelin saavani Hollannista helposti työperusteisen oleskeluluvan. Lähettelin työhakemuksia ja sain kiinnostavia työtarjouksia, esimerkiksi päällikkötehtäviä henkilöstöhallinnossa yli 3 000 euron kuukausipalkalla. Ilmoitin palaavani asiaan heti, kun paperini olisivat kunnossa.

Kävin Bakussa vanhempieni luona. Kun he kuuliivat, että seurustelin ei-muslimin kanssa, he raivostuivat. Isä oli jo suunnitellut minun avioituvan kotimaassa.

Vanhemmat hakkasivat minut ja pitivät lukkojen takana monta päivää. Lopulta pääsin pakoon ja lensin Hollantiin.

Kului vuosi, ja oleskelulupani meni umpeen. Olin maassa laittomasti, eikä kukaan enää halunnut palkata minua. Kuulin, että Kreikassa paperit saa helpommin. Muutimme sinne. Hollantilaisena mieheni ei olisi tarvinnut kuin rekisteröityä asukkaaksi Ateenan kaupunkiin, ja minä olisin hänen avopuolisonaan saanut oleskeluluvan koko Schengen-alueelle. Umpimielinen mieheni ei kuitenkaan saanut sitä aikaiseksi. Yritin loppuun asti ymmärtää hänen onttoja perustelujaan, kunnes kahdeksan kuukautta myöhemmin palasimme Amsterdamiin.

Tulin raskaaksi ja aloin olla epätoivoinen. Se sai minut tekemään pahimman virheeni: anoin Hollannista turvapaikkaa.

Koska miehelläni ei ollut virallista osoitetta, minun piti lain mukaan muuttaa vastaanottokeskukseen. Jouduin asumaan useassa osoitteessa eri puolilla maata, koska keskuksset ovat yleensä kaukana Amsterdamista. Tyttäreni syntyi keskuksessa asuessani.

Kävin junalla tapaamassa miestäni. Arjen hankaluus alkoi nakertaa suhdettamme, mutta tulini toisen kerran raskaaksi.

EU-maan kansalainen voi hankkia paperittomalle oleskeluluvan rekisteröitymällä suhteeseen hänen kanssaan. Olimme yrittäneet sitä monta kertaa, mutta vanhentunut passini ei kuulemma kelvannut. Lopulta löysimme Amsterdamin kaupungintalolta kapinallishenkisen hipin, joka halusi auttaa meitä ja merkitsi meidät aviopariksi kaupungin kirjoihin.

Olin riemuissani ja kuvittelin saavani paperit saman tien. En tiennyt, että mieheni olisi pitänyt ansaita vähintään 1 200 euroa, jotta hän olisi lain puolesta ollut kykenevä elättämään minut. Mieheni tulot jäivät huimasti sen alle, enkä minä saanut papereita. Masennuin ja kadotin ruokahaluni.

Kolme kuukautta ennen synnytystä mieheni jätti minut. Jouduin kuukaudeksi sairaalaan, ja poikani syntyi kaksi kuukautta etuajassa. Onneksi turvapaikan hakijan terveystarkastukseni oli vielä voimassa, muuten olisin joutunut maksamaan keskoshoidosta 50 000 euroa. Lopulta sain kielteisen turvapaikkapäätöksen: minun pitäisi lähteä pois maasta.

Kaksi viime vuotta olemme siis olleet kodittomia ja eläneet maan alla.

Olen yrittänyt löytää edullisia vuokra-asuntoja, mutta tähän mennessä olemme joutuneet joka kerta lähtemään, kun vuokraisännät ovat alkaneet ehdotella vuokran maksamista seksillä.

Teen kaikkeni, jotta lapset eivät tajuaisi, miten huonosti meillä menee. Pidän aina lupaukseni ja koetan tehdä heidän kanssaan jotain kivaa. Askartelemme synttärrikortteja puistoissa ja käymme katsomassa ilmaisia näytelmiä. Lasten kanssa puhun hollantia.

Tytär käy koulussa, mutta en voi kuin toivoa, ettei hän ala kertoa elämästämme. Olen kiittollinen rehtorille, joka suostui ottamaan hänet, vaikka meillä ei ole virallista osoitetta. Hollannissa koulut eivät onneksi kerro oppilastietoja poliisille.

Jos poliisi saisi minut kiinni, minut palautettaisiin Azerbaidžaniin, jossa en ole asunut 13 vuoteen. Lapseni jäisivät tänne, koska he ovat Hollannin kansalaisia,

ja sosiaaliviranomaiset ottaisivat heidät huostaansa. Siksi pakoilen viranomaisia parhaan kykyeni mukaan.

Lasten isä ei ole enää elämässämme. Hän olisi voinut helposti järjestää lapsilisän, mutta minulta se ei käy ilman häntä. Lapsilla on Hollannin passit, mutta minun kanssani heillä ei ole kansalaisen oikeuksia. Olen niin stressaantunut paperien puutteesta, että terveyteni on heikentynyt. Tiedän, että adhd:n lisäksi minulla on reuma ja kaksisuuntainen mielialahäiriö. Poltan pilveä lievittääkseni reumakipua ja muistaakseni syödä. Olen usein niin stressaantunut, etten syö. Toisen raskauden aikana laihduin 42-kiloiseksi ja koko kroppa petti. Lasten takia minun on pidettävä itseni kunnossa.

Välillä tuntuu, että elän natsi-Saksassa. Koko ajan on varottava, etteivät väärät ihmiset saa tietää, että olen laittomasti maassa.

Haluaisin vain elää normaalia elämää, mutta tämä järjestelmä pakottaa ihmisen etsimään rikollisia väyliä, jotta hän selviytyy arjesta. Olen tehnyt kaikenlaisia pimeää työtä: pessyt hain hampaaita brasilialaiselle korutaiteilijalle ja leikannut laitonta marihuanaa ahdistavissa salakämpissä. Nykyään saan 60 euroa viikossa siivoamalla erään japanilaisperheen kotia.

Tein tulkin keikkoja Hollannin Amnestylle, koska osaan venäjää, azeria, bulgariaa, englantia, hollantia ja jonkun verran turkkia. Halusin auttaa ja ajattelin löytäväni työhön johtavia kontakteja. Erään keikan jälkeen työntekijät taas kiittelivät ja sanoivat, että ilman minua he joutuisivat maksamaan ammattilaiselle lähes satasten tuntipalkkaa. Se tuntui niin pahalta, etten enää ikinä mennyt sinne.

Olen kiertänyt kaikki Amsterdamin järjestöt. Saisin todennäköisesti enemmän apua, jos olisin prostituoitu. Seksityöläisten järjestö ei auttanut minua, koska en ole myynyt itseäni. Moni ihmettelee, miksen suostu siihen, jos kerran saisimme seksin hinnalla jonkinlaisen kodin. En vain kerta kaikkiaan pysty siihen.

Liityin Amsterdamin talonvaltaajiin, koska se tuntuu ainoalta mahdollisuudelta saada asunto. Käyn sunnuntaisissa valtauksissa, jotta jossain vaiheessa tulee meidän vuoromme saada vallattu huoneisto. Olin kuulunut porukkaan jo pitkään, kun valtausliikkeen vetäjä alkoi kovistella tarkoituspäätäni. Hän ei uskonut, että tämännäköinen jakkupukutyyppe ja kahden lapsen äiti voi oikeasti olla asunnon tarpeessa.

Hän uskoi vasta, kun läväytin oikeuspaperini hänen eteensä.

Tutkimustuloksia afrikkalaisten kiintiö-pakolaisten kotouttamisesta Pohjois-Englantiin indikaattoreiden valossa

Sirkka Komulainen

Vuosina 2005–2006 haastattelin liberialaisia ja kongolaisia Boltoniin, Pohjois-Englantiin sijoitettuja ja kiintiöpakolaisia osana maahanmuuttotutkijoiden ryhmää. Haastateltavat olivat Iso-Britanniassa pakolaisten uudelleenasuttamisohjelman piirissä (Gateway Protection Programme), jossa heille myönnettiin pysyvä oleskelulupa ja tarjottiin erityistukea 12 kuukauden ajaksi maahanmuutosta kotoutumista helpottamiseksi. Gateway-ohjelmassa oli mukana pakolaisia, jotka YK:n luokituksen mukaan tarvitsivat erityissuojelua. Tutkimuksen tarkoitus oli seurata ja arvioida kotoutumisprosessia pakolaisen näkökulmasta 18 kuukauden ajan.

Home Office on Iso-Britanniassa, Lontoossa sijaitseva hallituksen johtava laitos, jonka valvonta-alueina ovat maahanmuutto ja passit, huumeet, rikokset, terrorisminvastaisuus ja poliisi (<http://www.homeoffice.gov.uk/>).

Tutkimushanke tehtiin Home Officella Lontoossa maahanmuuttotutkimus- ja tilastopalveluosastolla (Immigration Research and Statistics Service). Artikkelissa tiivistän tutkimustulokset suomeksi. Alkuperäinen Home Officen tutkimusraportti *The Gateway Protection Programme: an evaluation; An overview of Immigration Research and Statistics (IRS) research exploring the integration of refugees resettled under the UK's Gateway Protection Programme in Sheffield, Bolton, Hull and Rochdale* (Evans & Murray, 2009) on saatavilla osoitteessa <http://rds.homeoffice.gov.uk/rds/pdfs/09/horr12c.pdf>.

Tutkimuskysymykset perustuivat integraatioindikaattoreihin. Integraatiolla on lukuisia määritelmiä. Tässä tutkimuksessa viitataan The Home Officen julkaisuun *Integration Matters: A National Strategy for Refugee Integration (2005)*, jossa integraatio määritellään seuraavasti: “Integraatio tapahtuu, kun pakolaisella on mahdollisuus:

- saavuttaa täysi potentiaalinsa brittiläisen yhteiskunnan jäsenenä, vaikuttamaan elinyhteisöönsä, ja
- käyttää palveluja, joihin hänellä on oikeus”.

Samassa julkaisussa integraatioindikaattorit ovat seuraavat:

- työllisyysaste
- saavutettu englanninkielen taso
- vapaaehtoistyötä tekevien pakolaisten määrä
- organisaatioissa mukana olevien pakolaisten määrä (paikallisryhmät ja yhteiskunta laajemmin, esimerkiksi harrastus- tai katsomusryhmät)
- niiden pakolaisten osuus, jotka tekevät ilmoituksen rotuun, kulttuuriin tai uskontoon liittyvästä häirinnästä
- niiden pakolaisten osuus, jotka hankkivat Iso-Britannian kansalaisuuden siinä vaiheessa, kun heillä ei ole siihen esteitä
- asumistukea saavien osuus
- tyytyväisten osuus lasten koulutukseen

Tutkimuksen laajuus ja menetelmät

Tutkimuksessa oli mukana neljä Liberiasta ja Kongosta saapunutta pakolaisryhmää, jotka oli sijoitettu Sheffieldiin, Boltoniin, Hulliin ja Rochdaleen Pohjois-Englannissa vuosina 2004 ja 2006. Lähes kaikki saapuneet aikuiset pakolaiset (53 miestä ja 76 naista) osallistuivat haastatteluihin. Seurannassa, johon sisältyi sekä pitkittäis- että poikittaistutkimusta ja useita luottamuksellisia haastattelukertoja pakolaisten kanssa, käytettiin sekä määrällisiä että laadullisia menetelmiä. Tutkimus noudatti eettisiä sääntöjä haastatteluille trauman kokeneiden osallistujien kanssa. Haastatteluissa käytettiin tarvittaessa tulkkipalveluja.

Tutkimustulokset

- Uudelleenasuttaminen oli erittäin toivottu ratkaisu kaikille pakolaisille.
- Pakolaisille tarjotun tiedon laatu parani sitä mukaa, kun uudelleenasuttamisohjelma vakiintui.

- Orientaatio-opetus ennen ja jälkeen maahanmuuttoa nähtiin hyödyllisenä. Toisaalta koettiin, että ei pitäisi ruokkia epärealistisia odotuksia työnsaantimahdollisuuksista tai perheenyhdistämisprosesseista.
- Asumisen taso oli suurimmaksi osaksi tyydyttävä. Naapuruston asukkaiden kanssa toimeen tulemisella oli avainasema tyytyväisyyden kannalta.
- Suurin osa haastatelluista eli toimeentulotuen varassa. Joillakin oli taloudellisia vaikeuksia esimerkiksi lämmityskulujen, viisumi- ja muiden matkustamiseen liittyvien dokumenttimaksujen, sekä sukulaisille Afrikkaan lähetettyjen raha-avustusten vuoksi.
- Englannin kielen opetukseen pääsy vaihteli eri ryhmien välillä. Englannin kielen taito kehittyi ajan kanssa, mutta sen puutteellisuus oli kriittinen este kotoutumiselle 18 kuukauteen asti maahanmuutosta erityisesti perheellisille naisille ja yleensä kongolaisille.
- Kaksi viidesosaa pakolaisista hakeutui aikuiskoulutukseen, joka vaihteli perustaitojen opetuksesta yliopistotutkintoihin. Suurin osa pakolaisista halusi jatkaa opintojaan. Edistystä hidastivat rahoituksen, ajan ja kielitaidon puute, sekä puutteellinen tieto kurssisisällöistä. Vähiten koulutukseen hakeutuivat perheelliset naiset.
- Työllistyminen oli pääongelma kaikille haastatelluille. Odotukset vastasivat maahanmuuttoa edeltävää koulutus- ja työtaustaa, mutta pakolaiset hakivat mitä tahansa työtä. 18 kuukauteen mennessä maahanmuutosta 1/8 ja 2/5 pakolaisista kustakin ryhmästä oli tehnyt jotakin työtä, mutta harva oli löytänyt pitempiketoista työtä. Lähes kaikki pakolaisten tekemä työ oli tilapäistä, matalapalkkaista ja vähän ammattitaitoa vaativaa sekä enimmäkseen vuokratyötä. Parhaat työnsaantimahdollisuudet sijaittivat Rochdalessa, johon keskeisenä syynä pidettiin erityistuen saantia työnvälityksessä. Useat naiset halusivat työllistyä, mutta työllistyivät huomattavasti vähemmän kuin miehet. Kaikissa ryhmissä tyypillisempiä esteitä työllistymiselle olivat kielitaidon, hyväksytyjen tutkintojen tai työkoemuksen puute.
- 18 kuukauden sisällä maahanmuutosta 1/5–1/3 pakolaisista kustakin ryhmästä oli tehnyt vapaaehtoistyötä enimmäkseen pakolaisjärjestöjen kautta. Vähiten vapaaehtoistyötä olivat tehneet perheelliset naiset.
- Kaikki haastatellut olivat rekisteröityneet 'omalääkärille' (general practitioner), ja useimmat terveysongelmista kärsineet olivat hakeneet lääkärin apua. Useimmat olivat tyytyväisiä saamiinsa terveydenhoitopalveluihin, mutta kielitaidon puute oli joillekin ongelma, varsinkin Hullin ja Rochdalen kongolaisille. Tulkkipalveluja ei ollut aina helposti saatavilla.
- Sosiaaliset verkostot: 1/4–2/5 talouksista oli tehnyt hakemuksen tuodakseen perheenjäseniä Iso-Britanniaan. Ystävyyssuhteet toisten Gateway -pakolaisten kanssa olivat keskeisiä. Uskonnolliset ryhmät mainittiin usein tärkeänä sosiaalisena yhteytenä laajempaan asuinympäristöön. Sosiaalityöntekijät olivat erityisen tärkeitä tukihenkilöitä.
- Turvallisuus ja elämisen vakaus olivat keskeisiä pakolaisten tyytyväisyyteen Iso-Britanniassa asumisen suhteen. Valitettavasti 1/4–1/2 pakolaisista oli kohdannut fyysistä tai verbaalista väkivaltaa, kaikkein eniten Boltonissa, jossa tapauksia oli myös ilmoitettu eniten poliisille. Jotkut pakolaiset Sheffieldissä ja Boltonissa olivat tämän vuoksi joutuneet vaihtamaan asuntoa.
- Boltonissa asuvilta pakolaisilta oli kysytty, haluaisivatko he hankkia Britannian kansalaisuuden. Vastausten mukaan halukkuutta ilmeni, mutta vastaajat eivät omasta mielestään omanneet riittävästi tietoa kansalaisoikeuksista ja -velvollisuuksista.
- Pakolaisilla oli jatkuva ongelma hyväksyttävien henkilöllisyystodistusten puuttuessa. Joidenkin osalta ongelma ratkesi, kun he suorittivat ajokortin.
- Lasten nähtiin kotoutuvan hyvin. Vaikka koulunkäynnissä ilmeni toisinaan ongelmia, niihin puututtiin kiitettävästi. Vanhemmilla oli huolta siitä, että lapset eivät jäisi jälkeen toisista oppilaisista.

Yhteenveto

Tulokset osoittivat, että pakolaiset olivat kaiken kaikkiaan tyytyväisiä ja aikoivat jäädä Iso-Britanniaan. Edistystä tapahtui integraatioindikaattoreiden mukaisesti, tosin vähiten perheellisten naisten osalta. Kaikissa ryhmissä tarvittiin huomattavasti lisäapua englannin kielen opetukseen ja työllistymiseen.

Tuloksista myös ilmeni, että seuranta tulisi jatkaa pitemmällä aikavälillä. Uutta tutkimusta kaivattiin myöhemmin toisenlaisista kulttuureista tulleiden

Gateway -pakolaisten kanssa. Pakolaisten näkökulman lisäksi haluttiin myös kuulla palveluntarjoajien ja Home Officen näkemyksiä Gateway -ohjelman parantamiseksi. Tämän lisäksi todettiin tarvetta parempaan dokumentointiin pakolaisten koulutus- ja työtaustasta sekä englannin kielitaidon kehityksestä.

Lähteet

Evans, O. & Murray, R. (2009) *The Gateway Protection Programme: an evaluation; An overview of Immigration Research and Statistics (IRS) research exploring the integration of refugees resettled under the UK's Gateway Protection Pro-*

gramme in Sheffield, Bolton, Hull and Rochdale. Research Report 12. London: Home Office. URL: <http://rds.homeoffice.gov.uk/rds/pdfs09/horr12c.pdf> Luettu 6.11.2010

Immigration and Nationality Directorate Corporate Communications (2005) *Integration Matters: A National Strategy for Refugee Integration* London: Home Office.

Kirjoittaja, Sirkka Komulainen, Ph.D. erikoistutkija Siirtolaisuusinstituutista analysoi ja raportoi laadulliset haastattelut Boltoniin sijoitettujen pakolaisten kanssa (6 kk maahanmuuton jälkeen), sekä haastatteli saman ryhmän pakolaisia 18 kk:n kuluttua maahanmuutosta.

Siirtolaisuusmuseon kuulumisia

Tellervo Lahti

Suomen Siirtolaisuusmuseon vuosi on alkanut erittäin työntäyteisenä. Meneillään on useita projekteja, joiden ohella EU-hankkeet antavat oman tärkeän leimansa päivittäiseen työhön.

Maailman Raittiin liittyviä kehittämishankkeita on kaksi. Ne kuuluvat Manner-Suomen maaseudun kehittämisohjelmaan 2007–2013. Australian ja USA:n rakennusprojektien jälkeen jatketaan voimallisesti Kanadan Saskatchewanin New Finlandista lahjoitetun lähes 120-vuotiaan Knuuttilan talon siirto- ja pystytysprojektia. Näiden ohella on meneillään kolmas Siirtolaisuusmuseon projektipäällikön vetämä ja edellä mainittujen kanssa samaan ohjelmaan kuuluva EU-hanke. Sen avulla ollaan hankkimassa Suomen Siirtolaisuusmuseolle välttämättömiä näyttely- ja koelmatiloja.

Hankkeen aikaansaamista varten perustettiin viime vuonna osuuskunta, jossa on Suomen Siirtolaisuusmuseon Tukiyhdistyksen lisäksi jäseninä paikallisia kulttuuri- ja matkailutahoja sekä valtakunnallisia Karjalan siirtolaisuuteen liittyviä yhteisöjä. Osuuskunta hankki omistukseensa entisen liikekiinteistön Peräseinäjoen keskustasta. Peräseinäjoen Kulttuuritaloksi nimettyyn rakennukseen on tulossa tiloja pysyville siirtolaisuuden historian ja nykypäivän näyttelyille. Samoin tulemme esittelemään viime sotien aikaista Karjalan siirtolaisuutta. Taloon sijoitetaan myös kokoelmien säilytys- ja käsittelytilat.

Rakennuksen remontointi on alkamassa, valmistaa tulee syksyyn mennessä. Näyttelytoiminta saataaneen mahdollisesti ainakin osittain alkuun kesän aikana eli tapahtumia talossa järjestetään jo remontin aikana. Kulttuuritalolta Siirtolaisuusmuseon toiseen kohteeseen, Maailman Raitille, on 2 km:n pituinen suora tie.

Heikinpäivä Amerikan malliin

Vuoden 2011 ensimmäinen yleisötapahtuma Maailman Raitilla oli lauantaina 29.1, kun Heikinpäivää vietettiin Amerikan malliin. USA:n Michiganin

Hancockin esimerkin mukainen tapahtuma järjestettiin nyt toista kertaa. Heikinpäivää vietetään suomalaisten suojeluspyhimyksen, piispa Henrikin (St. Henrik) muistolle. Samanaikaisesti juhlietaan suomalaisen kansanperinteen mukaista talven selän taittumista. Tuona ajankohtana myös karhu kääntää kylkeään.

Peräseinäjoen Maailman Raitilla oli tarjolla ponijalua ja liukumäkiä lapsille sekä varttuneemmille saappaanheittoa ja hanurimusiikkia. Makkaraa paistettiin luonnollisesti Hakalan talon takkatulen ääressä. Vuoden Heikkikin valittiin. Vuoden Heikiltä edellytetään huomattavia ansioita Peräseinäjoen ja Kalajärven matkailun edistämiseksi. Yhdessä paikallislehden kanssa pyydettiin seudun asukkailta ehdotuksia palkittavaksi. Lopullisen päätöksen teki raati, joka päättyi samaan henkilöön kun ylivoimaisesti suurin osa yleisöstäkin.

Vuoden Heikiksi kruunattiin Kalajärven matkailun edistämiseksi pitkään vaikuttanut Aarre Kulmala. Hän on jo vuosia ollut vetäjänä myös paikallisessa matkailuyrittäjien yhteiselimessä, Seinäjoen Matkailuyrittäjissä. Vuoden Heikki 2011 kuljetettiin viireän hevosen vetämänä Maailman Raitilta Ravintola Kalajärven markille, olipa reessä tilaa vielä osalle yleisöstäkin.

Lapset monikulttuurisessa Suomessa -seminaari Helsingin Säätytalolla 19.11.2010

Lasten oikeuksien päivää vietetään 20.11. kaikkialla maailmassa. YK:n lapsen oikeuksien sopimuksen hyväksymisen kunniaksi. Lasten oikeuksien sopimus hyväksyttiin 20.11. 1989. Lasten oikeuksien päivän tarkoituksena on tuoda esille kyseistä sopimusta sekä herättää laajempaa keskustelua lasten hyvinvointiin liittyvistä kysymyksistä kaikkialla maailmassa. (www.unicef.fi/lapsen_oikeuksien_paiva, 24.11.2010.)

Lapset monikulttuurisessa Suomessa-seminaarin järjestivät yhteistyössä Sisäasiainministeriön sisäisen turvallisuuden ohjelma, Kaupunkien turvallisuus, lasten, nuorten ja perheiden hyvinvoinnin politiikkaohjelma sekä Suomen Unicef.

Tänä vuonna Lasten oikeuksien päivän teemana oli Lasten yhdenvertaisuus ja monikulttuurisuus. Teemalla haluttiin korostaa kaikille lapsille kuuluvia perusoikeuksia, kuten yhdenvertaisuutta ja oikeutta syntymätodistukseen. Ministeri Thors kertoi, kuinka monet lapset jäävät ilman syntymätodistusta ja menettävät tämän takia oikeuden peruspalveluihin sekä altistuvat ihmiskaupalle.

Seminaarin avauksen jälkeen näimme Maapallovideoesityksen, joka on Samaa maata – videokilpailun voittaja vuodelta 2008. Samaa maata on nuorille suunnattu vuosittain järjestettävä, rasismiin vastainen kilpailu, jossa nuoret saavat oman äänensä kuuluviin. Nuoret saavat myös itse äänestää parasta videoesitystä. Maapallo-videoesityksen ovat tehneet Filmfly-työryhmänä Dana Ramirez, Zyron Paro, Mira Björkbacka ja Hamy Ramezan Helsingistä. Videossaan tekijät pohivat samanlaisuutta, miten määrittelemme olevamme samaa maata? Olemmeko samaa maata ainoastaan ollessamme samanlaisia tai jos olemme syntyneet samassa maassa? Lopulta he keksivät kaikkia keskustelun osapuolia miellyttävän ratkaisun, koko maapallo on samaa maata, olemme kansallisuudesta ja etnisyydestä riippumatta samanlaisia ja siten samaa maata.

Maapallo-videoesityksen jälkeen vuorossa oli tutkijoiden ja monikulttuuristen lapsien kanssa toimivien henkilöiden puheenvuoroja. Ensimmäisessä puheenvuorossa Helsingin yliopiston tutkija Lotta Haikola

pohti ”meidän” määrittelyä monikulttuuristen lasten, osallisuuden sekä erottautumisen kannalta. Hän toi esille, kuinka suomalaiset usein ajattelevat pakolaisen rikkovan Suomessa asuvien samankaltaisuutta ja korosti, kuinka taas monikulttuuriset lapset ja nuoret haluavat erottua suomalaisista. Lapset eivät ole väri-sokeita kulttuurien suhteen, kuten aikuiset usein ajattelevat, vaan he määrittelevät etenkin itseään omien juuriensa kautta.

Terveiden ja hyvinvoinninlaitoksen tutkija Jaana Markkula kertoi puolestaan aiheesta Monikulttuurinen kaupunki: lasten ja nuorten ääni ainekirjoituksista kansalliseen ohjelmaan. Neljän koulun lapset ja nuoret olivat saaneet kirjoittaa aiheista Lapsella ja nuorella turvallinen arki monikulttuurisessa kaupungissa tai Lapselle ja nuorelle turvallinen suuri kaupunki. Näiden aineiden pohjalta suunniteltiin Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen Turvallisuusohjelma. Lasten tuomia epäkohtia kaupungissa olivat päihteiden ongelmakäyttö, liikennesääntöjen rikkominen ja kiusaaminen.

Lasten monikulttuurisuuden jokapäiväisessä elämässään kohtaavien toimijoiden puheenvuorot esittivät Helsingin Keinutien ala-asteen koulun rehtori Timo Mustonen sekä Helsingin Kannelmäen nuorisotalon nuoriso-ohjaaja Sabasy ”Sabi” Ndiaye. He pohtivat nuorten näkökulmasta monikulttuurisuuden tukemista jokapäiväisessä elämässä.

Timo Mustonen painotti perheiden ja koulun yhteistyötä sekä lasten osallisuutta monikulttuurisuuden tukemisessa. Kehittämisen arvoiseksi kokemukseksi nousi monikulttuurisuuskuraattori, henkilö, joka kotouttaisi monikulttuurisen perheen Suomen koulun tavolle.

Nuoriso-ohjaaja Sabasy Ndiaye kertoi hyväksi havaituista toiminnoista monikulttuuristen nuorten tukemiseksi. Esimerkiksi Nuorisoasiankeskus käyttää kulttuuritulkkkeja, jotka kääntävät kaikki keskuksen lomakkeet ja tiedotteet nuorten omille kielille, jolloin tieto menee helpommin perille ja saavuttaa myös niitä nuoria, jotka eivät ole tietoisia keskuksen toiminnoista. Haasteena nuorten tukemisessa Ndiaye toi esille

nuorten täysi-ikäistymisen, jonka jälkeen Nuorisoasiainkeskuksen toimintaan ei enää pääse mukaan. Tämä pudottaa yhä ohjausta tarvitsevat nuoret pois tuen piiristä.

Seminaarin paneelissa keskusteltiin nuorten monikulttuurisesta arjesta ja siitä, miten monikulttuurista Suomea voitaisiin kehittää. Paneelissa keskustellessa olivat Väestöliiton monikulttuurisuusasioiden päällikkö Anne Alitolppa-Niitamo, Opetus- ja kulttuuriministeriön suunnittelija Mikko Cortes-Telléz, Somaliopiskelijoiden yhdistyksen puheenjohtaja Abdirizak Hagi, Ehjä ry:n toiminnanjohtaja Kai Laitinen sekä Espoon kaupungin maahanmuuttajatyön koordinaattori Leena Oksanen. Paneelin puheenjohtajana toimi Sisäasiainministeriön neuvotteleva virkamies Meri-Sisko Eskola.

Keskustelussa nousi vahvimpana esille maahanmuuttajille suunnattujen palveluiden puutteellisuus sekä maahanmuuttajien huonot tiedot olemassa olevista palveluista. Maahanmuuttajien voimavaroina taas nähtiin perhe sekä järjestöjen palvelut. Suomen monikulttuurisuuden kehittämisen edistämiseksi nähtiin muun muassa joustavampi kotouttamisjärjes-

telmä, peruskoulutus kaikenikäisille sekä asenteisiin vaikuttaminen.

Seminaarin lopuksi Suomen Unicef jakoi Lapsen oikeuksien vaikuttaja-tunnustuksen seitsemättä kertaa. Palkinnon jakoi Unicefin Itä-Euroopan ja Keski-Aasian alueellisen toimiston apulaisjohtaja Kirsi Madi. Tänä vuonna palkinnon ansaitsi Nuorisohanke Myrsky, joka tarjoaa elämyksiä nuorille taiteen kautta.

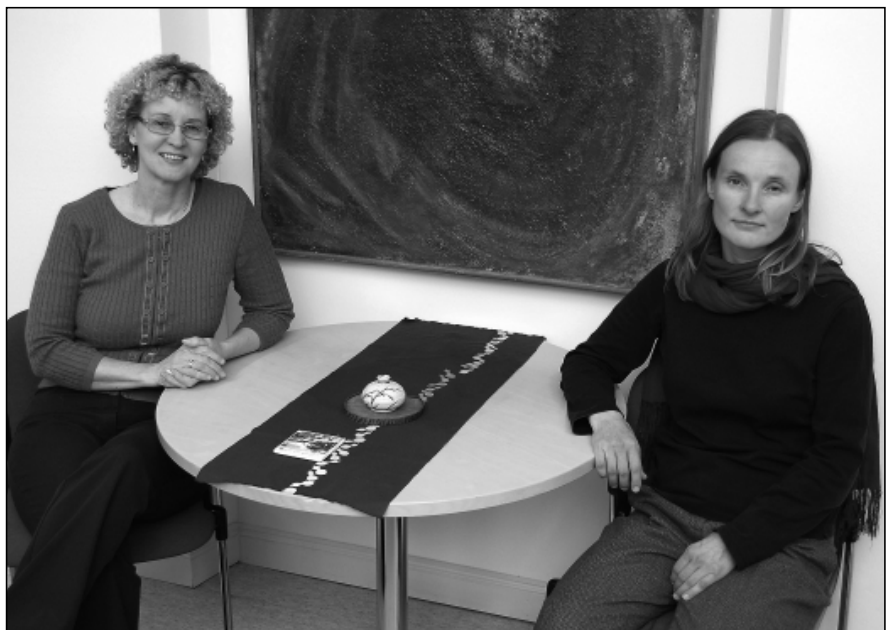
Seminaarin lopuksi nautimme järjestöjen materiaaleihin tutustumisesta sekä hyvästä kahvista. Seminaarin parasta antia olivat nuorten omat äänet monikulttuurisuuden hyväksymisen puolesta. Nuoret oppivat aikuisilta heidän asenteensa, tämän takia nuoret ovat voimattomia suvaitsemattomuuden edessä. Useimmiten nuoret eivät ymmärrä, mistä toisen ihmisen suvaitsemattomuus häntä kohtaan johtuu ja onko hän tehnyt jotain väärin.

Johanna Malmi ja Päivi Uotila

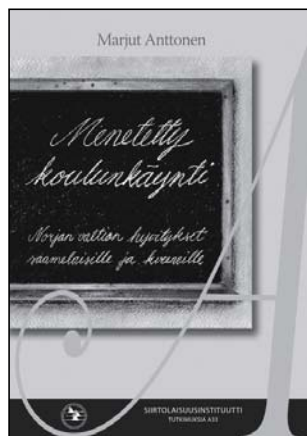
Johanna ja Päivi ovat opiskelijoita Turun yliopistossa ja Turun AMK:ssa ja olivat seminaarin ajankohtana harjoittelussa Siirtolaisuusinstituutissa.

MEV-seminaari Siirtolaisuusinstituutissa 1.12.2010

Muuttoliikkeenjaetnisyystutkimuksen (MEV)-seminaari pidettiin Siirtolaisuusinstituutissa 1.12.2010. FT, tulosalueen johtaja Kielo Brewis (kuvassa vas.), Maahanmuuttovirasto, kertoi Euroopan muuttoliikeverkostosta. Vastaava asiantuntija Irma Garam, CIMO, esitelmöi teemasta "Vieraskieliset ohjelmat ja ulkomaalaiset opiskelijat suomalaisissa korkeakouluissa". (Kuva: Jouni Korkiasaari).

Kirja-arvosteluja

Marjut Anttonen: Menetetty koulunkäynti. Norjan valtion hyvitykset suomalaisille ja kveeneille. Siirtolaisuusinstituutin tutkimuksia A33. Painosalama Oy, Turku. 141 s. ISBN 978-952-5889-01-7. ISSN 0356-9659.

Suomalaiset ovat muuttaneet kaikkialle maailmaan – tuskinpa on sellaista kolkkaa, mihin ei maanmiehiämme ja -naisiamme olisi asettunut asumaan paremman elämän toivossa. Tunemme hyvin Pohjois-Amerikkaan suuntautuneen muuttoliikkeen taustat, samoin Ruotsiin ja vaikkapa Australiaan suuntautuneet muutot on kohtuullisen kattavasti dokumentoitu. Yllättävää kyllä, moneen maahan suuntautunut muutto odottaa vielä lisävalaistustaan. Tästä olkoon yhtenä esimerkkinä Pohjois-Norjaan Ruijan alueelle suuntautunut muutto. Vaikka lukumääräisesti muuttoa ei voi pitää ns. suurena muuttona, muodostavat suomalaiset (”kveenit”) Pohjois-Norjan asukkaista huomattavan osan. Norja oli 1800-luvulla tärkeä muuttokohde jo siksin, että meri antoi aina ”viljaa” kotimaassaan nälästä kärsineille suomalaisille.

Suomalaisten kohtalo oli joutua rankan norjalais-tamispolitiikan kohteeksi aivan viime vuosikymmenille asti. Äidinkielen puhuminen oli kielletty, suomalaista kirjallisuutta ja sanomalehtiä ei saanut julkaista. Tässä suhteessa on oikeutettua puhua vaiennetusta kansasta. Tässä yhteydessä on syytä painottaa, että samankaltaisen kohtelun koki moni muukin vähemmistöryhmä Norjassa.

Tohtori Marjut Anttonen tutkimus ”Menetetty koulunkäynti. Norjan valtion hyvitykset saamelaisille ja kveeneille” on tärkeä selvitys Norjan valtion politiikassa tapahtuneesta täyskäännöksestä. Vuosituhannen vaihteessa maassa säädettiin laki, joka salli norjalais-tamispolitiikan kohteeksi joutuneille oikeuden haakea hyvitystä kokemistaan menetyksistä. Tässä suh-

teessa norjalaisten menettely on poikkeava, samalla sitä voidaan pitää reiluna tunnustuksena siitä, että isäntämaa ei aina kohdellut oikeudenmukaisesti maassa asuvia vähemmistöjä.

Anttonen kirja jakaantuu seitsemään päälukuun. Kirjan sisältö on jäntevä, ja työ etenee hyvin tekijän hallinnassa. Anttonen on tutkijanuransa aikana perehtynyt syvällisesti Pohjois-Norjan suomalaisten kohtaloihin, ja tämä näkyy varmuutena hänen tekstissään: teksti etenee tekijän ehdoilla.

Marjut Anttonen on viimeisessä eli seitsemännessä luvussa hyvin kiteyttänyt saamansa tutkimukselliset löydökset. Ote on enemmänkin pohdiskeleva kuin tiukan tieteellinen:

”Kysymys syllisyydestä kytkeytyy myös viime vuosikymmeninä eri puolille maailmaa virinneeseen keskusteluun erilaisten alkuperäiskansojen, vähemmistöjen ja pienryhmien oikeudesta omaan historiaan. Heillä on tarpeensa, halunsa ja oikeutensa saada kertoa historiansa omasta näkökulmastaan, ja tämä tarve on jatkuvasti kasvanut”. (Anttonen 2010, 102)

Toki Suomessakin on hyvityksenomaisia tekoja tehty. Tästä olkoon esimerkkinä Anttonen mainitsema saamelaisien kallojen palautus Inarin Hautuumaasaareen vuonna 1995. Kallot oli tutkimustarkoituksissa viety Helsinkiin 1900-luvun alussa (Anttonen 2010, 103).

Missä määrin meillä suomalaisilla on norjalaisten menettelystä opittavaa, sitä voi kukin pohtia kirjaa lukiessaan. On hyvin tiedossamme, että romanilasten pakkosijoittamiset lastenkoteihin jatkuivat Suomessa vielä 1960-luvulla. Samoihin aikoihin saamelaisemme saivat ensimmäiset aapisensa. Anttonen mukaan Pohjois-Suomessa sotien jälkeen vallinnutta tilannetta voidaan verrata Norjan vastaavaan muun muassa koulujen asuntolasysteemin osalta.

Kirjansa lopuksi Anttonen esittää haastavan, mutta mielenkiintoisen kysymyksen potentiaalisesta hyvityksen paikasta. *”Mistä voimme tietää, ettei kasvava sukupolvi jossain vaiheessa tulevaisuudessa aseta meidän sukupolveamme vastuuseen siitä, että heidän kohtalokseen tuli viettää lapsuuden arkipäivät suurimmaksi osaksi päiväkodissa?”.* (Anttonen 2010, 111–112).

Onneksi minua ei kylmää tämä pohdinta. Ainoa lapsemme vietti suuren osan lapsuudestaan päiväko-

dissa – kuten nykyisin hänen kolme lastaan. Vaikka traumaa ei ole jäänyt, avaa Marjut Anttonen hyvityskeskustelulle mielenkiintoisia ja tarpeellisia teemoja.

Kokonaisuutena ottaen kirja on sujuva ja helppolukuinen huolimatta vaikeasta temasta. Kirjaa voi surutta suositella lukiolaisista yliopistoväelle.

Ismo Söderling

Synberg, Kari, Muuttoliike Syrjä-Venäjällä. Tapaustutkimus Kirovskista, Apatiitista ja Nelidovosta. Publications of the University of Eastern Finland, Dissertations in Social Sciences and Business Studies 8. Joensuu 2010. 379 s. ISBN (nid.): 1798-5749. ISSN (nid.): 978-952-61-0203-0.

Kari Synbergin väitöskirja Syrjä-Venäjän muuttoliikkeestä on harvinainen, sillä suomalaisten toimesta on tehty vähän muuttoliiketutkimusta naapurimaastamme Venäjältä. Kari Synbergin aihevalinta on muuttoliike- ja aluetutkimuksen kannalta tärkeä, ja hän tuo väitöskirjassaan runsaasti uutta, ennen analysoimatonta tietoa. Tekijällä on ollut myös erinomaiset mahdollisuudet toteuttaa tutkimuksensa, sillä hän on työskennellyt aikaisemmin Venäjällä. Hänellä on siten laajoja ja tieteellisen tutkimuksen toteuttamisen kannalta tärkeitä kontakteja tutkimusalueilla. Venäjän kielen taito on mahdollistanut tutkijan tutustumisen suoraan primääriaineistoon, kuten tilastoihin, arkistoihin ja kirjallisuuteen. Tiedot ovat siten ensikäden tietoja, ja siten tiedon oikeellisuus on myös turvattu.

Väitöskirjan rakenne on looginen: asiat etenevät selkeästi, ja tutkija osoittaa osaamisensa eri luvuissa. Alussa esitetään tutkimusasetelma ja viisi keskeistä tutkimustehtävää (s. 23–24). Tämän jälkeen tuodaan syvällisesti esille keskeiset käsitelmärittelut sekä muuttoliikkeisiin suoraan ja välillisesti vaikuttavat determinantit. Determinantti onkin tutkijan mukaan yksi työn keskeisimmistä käsitteistä, ja tämä ilmenee myös analyysiosiossa.

Väitöskirjassa on useita kaaviokuvia, ja ne helpottavat lukijaa ymmärtämään eri asioiden yhteyksiä. Tapaustutkimusalueet esitellään monipuolisesti, ja tekijä

hakee eroja sekä yhtäläisyyksiä niin Murmanskin alueella sijaitseville Kirovskille ja Apatiitille kuin Tverin alueella sijaitseville Nelidovon ja Lihoslavin kaupunkeille. Viimeksi mainitulle on tehty tutkimuksessa empiirinen osa-analyysi opiskelijakyselyn muodossa. Muille alueille väitöskirjassa on tehty sekä asukas- että opiskelijakyselyt. Tekijällä on tutkimusmateriaalina myös valokuvia, jotka ovat havainnollistavia. Tapaustutkimusalueista on vielä erityinen lukunsa viisi, joka tuo syvempää tietoa tapaustutkimusalueiden väestönkehityksestä, työssäkäynnistä ja taloudesta.

Kari Synberg on tuonut esiin keskeisiä teorioita – myös muuttoliiketeorioiden yhdistelmämallit on esitetty ansiokkaasti. Tutkija toteaa, ettei muuttoliikkeiden monimutkaisuuden ja dynaamisen rakenteen vuoksi ole kuitenkaan mahdollista muodostaa vain yhtä yleistä muuttoliiketeoriaa. Tämä pitää paikkansa, ja Synberg tarkastelee muuttoliikettä niiden monimuotoisuuden vuoksi eri tieteenalojen näkökulmista. Näin hän lisää tietämystämme muuttoprosesseista yksilötasolta aina globaalille tasolle asti.

Pitkän matkan muutoissa korotuvat työhön liittyvät taloudelliset syyt. Tutkimuksen mukaan Syrjä-Venäjälle muuttaneita on houkuteltu alueille erilaisin etuuksin, esimerkiksi paremmilla palkoilla. Kyseessä on samantyyppinen järjestelmä, joka oli aikanaan käytössä myös Suomessa syrjäseutulisien muodossa. Tutkija tuo kuitenkin aiheellisesti esille sen, että pelkkä palkkataso ei aina riitä toteuttamaan muuttoa; myös alueiden hintatasolla on merkityksensä muuttoon vaikuttavana tekijänä.

Tekijällä on myös laaja perehtyneisyys alan teoreettiseen kenttään. Väitöskirjan analyysi on kolmitasoinen, eli se jakaantuu mikro-, meso- ja makrotasoon. Tämä on toimiva valinta ja tutkimuksessa käytetyt aineistot yksilötason kyselyaineistoista valtakunnan tason tietoihin luovat hyvän kokonaiskuvan tutkimusteemaan ja siihen rakentuviin syvällisiin kytköksiin systeemiteoreettisesta näkökulmasta.

Luvussa kuusi Kari Synberg esittelee Venäjän muuttoliikkeisiin vaikuttavat yleiset prosessit lähtien historiasta nykypäivään. Osiossa käydään kiinnostavasti läpi pohjoisten aluekysymysten ohjailua, muuttoliikesäädöksiä sekä hallintoa. Tutkimusalueita peilataan aluekehitysministeriön luokitteluun, jonka mukaan alueet voidaan jakaa kasvukeskuksiin, tukialueisiin ja taantuviin alueisiin. Jaottelun mukaan sekä Tverin että Murmanskin alueet kuuluvat nykyisin taantuviin tausta-alueisiin.

Tapaustutkimusalueiden tarkempi empiirinen analyysi luvussa seitsemän tuo tietoa eri väestöllisistä indikaattoreista, kuten kaupunkien ja maaseudun väestökehityksestä, siirtolaisuudesta ja asumisesta syntymäpaikkakunnalla. Nämä ovat erittäin kiinnostavia väestöllisiä tekijöitä, jotka vaikuttavat Syrjä-Venäjän alueelliseen kehitykseen. Tapaustutkimusalueiden kehitystä verrataan myös muiden Venäjän alueiden kehitykseen.

Luku muuttoliikkeisiin vaikuttavista sosiaalis-taloudellisista kehityseroista on myös antoisaa luettavaa. Aluetaloustiedot ja muut käytetyt mittarit, kuten YK:n kehittämä inhimillisen kehityksen indeksi (HDI-indeksi) on huolella valittu analyysin kohteeksi. Tässä osiossa tuodaan tietoa valtion omaisuuden yksityistämistä Neuvostoliiton hajoamisen jälkeen. Lisäksi kyselytutkimuksen avulla on selvitetty työnantajan roolia tutkimusalueilla. Tässä osiossa on myös käytetty erilaisia tilastollisia testauksia ja pääkomponenttianalyysia. Analyysi ja sen tulokset esitetään vaihe vaiheelta, ja se on siten informatiivinen. Myös pääkomponentit on nimetty täsmällisesti.

Mielenkiintoinen on myös luku sisäisestä muuttoliikkeestä, sillä luvussa on esitetty kiinnostava muuttoliikeperusteinen aluejako (taulukko 56). Tverin alue kuuluu tasapainoisen muuton alueisiin, kun taas Murmanskian alue on nimetty absoluuttisen poismuuton alueeksi. Venäjän sisäisessä muutossa ilmenee muuallakin havaittu ilmiö, eli muutot suuntautuvat etupäässä kehittyneille ja kehittyville alueille. Asunto- ja asuntojen hinnat Moskovassa ja Pietarissa voivat kääntyä väliin tuleviksi esteiksi muuttamiselle. Tässä luvussa on todella ansiokasta tilastotietoa muuttovirroista ja niiden jakautumisesta eri aluetasoilla.

Analyysissä on käsitelty determinantteja, jotka vaikuttavat Kirovskin, Apatiitin ja Nelidovon asukkaiden ja opiskelijoiden muuttoprosessien taustalla. Myös muuttamisen esteet ovat olleet analyysin kohteena, ja ne linkittyvät Leen veto-työntöteoriaan ja väliin tuleviin esteisiin. Kirovskissa ja Apatiitissa annettuja vastauksia on analysoitu pääkomponenttianalyysillä. Synbergin havaintojen mukaan asumiskulut sekä muut elinkustannukset vaikuttavat eniten estävästi muuttoon. Toiseksi tärkeimmäksi muuttamisen esteeksi ilmenivät paikkasidokset. Sisäistä muuttoliikettä analysoivassa kappaleessa on tehty myös useita muuttajien välisiä riippuvuustestejä.

Viimeisenä empiirisen analyysin kohteena luvussa 10 ovat opiskelijoiden muuttoliikkeet. Opiskelu-

mahdollisuudet alueilla ovat selvä vetotekijä. Jos niitä ei ole asuinpaikkakunnalla, yksilö joutuu muuttamaan muualle. Tulosten mukaan Syrjä-Venäjällä opiskelijat suunnittelevat myös tulevaisuutta varsin rationaalisesti: he eivät lähde opiskelemaan aloja, jotka eivät ole kiinnostavia. Opiskeluaikana muuttajat myös kiinnittyvät opiskelupaikkakunnalle ja voivat siten olla potentiaalista työvoimaa. Esimerkiksi Kirovskissa ja Apatiitissa on monipuolisia opiskelumahdollisuuksia, ja ne houkuttelevat nuoria laajemminkin. Sen sijaan Nelidovon alueella ei ole jatko-opintomahdollisuuksia, ja siten opintojen jatkaminen johtaa käytännössä muuttamiseen toiselle paikkakunnalle.

Väitöskirjan Päätelemät-luvussa Kari Synberg on erinomaisesti tiivistänyt vastaukset viiteen pääkysymykseensä. Tässä osiossa hän myös tuottaa multikausaalisen muuttoliikemallin näkökulmasta tutkimusaluekohtaisia kaavioesityksiä, joissa linkitykset eri elementtien välillä ilmenevät havainnollisesti. Nämä kaavioesitykset ilmentävät sitä laajaa ja monipuolista determinanttien kirjoa, mitkä liittyvät niin mikro-, meso- kuin makrotason systeemeihin.

Väitöskirjassa on runsaasti kuvioita, taulukoita, karttoja ja valokuvia sekä liitteitä, jotka rikastuttavat tutkimusta. Lisäksi tutkija on käyttänyt monipuolisesti lähteitä ja tutustunut alan kansainväliseen kirjallisuuteen. Synbergin kirja lisää tietouttamme Venäjän sisäisestä muuttoliikkeestä merkittäväällä tavalla.

Elli Heikkilä

K-G Olin: Årans medalj. Jakobstad. Olimex 2010, 205 p. ISBN 978-952-9600-20-5.

The Medal of Honor is the highest military decoration awarded by the United States government. It is bestowed on members of the United States armed forces who distinguish themselves "conspicuously by gallantry and intrepidity at the risk of his or her life above and beyond the call of duty while engaged in

an action against an enemy of the United States". No less than six men born in Finland have received this medal, five of them Swedish Finns: Axel Sundquist from Jakobstad, Johannes Anderson from Vasa, Henry Hendrickson from Björneborg, Nick Erickson from Åland, Axel Westermarck from Borgå and John Eglit of Latvian descent. For some reason though, little has been written about them in any language.

K-G Olin has written a fascinating book about these forgotten heroes from Finland. The book is in Swedish, but I chose to write this review in English, because the author is quite well-known among the Swedish speaking readers in Finland, and deserves to get wider attention. Especially those with Finnish roots would surely find Olin's fifteen (!) books interesting.

The format of the book and the hardcover binding is nice. The layout is professional and the illustrations of good quality. It would deserve color print, like his *Amerikafararna* (2006) but I do understand the need for cutting costs. Photos in sepia and toned interleaves would, however, have added much to the overall favorable impression of the book.

The "wow-factor" strikes you when reading. One cannot help but wonder how Olin has found all the interesting information that lies behind his storytelling. He has also corrected much misleading information in annals and archives – Names and places written in Finnish or Swedish are too easily misspelled, e.g. Axel Sundquist's birthplace was recorded as "Furland, Russia".

Olin is a good storyteller and makes history come alive. In a recent interview he said that he always has been fond of adventure stories, and this fascination shows clearly in *Årans medalj*. A professional historian would probably frown at parts of the narrative because it is quite often entertaining at the expense of historical precision, but everything is based on facts gathered from a multitude of sources.

The book spans the period from the great famine in Finland 1867 to the First World War and takes the reader from Cuba to the Philippines. Olin does not limit the stories to the medal receivers, but weaves the individual fates into a historical context, spiced with surprising turns and unexpected connections. Sometimes you get lost in the text; the sidetracks are many and winding, but always lead back to the heroes of this book. This is quite understandable, since the lives of the heroes are not known in detail, and only their stories would have made a very thin book.

It is surprising that so many Finns appear in the multitude of intersecting stories. One wouldn't expect to find Finnish soldiers in the jungles of the Philippines at the turn of the century, Axel Westermarck from Borgå saving his comrades in Peking during the Boxer Rebellion or a Finnish connection in the Jack-the-ripper-murders. The name index at the end of the book will surely make many a genealogist happy.

Olin focuses on The Spanish-American war and its aftermath in the Philippines. Especially one of the Medal of Honor receivers, Axel Sundquist, is placed in the limelight, the others receive less attention. This works well, because Sundquist qualified for two medals but got one, and his life history seems to be better known than the others. There are only 19 receivers of the Medal of Honor in the world, and Axel would be the 20th, if Olin's and his friends' proposal to the Board for Correction of Naval Records is approved, as is told in the Epilogue of the book.

Axel Sundquist went to sea at a young age. The threat of being drafted into the Russian military kept him away from Finland since 1890. He joined the US-navy and served at "Chief Carpenter's Mate" at USS Marblehead. She was engaged in battle in front of Cienfuegos in Southern Cuba in 1898, and there Axel showed his bravery as a member of a team cutting the telegraph cable at sea, under heavy fire from the enemy. For some strange reason everyone in the expedition, including the Finns Nick Erickson, Henry Hendrickson and John Eglit received the Medal of Honor except Axel. His turn came one month later for bravery in clearing 27 mines in the same waters where the cable was cut.

Axel married another Finnish immigrant, Maria Granholm 1899 in New York. The future looked bright and he was considered for an officer's post. Unfortunately alcohol problems, financial difficulties and a deteriorating health shadowed the rest of his life. He died 1910 and got a Military Funeral worth a Medal of Honor recipient.

My favorite chapter of *Årans medalj* is the one about the Boxer Rebellion in China. The story is absorbing and does not go astray at any point. It is a breathtaking true adventure and would even make a good movie.

My final verdict is that *Årans medalj* is a good book. It does suffer from some minor flaws, Olin has obviously written under time pressure, since he refers to text frames without giving their location in the book, some text is unnecessarily repeated under the photos etc. At

times he demands much concentration of the reader; it is easy to get lost among the names and places.

It is a shame that none of the books by K-G Olin has been translated to English. *Årans medalj* would be an excellent choice that surely would apply to readers also outside Finland and Sweden.

Krister Björklund

Ulpu Takatalo, Härmän häjyt Siperiassa. Matti Unkurin tarina. Laaksonen. Jyväskylä 2010. 238 s. ISBN 978-952-5805-26-0.

Siirtolaisuudessa on yhtä monta tarinaa kuin lähtijääkin, ja ne ovat kaikki erilaisia. Siirtolaisuus on myös vakava asia, sillä lähtijä vie mennessään myös syntymättömät sukupolvet.

Yleensä siirtolaiseksi lähtö on ollut vapaaehtoisia, mutta onpa suomalaisia viety väkisininkin asuttamaan vieraita maita. Tämä koskee erityisesti Suomesta 1800-luvulla Siperiaan vietyjä rangaistusvankeja, joita Alpo Juntusen v. 1983 ilmestyneen väitöskirjan mukaan oli 3321 henkeä vuosina 1826–88. Tavallaan monet heistäkin olivat ”vapaaehtoisia” anottuaan elinkautisen tuomionsa muuttamista Siperiaan karkotukseksi. Rikoksista vankeuteen tuomittuja ja Siperiaan Suomesta lähetettyjä oli 1201 miestä ja 111 naista. Monet Siperiaan viedyistä olivat kotoisin Etelä-Pohjanmaalta, jossa viina, puukko ja miehen hurja luonto kuluivat läheisesti yhteen ja aiheuttivat paljon pahaa ja surua. Naisilla ylenen syy Siperiaan karkotukseen oli lapsenmurha. Yllättävän paljon Siperiaan lähdettiin Suomesta myös vapaa-ehtoisina siirtolaisina aikana jolloin ovet Amerikkaan olivat hyvin auki.

Tilastotietojen ja yleispiirteiden lisäksi Suomessa tiedetään melko vähän Siperiaan menneiden ihmisten elämästä ja myöhemmistä vaiheista. Monet karkotetuista menehtyivät jo pitkällä matkalla tai kuolivat pian Siperian karuissa oloissa. Siksi Ulpu Takatalon kirja Härmän häjyistä Siperiassa tuo uutta tietoa ja lihaa ja verta myös Siperiassa olleen suurikollisen Matti Haapojan luurangon ympärille. Kirjan kirjoit-

taja on itsekin kotoisin Alahärmästä muutaman kilometrin päästä teoksen päähenkilön Matti Unkurin kodista, ja hän on lapsuudessaan kuullut tarinoita Siperian Matista. Ulpu Takatalo on myös sukututkija, jonka mielenkiinto on kohdistunut erityisesti Pohjanmaan häjyihin. Niinpä Ulpu Takatalolla on ollut erinomaiset lähtökohdat kirjoittaa tällainen kirja.

Kirjan päähenkilö vain 20-vuotias Matti Unkuri tappoi kortinpelun ja juopottelun seurauksena samanikäisen naapurinpojan vuonna 1875. Surmansa saaneen miehen isä oli sanonut tappavansa poikansa surmaajan, jos Matti vielä palaa Alahärmään. Tämä lienee ollut yhtenä syynä, kun Kakolassa Turussa tuomiotaan kärsivä Matti Unkuri anoi karkotusta, ja v. 1878 hänet vietiin kävelemällä Siperiaan. Työteliäs Matti Unkuri menestyi hyvin, ja hän avioitui inkeriläistä syntyperää olevan Justina Andrejevan kanssa. Matti Unkuri rakensi hirsitalon Bugenen kylään, josta se siirrettiin myöhemmin Finyn kylään. Matti Unkuri kuoli vuonna 1927. Perheessä oli 11 lasta, jotka hajaantuivat ympäri Neuvostoliittoa, useiden menettäessä henkensä Neuvostoliiton etnisissä vainoissa 1930-luvun lopulla

Ulpu Takatalon teos on merkittävä Suomen siirtolaisuuteen liittyvä kulttuurihistoriallinen työ, jossa yhdistyy faktaa ja fiktiota erinomaisella tavalla tehden historian eläväksi. Matti Unkurin tarinan opetus on se, että vaikeissakin oloissa ihminen on oman onnensa seppä. Kirjaa elävöittävät myös Matti Unkuriin ja hänen perheeseensä liittyvät valokuvat Siirtolaisuusinstituutin arkistosta.

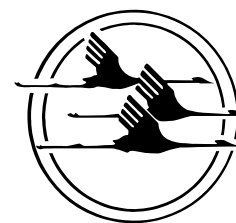
Kirjassa käsitellään Etelä-Pohjanmaan häjyjä laajemminkin Siperiaan vietyjen nuorten miesten näkökulmasta. Aihe kokonaisuudessaan vaatisi tarkempaa tutkimusta Suomen ja Venäjän arkistoissa. Asia koskettaa lähes jokaista Etelä-Pohjanmaan pitäjää.

Siperiaan viedyt suomalaiset liittyivät myös Amerikan-siirtolaisuuteen. Ilmeisesti muutama hurjapäa saattoi selvitä Kauko-Idän kautta Amerikkaan asti. Myös Australiassa eräs Russian Jack Long Pocketissa Queenslandissa saattoi sanoa vastatulleille suomalaisille: ”Katsokaa nyt Hallin Jannea silmästä silmään!”

Matti Unkurin rakentaman talon hirret on monien vaikeuksien jälkeen siirretty Seinäjoelle Suomen Siirtolaisuusmuseoon odottamaan talon pystytystä ja entisöintiä Venäjän ja Siperian Raitin varrelle. On tärkeätä, että Matti Unkurin ja hänen sukunsa tarina säilyy myös tuleville sukupolville Suomessa – ja ympäri maailmaa, sillä muuttoliike on globaali ilmiö tänäkin päivänä.

Olavi Koivukangas

Siirtolaisuusinstituutin tiedotuksia

Instituutin hallituksen päätöksiä

Siirtolaisuusinstituutin hallitus kokoontui aika lailla uusituin voimin 14.2.2011. Instituutin hallituksen 10 hengen kokoonpanosta neljä jäsentä oli vaihtunut sitten syksyn. Puheenjohtajisto meni kokonaan remonttiin, kun kahdeksan vuoden maksimiaika tuli täyteen puheenjohtaja, ministeri Pertti Paasiolle ja varapuheenjohtaja, maakuntajohtaja Juho Savolle. Heidän seuraajansa edustavat myös erittäin vankkaa osaamista, sillä puheenjohtajaksi valittiin kaupunginjohtaja Aleksis Randell ja varapuheenjohtajaksi professori Auvo Kostiainen. Aleksis Randellin ohella uusina ja vakituksina hallituksen jäseninä aloittivat viestintäjohtaja Veera Heinonen (ulkoministeriö), dosentti Tuomas Martikainen (Åbo Akademi) ja kirkkoherra Pasi Salminen (Kirkon ulkosuomalaistyö). Tervetuloa kaikille lämpimästi koko henkilökunnan puolesta.

Vuoden 2010 toimintakertomus ja tilinpäätös käytiin läpi ja hyväksyttiin muutoksitta. Talouden todettiin olevan vakaalla pohjalalla, sillä noin 13 000 €:n alijäämä saatiin hyvin mahtumaan taseeseen. Vuoden 2010 todettiin olleen rakenteellisen muutoksen aikaa, olihan instituutin sisäisiä työjärjestelyjä muokattu aika lailla. Talossa on siirrytty tiimi- ja verkostotyöskentelyyn, eli itse kukin saa varautua monipuoliseen ”joukkuetyöskentelyyn”. Tästä onkin saatu hyvää harjoittelua, kun lähes koko talon väki on mukana rakentamassa ensi kesän ulkosuomalaisjuhlaamme ”Suomi Sydämessä”.

Hallitus hyväksyi myös vuoden 2011 käyttöbudjetin. Kuluvalle vuodelle Opetusministeriöltä oli saatu noin 8 %:n tasokorotus, joka antaa selkeästi lisätukea tulevan toiminnan

suunnittelulle. Tähän liittyen hallitus perusti uuden assistentin toimen. Tehtävä jaetaan taloushallinnon ja tietopalveluyksikön välillä. Kummassakin on selkeitä toimintatarpeita, ja uusi tehtävä tulee enemmän kuin tarpeeseen. Assistentin toimi täytettäneen syksyllä.

Hallitus keskusteli pitkään instituutin sääntöjen muuttamisesta. Säännöissä on esimerkiksi suhteellisen tiukka aikaraja vuoden ensimmäisen kokouksen pitämiseksi (kokous on pidettävä 15.2. mennessä). Teknisesti on erittäin vaikea saada tuohon aikamäärään mennessä edellisen vuoden kirjanpito valmiiksi. Asiaa pohtimaan asetettiin sääntötyöryhmä, joka tekee esityksen tarvittavista muutoksista toukuussa kokoontuvalle hallitukselle.

Pykälässä 16 käsiteltiin ”ilmoitusasiat”. Tuossa yhteydessä todettiin mm., että instituutista on yhä enemmän tulossa ”Siirtolaisten talo”. Turun sotalapset ry. on ottanut talon tukikohdakseen, ja ryhtynyt säännöllisesti kokoontumaan instituutin tiloissa. Tämä on hyvä alku – tervetuloa muutkin siirtolaisuuteen liittyvät yhteisöt.

Lopuksi keskusteltiin heinäkuussa pidettävästä ulkosuomalaisjuhlasta ”Suomi Sydämessä”. Valmistelujen todettiin etenevän aika-aulussa. Tapahtumaa on mainostettu monipuolisesti ja nyt odotellaan ilmoittautumisia. Työtä toki riittää, sillä jatkossa tilojen ja toimintojen yksityiskohdista päättäminen odottavat vuoroaan. Ja tuntuu tuo juhlien budjettikin vain kasvavan koko ajan, vaikka kuinka koettaa toppuutella...

*Ismo Söderling
isoder@utu.fi*

Siirtolaisuusinstituutti järjestää ensi kesänä suuren ulkosuomalaisjuhlan ”Suomi Sydämessä” 1.–4.7.2011. Järjestäjät toivottavat tervetulleiksi Turkuun ulkosuomalaiset, heidän ystävänsä ja sukulaisensa sekä muut kiinnostuneet niin läheltä kuin kaukaakin. Nelipäiväisessä ohjelmassa on paljon tapahtumia kaikenikäisille aina luennoista ja seminaareista urheilu- ja kulttuuritapahtumiin. Samaan aikaan Turku on Euroopan kulttuuripääkaupunki, joten kaupungissa riittää myös paljon muuta nähtävää. Myös yleisurheilun Kalevan Kisat ovat samaan aikaan Turussa.

Suomi Sydämessä -ohjelmaan kuuluu muun muassa:

1.7. perjantai

Kansantanssifestivaali Media Liv -teatterissa
Pesäpallon Heart Cup Kupittaan pesäpallostadionilla
Opastettuja kierroksia Turussa

2.7. lauantai

Paraati Turun keskustasta Tuomiokirkkotorille
Avajaiset ja pääjuhla Tuomiokirkkotorilla
Luentoja sukututkimuksesta VPK:n talolla
Pesäpallon Heart Cup jatkuu Kupittaan pesäpallostadionilla
Illallinen Panimoravintola-koulussa
Tanssiaisat ja jamit VPK:n talolla

3.7. sunnuntai

Jumalanpalvelus Turun Tuomiokirkossa
Pesäpallon Heart Cup jatkuu Kupittaan pesäpallostadionilla
Luentoja ja seminaareja
”Sukututkimuslinikka” Siirtolaisuusinstituutissa
Ulkosuomalainen musiikki-ilta VPK:n talolla

4.7. maanantai

Luentoja
Seminaareja (teemat: Pohjois-Amerikka, Oseania, Latinalainen Amerikka, Eurooppa, Ruotsi, Norja, Inkeri, sotalapset)
Golf-turnaus Kaksikerran Harjattulassa
”Sukututkimuslinikka” Siirtolaisuusinstituutissa
”Muistojen tori” Siirtolaisuusinstituutissa
Siirtolaisuusaiheinen Filmifestivaali Media Liv-teatterissa
Siirtolaispuiston ja -muistomerkin vihkiminen
Opastettuja kierroksia Turussa
Päätösjuhla VPK:n talolla

Juhlan aikana keskustellaan sekä Suomeen että ulkosuomalaisuuteen liittyvistä teemoista eri luento- ja seminaarien yhteydessä. Aiheina ovat mm. eri maissa asuvat ulkosuomalaiset, Suomen tulevaisuus, paluumuutto ja sukututkimus. John Mortonin elämänvaiheista luennoidaan ja keskustellaan sunnuntaina. John Morton oli yksi Yhdysvaltojen itsenäisyysjulistuksen allekirjoittajista, jonka isän isoisän kerrotaan olleen alkuaan suomalainen. Maanantaina pidetään eri maissa asuvien ulkosuomalaisten erityiskysymyksiin liittyviä seminaareja. Seminaarien osallistujilla on mahdollisuus myös keskustella ja pitää lyhyitä esitelmiä tai puheenvuoroja.

Päivien aikana voi saada apua omien juurien tai sukulaisten löytämiseen. Lauantaina järjestetään luentoja sukututkimuksen aloittamisesta. Kahtena päivänä auki olevalla ”Sukututkimusklinikalla” ammattilaiset antavat henkilökohtaista neuvontaa. Muistojen torilla vieraat voivat jakaa omia ja suvun siirtolaisuuteen liittyviä muistoja ja kokemuksia muiden kanssa.

Lukuisissa kulttuuritapahtumissa on mahdollista nähdä niin ulkosuomalaisia kuin paikallisia-kin esiintyjä. Kansantanssifestivaalilla, ulkosuomalaisessa musiikki-illassa, tanssiaisissa ja jameissa sekä muissa tapahtumissa esiintyvät eri puolilta maailmaa tulevat tanssi- ja musiikkiryhmät. Lisäksi luvassa on näyttelyitä, joissa voi tutustua ulkosuomalaisten artistien teoksiin sekä suomalaisen siirtolaisuuden historiaan. Viimeisenä päivänä pidettävällä filmifestivaalilla voi tutustua ulkosuomalaisten elämäntarinoihin filmien välityksellä. Samana päivänä vihitään kaikkien siirtolaisten kunniaksi Siirtolaispuistikko ja –muistomerkki instituutin välittömässä läheisyydessä.

Tapahtuman aikana avoinna oleva markkinatori on kohtaamispaikka juhlan vieraille sekä paikallisille. Tuotteiden myynnin lisäksi eri viranomaiset ja yhdistykset esittelevät toimintaansa ja jakavat tietoa ulkosuomalaisille sekä ulkosuomalaisuudesta kiinnostuneille. Torilla on myös tanssi- ja musiikkiesityksiä, tanssinopetusta sekä muuta ohjelmaa eri-ikäisille.

Urheilusta kiinnostuneet voivat tulla joko pelaamaan itse pesäpalloa tai vain seuraamaan turnausta, johon voivat ottaa osaa niin joukkueet kuin yksittäisetkin pelaajat. Golfista kiinnostuneet voivat osallistua golf-turnaukseen tapahtuman viimeisenä päivänä.

Juhlapäivinä voi tutustua Turun nähtävyyksiin opastetuilla kierroksilla. Juhlan jälkeen on mahdollisuus osallistua Suomi-Seuran Matkatoimiston järjestämille retkille sekä Suomessa että naapurimaissa.

Tervetuloa Turkuun heinäkuussa 2011!

Lisätietoa juhlasta sekä ilmoittautumisesta:
www.siirtolaisuusinstituutti.fi/usj/

Tiedustelut:

Koordinaattorit:

Kati Strand
 kmagha@utu.fi

Heini Hartikainen
 hvhart@utu.fi

+358401680268
 +35822840457

Johtaja:

Ismo Söderling
 isoder@utu.fi

+358505113586

Uusia aineistolahjoituksia: Kansallisarkiston kätköistä arvokasta Venäjän siirtolaisuuden tutkimusaineistoa

Siirtolaisuusinstituutti ja Kansallisarkisto ovat sopineet historiallisesti merkittävän tutkimusaineiston siirtämisestä Turkuun. Kyseessä on kouluneuvos Arne O. Rautiaisen tilastoaineisto Viipurin läänistä Venäjälle suuntautuneesta siirtolaisuudesta vuosina 1790–1916. Materiaalinkeruu suoritettiin Suomen passiviraston aineistosta jo 1940- ja 50-lukujen taitteessa.

Työkiireistään johtuen Rautiaisen ei kuitenkaan milloinkaan ehtinyt jalostaa aineistoa valmiiksi tutkimukseksi asti. Hän lahjoitti koko kahden hyllymetrin laajuisen materiaalin Valtionarkistolle (nyk. Kansallisarkisto) 1980-luvun puolivälissä. Nyt, neljännesvuosisata myöhemmin, aineisto saa uuden ja asianmukaisen säilytyspaikan Siirtolaisuusinstituutin arkis-

tosta, josta käsin se tulee olemaan kaikkien asiasta kiinnostuneiden käytettävissä.

Jarno Heinilä
Arkistonhoitaja
jshein@utu.fi

Siirtolaisuus- instituutti vetää opiskelijoita puoleensa

Vieraileva opiskelija Maria Shishova, Saint-Petersburg State University, piti esitelmän "Russian Higher Education System – St. Petersburg State University" Siirtolaisuusinstituutissa 18.2.2011. Maria työskenteli instituutissa 17.1.–17.3.2011. Kuva: Jouni Korkiasaari.

VIII Muuttoliikesymposium Maassamuuton monet kasvot Siirtolaisuusinstituutissa 16.–17.11.2010

Tapahtumia

Kirjamessut 2010

Osallistuimme Kirjamessuille Turussa vuonna 2010. Asiakkaita palvelemissa ovat Jarno Heinilä, Olavi Koivukangas sekä Elisabeth Uschanov. Kuva: Jouni Korkiasaari.

"Onnea etsimässä"

Pertti Paasion valokuvia suomalaisista siirtolaisista Etelä-Amerikassa. Kuva näyttelyn avajaisista 26.11.2010. Oikealla johtaja Ismo Söderling lausuumassa tervetulosanoja, vieressä professori, h.c. Olavi Koivukangas ja ministeri Pertti Paasio. Edessä muusikot Siiri Anttonen ja Sakari Kivinen. Kuva: Jouni Korkiasaari.

Siirtolaisuus-Migration lehti

Otamme mielellämme vastaan erilaisiin muuttoliikkeisiin liittyviä artikkeleita. Lisätietoja: kirsi.sainio@utu.fi

Kirjoitusohjeet löytyvät nettisivuiltamme:

<http://www.siirtolaisuusinstituutti.fi/art/smlehti.php>

Kirjoitus-
ohjeet

Henkilöstöuutisia

Onnitteluja

Elisabeth vastaanotti mitalin

Pitkäaikainen ja arvostettu työntekijämme, sukututkija Elisabeth Uschanov vastaanotti 11.1.2011 Tasavallan presidentin myöntämän Suomen Valkoisen Ruusun I luokan mitalin. Kunniamerkki julkistettiin itsenäisyyspäivänä ansioituneille Suomen kansalaisille.

Elisabeth Uschanov aloitti työuransa Siirtolaisuusinstituutissa vuonna 1990; aluksi rekisterin tallentajana, sitten siirtolaisrekisterivirkailijana ja sen jälkeen sukututkijana. Pitkän ja monipuolisen työelämänsä aikana hän on toiminut mm. sukututkimuksen ja venäjän kielen opettajana.

Onnittelemme Elisabethia ja kiitämme häntä hyvistä yhteistyön vuosista, sekä hänen merkittävästä panoksestaan Siirtolaisuusinstituutin toiminnassa!

Jouni Korkiasaari 60 v.!

Siirtolaisuusinstituutin pitkäaikainen tietopalvelupäällikkö, VTL Jouni Korkiasaari täytti 60 v. 10.3.2011. Lämpimät Onnittelumme ikinuorelle Jounille. Tämä vuosi on merkivuosi muutenkin hänelle, sillä elokuussa Jouni tulee oleeksi 30 vuotta töissä laitoksellamme. Kuusikymppinen on siten ollut puolet elämästään samalla työnantajalla. Hieno suoritus.

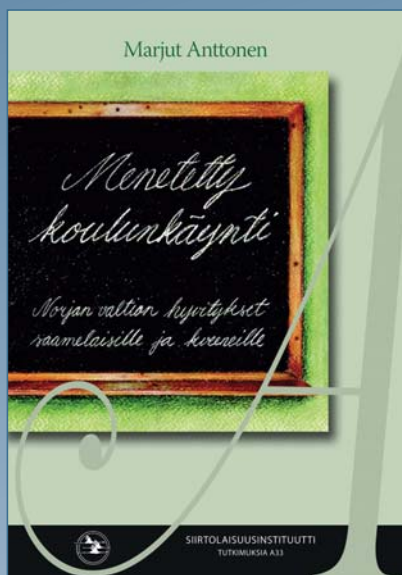

Siirtolaisuusinstituutin henkilöstö tutuksi

Sisko Tampio, kirjastonhoitaja

Olen kouluttautunut Lahden Muotoiluinstituutissa graafiseksi suunnittelijaksi. Vuosien varrella olen pitänyt kuvitus- ja kuvataidenäyttelyitä ja tällä hetkellä on pari omaa kirjaa suunnitteilla. Aloitin viime vuoden marraskuussa Siirtolaisuusinstituutissa kirjastonhoitajan tehtävissä. Taitan kirjoja ja julkaisuja, suunnittelen mm. esitteitä ja kirjan kansia. Graafikkona pidän kovasti työstäni ja uuden oppimisesta, mitä kirjaston hoitaminenkin vaatii.

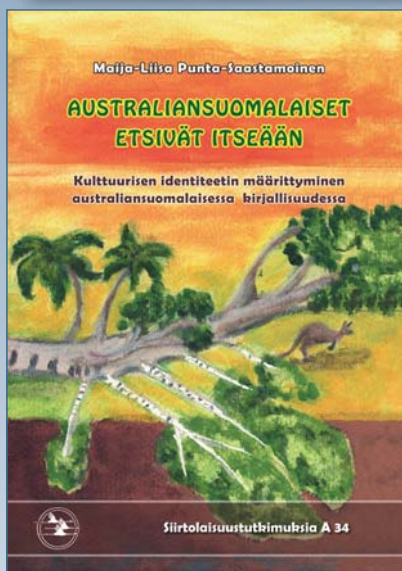
Marjut Anttonen

MENETETTY KOULUNKÄYNTI Norjan valtion hyvitykset saamelaisille ja kveeneille

Siirtolaisuustutkimuksia A 33. Turku 2010. 141 s.
ISBN 978-952-5889-01-7

Norjan valtio teki v. 2005 päätöksen, jonka mukaan valtio maksaa hyvityskorvauksia ”menetetystä koulunkäynnistä” iäkkäille saamelaisille ja suomalaistaustaisille kveeneille. Hyvityksillä tarkoitetaan niiden henkilöiden koulunkäyntimeneityksiä, jotka eivät norjalaistamispoliitikan vuoksi saaneet opetusta omalla äidinkielellään eli saameksi tai suomeksi, ja jotka eivät sota-ajan lyhyen koulunkäynnin seurauksena opineet kunnolla lukemaan tai kirjoittamaan norjaakaan.

Hinta 20,00 €

Maija-Liisa Punta-Saastamoinen

AUSTRALIANSUOMALAISET ETSIVÄT ITSEÄN - Kulttuurisen identiteetin määrittäminen australiansuomalaisessa kirjallisuudessa.

Siirtolaisuustutkimuksia A 34. Turku 2010. 300 s.
Väitöskirja. ISBN 978-952-5889-03-1

Australiansuomalaiset ovat kirjoittaneet lapsuudestaan ja siirtolaiskokemuksistaan omaelämäkertoja, he ovat pitäneet päiväkirjaa, mutta myös kirjoittaneet myös fiktiivisiä ja historiallisia teoksia sekä lyriikkaa. Tutkimuksessa tarkastellaan, miten australiansuomalaiset pohtivat teksteissään omaa kulttuurista identiteettiään.

Hinta 20,00 €

Antti Kanninen

KANSANEDUSTAJIEN MIELIPITEITÄ maahanmuutosta uhkana ja mahdollisuutena

Siirtolaisuustutkimuksia A 35. Turku 2010. 84 s.
ISBN 978-952-5889-05-5

Julkaisussa maahanmuuton ja turvallisuuden välistä yhteyttä. Useiden tutkijoiden mukaan turvallisuusnäkökohdat hallitsevat perusteettomasti maahanmuuttopuhetta vauriissa teollisuusmaissa. Kirjoittaja tarkastelee näiden väitteiden soveltuvuutta Suomeen valmiiden tekstiaineistojen sekä erityisesti kansanedustajien mielipiteiden perusteella.

Hinta 10,00 €

Tilaukset/Orders:

<http://www.migrationinstitute.fi/netshop/>

email: kirsi.sainio@utu.fi